

- 5 Ut etiam Judex potest ad utilitatem piæ causæ procedere, ex officio suo nobili, *l. ne quicquam, § fin. ff. de offic. procons. Tiraq. de pia causa priv. 152. Bart. in l. 4. §. hoc autem, ff. de damn. infect. relatus, per Genuens. in pract. Eccl. qu. 346. num. 3.* qui etiam firmat, Judicem posse Ecclesiam læsam ex officio in integrum restituere, ex *Jo. Andr. in cap. cum venissem de instit. voluit etiam Bero. quæst. famil. 40.* eâ ratione, quia Judex ex suo mero officio non implorato, potest ad utilitatem publicam procedere, inquirere *Bart. alii in d. l. 4. §. hoc autem,* unde in Criminalibus, in quibus utilitas publica versatur, judex procedit ex officio *cap. qualiter, & quando il secundo de accusat. Bart. in extravag. ad reprimendum in verb. inquisitionem,* sed Ecclesiam restituere in integrum ob enormem læsionem, & super illam probationes recipere concernit publicam utilitatem, cum jus publicum in sacris, & Sacerdotibus consistat, *l. 7. §. jus publicum, ff. de just. & jur. & Ecclesia, & res publica quoad utilitatem publicam æquiparantur, ut etiam aperte probatur in l. fin. c. de sacrosanct. Eccles. late Everard. in loco de repub. ad Ecclesiam, Genuens. in practicab. Eccl. quæst. 372.* ubi ex hoc firmat, quod sicuti pollicitatio producit obligationem favore rei publicæ, *l. 1. ff. de pollicit.* ita pollicitatio facta Ecclesiæ, parit obligationem.
- 10 Et similiter potest Judex ex officio procedere pro maleficiis, & injuriis illatis Religiosis, Clericis, & Ecclesiasticis Personis, ut de jure Regni cavetur *per C. Regni incip. de injuriis,* pro quibus quilibet de populo potest agere, ad latè tradita, *per Viv. in decis. 27.*

PRIVILEGIUM LX.

ARGUMENTUM.

Promotus ad officium honorabile, potest deinde cogi ad exercendum munus vile, concernens favorem Miserabilium personarum.

Ad ornatum Text. in l. majoribus, C. quemadmodum Civilia munera, & l. ut gradatim, ff. de muner. & honor.

SUMMARIUM.

- 1 Promotus ad majora officia, non vocatur ad viliora, fallit tamen quando concernunt favorem Miserabilium Personarum, ut n. 6.
- 2 Officialis exercens officium melius liberatur ab officio viliori.
- 3 Novum mutationis genus est parvi facere majorem.
- 4 Munus sustinenti, honor deferri potest secus è contra.
- 5 Qui exercuit officium Camerariatus, non tenetur exercere conservariam, ut consuluit doctissimus D. Joannes Dominicus Novarius Authoris Pater.
- 7 Exempti a muneribus personalibus, possunt cogi, si munera respiciant Ecclesiam, vel piam causam.

Regula est ab omnibus recepta, quod qui ad majora officia fuit promotus, ad viliora, & viliora non vocetur, *Text. est apertus in l. majoribus; C. quemadmodum Civ. muner. Bald. in l. cum advocatio, C. de advocat. divers. jud. ubi scribit, quòd officialis exercens officium melius, liberatur ab officio viliori, ad quod etiam est, Text. in l. ut gradatim, ff. de muner. & honor. Luc. de Penn. in d. l. majoribus, C. quemadmodum civil. muner. ubi inquit, contra rationem esse, ut qui majorem gessit honorem, ad minorem eligatur, nam novum mutationis genus est parvi facere majorem, cap. 1. de translat. Episc. & in officii descendendi licentia denegatur, cum quis à minori promovendus sit ad majus, & non è converso cap. 3. 1. distin. 5. gloss. in cap. mutationes in verb. parva 7. qu. 1. unde in l. honorem, ff. de muner. & honor. reperitur sancitum, quod munus sustinenti honor deferri potest, sed honorem sustinenti munus inferri minimè debet, novissimè *Capibl. in singul. 182. incip. munera post tr. de authorit. Baron. latius videndus Menoch. de arbit. Jud. cas. 564.**

Ex quibus omnibus eximius ille vir doctissimus genitor meus D. Joannes Dominicus Novarius, ob ejus insignes virtutes & qualitates valdè præclarus docebat, non potuisse per universitatem Terræ Bernaudi Joan. Antonium de Ugiano, qui alias exercuerat officium Camerariatus in dicta Terra, ob nominationem factam ab eadem universitate, & confirmationem Domini Ducis, & sic exercuerat officium honorabile, habens annexam jurisdictionem, & custodiam nocturnam, cum tot astantibus, & militibus sibi subditis non potuisse vocari ad munus conservarie, quod non solum inferius est, sed nullum habet honorem, cum in se contineat exactiones, quare per Curiam præfatæ Terræ Bernaudi fuit interpositum Decretum, ipsum Jo. Antonium esse relevandum ab onere imposito, & providendum, quòd tanquam ad majora vocatus, ad viliora munera deinde non esse cogendum, & sic aliam nos consulimus in causa D. Hieronymi de Franchio, contra Reverendum Capitulum Terræ Pisticii, volentem imponere onus procurationis mensæ Archiepiscopalis præfato Dom. Hieronymo, qui exercuerat officium majus per prius, refert novissimè *Novarius frater Canonicus Neapolit. in suis scholiis ad l. majoribus, quemadmodum Civil. mun. indic. lib. 10.*

Tamen ubi favor Miserabilium Personarum versaretur, aliter omnino est dicendum, ut in facto requisitus de voto respondi. Nam cum esset deputatus quidam Nobilis a quadam Civitate hujus Regni, ad regimen cujusdam Hospitalis ubi omnes Egeni Pauperes recipiebantur, & quia ipse renuebat suscipere illud munus solitum exerceri per alios inferiores, asserendo ipsum officii majoribus in eadem Civitate functum fuisse, & persequens non teneri illud exercere contra ipsum votavi, & ita ex voto meo fuit executum per Mag. Governatorem ejusdem Civitatis, qui illum coëgit ad exercendum, pro quo facit, nam exempti à muneribus personalibus possunt compelli, si munera respiciant Ecclesiam, vel aliam piam causam *Odofred. in l. 1. c. de agric. & cens. noviter Genuens. in practicab. Eccl. quæst. 323.*

PRIVILEGIUM LXI.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ possunt omisso medio ad Superiores appellare.

Ad ornatum Text. in l. Imperatores, ff. de appellat.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio est provocatio de minori Judice ad majorem.
- 2 Appellatio debet fieri gradatim, aliàs est nulla num. 3.
- 4 Baro habens merum, & mixtum Imperium, potest prohibere vasallo, ne in derogationem jurisdictionis vadat ad Privilegia Regia.
- 5 Judex ordinarius debet primo adiri, & non superior omisso medio, num. 6.
- 7 Miserabiles personæ possunt omisso medio appellare.
- 8 Appellatio gradatim debet fieri à Judice seculari ad Superiorem.
- 9 Auctor declarat Franch. in capit. si duobus, §. denique sub num. 11. & 15. de appellat.

an Baro nu. 2. & seq. Natt. cons. 271. lib. 2. dicens quod non debet adiri superior omisso medio inferiore per saltum, sed debet adiri gradatim in defectum justitiæ, per viam appellationis, Frecc. de subfeud. lib. 2. auct. 9. & 10. scribens, Regem non posse se intromittere in causis spectantibus ad suum Baronem, quia Baro exercet jurisdictionem privativè, Capyc. dec. 130. sub n. 10. Mandos. de inhibit. q. 123. sub n. 5. & vigore Sacr. Concil. Trident. sess. 21. cap. 10. causæ omnes beneficiales debent cognosci coram Ordinariis locorum in prima instantia, & vide, quæ cumulavimus in praxi elect. fori q. 1. à nu. 6. cum seq. sect. 1. in nova editione. At Miserabiles Personæ bene possunt omisso medio, & per saltum ad Superiores appellare, ut asserunt Hostiens. & Jo. Andr. in cap. fin. de jud. in cap. liceat de for. comper. Bertacch. de Gabell. 7. part. 27. Caravit. in rit. M. C. V. 19. num. 20. Theff. decis. 177. numer. 8. Trentacinq. var. resolut. lib. de citationis resolut. 2. num. 4. Rebuff. in constit. Gallia in tit. de sentent. provis. art. 3. gl. fin. num. 31. de appellat. art. 3. gl. unic. fallent. 3. num. 14. Scaccia in simili tract. de appellat. d. quest. 7. num. 113. qui dicit, quòd licet contra hanc sententiam videantur facere scripta per Franch. in cap. si duobus, §. denique in fin. limit. fin. sub num. 11. & sub num. 15. de appellat. dùm ipse ait Ecclesiam, Clericum, vel Miserabilem Personam, non posse à Judice sæculari appellare ad Papam, & gravatum à Judice sæculari, non posse talem injustitiam deducere ad Papam, etiam per viam appellationis, cùm à Judice laico sit gradatim appellandum ad superiorem, tamen teste eodem Authore est recedendum à firmata nostra opinione, quia Franch. non dicit, quòd Miserabilis Persona nequit appellare omisso medio, sed tantùm, quòd de uno foro non potest transire in alium forum diversæ speciei, & nostram opinionem confirmat Alvar. de privileg. paup. q. 55. num. 14. p. 1.

Regula firmatur, quòd appellatio, quæ est provocatio de minori Judice ad majorem, l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appellat. & relat. gl. in cap. 2. in verb. Officiali de consuet. in sexto latè Scaccia de appellat. qu. 2. debet fieri gradatim non omisso medio, l. Imperatores, ff. de appellat. Anan. consil. 2. Socc. reg. 53. Bisignet. dec. 21. num. 4. de appellat. Caravit. in tit. Mag. Cur. Vic. 265. numer. 57. Gaill. observat. 110. numer. 3. lib. 1. Misynge. observat. 67. centur. 1. & observ. 4. cent. 2. quia jurisdictiones non debent confundi, l. nemo, & ibi gloss. in verb. Auxilium, C. de jurisd. omn. jud. Guid. Pap. decis. 436. Natta cons. 82. num. 4. Rolland. à Vall. cons. 58. num. 29. & seq. lib. 2. & non debet Vasallus venire ad Principem per saltum, pro consequenda justitia. Put. de judic. in rubr. de excess. Baronum erga subdit. in verb. an Baro num. 4. Scaccia de appellat. quest. 7. num. 2. in fin. qui num. 16. asserit, quòd, si medius, & proximus Judex committatur, appellatio, & processus sunt nulli, ex Guid. de Suzar. de ordin. jud. tit. ad quem appellatur num. 118. & quòd appellatio isto casu non teneat, scribit Luc. Pet. in pract. cap. lib. 5. cap. 2. sub num. 16. & quòd non habeat vires, tradit Misynge. observ. 67. cent. 41.

Ità quòd Baro habens merum, & mixtum imperium, vel cognitionem primarum causarum Civilium, & Criminalium, potest prohibere Vasallo, ne in derogationem jurisdictionis, & Privilegiorum suorum vadat ad Tribunalia Regia, in jurisdictionalibus, ità servatur ordo, ne ad Principem eatur per saltum, sed gradatim pro consequenda justitia, unde debet primo adiri Judex ordinarius, deinde superior proximior, tandem Princeps, Put. de judic. rubr. de excessib. Baron. erga subdit. in verb.

PRIVILEGIUM LXII.

ARGUMENTUM.

Miserabilibus Personis dantur Advocati etiam non petentibus, quibus debent gratis patrocinari.

Ad ornatum Text. in l. ne quicquam, §. Advocatus, ff. de offic. procons. & constit. Regni incip. lege presentis.

SUMMARIUM.

- 1 Advocati debent dari petentibus, fallit tamen favore Miserabilium Personarum, ut num. 5.
- 2 Officium Avocatorum est publicum, habens annexam dignitatem.
- 3 Advocati possunt cogi ab Officiale, ad dandum consilium in causis, etiam Criminalibus.
- 4 Advocatus recusans patrocinium injunctum alii præstare, punitur penâ infra scriptâ.
- 5 Advocati debent patrocinari pro personis miserabilibus gratis.

- 6 *Advocati renuentes pro ipsis patrocinari peccant.*
 7 *Advocatus talium personarum in Regno creatur Regio assumptu.*
 8 *Vassallus patrocians contra Dominum, privatur feudo, fallit tamen favore istarum miserabilium personarum, ut num. 9.*

Regula est, advocatos debere dari petentibus, præsertim si petentes asserant ob adversarii potentiam, Advocatum non invenire, ut *l. ne quicquam §. Advocatus, & §. fin. ff. de offic. procons. & l. lege providendum, C. de postuland. Gaill. observat. 43. lib. 1. unde in l. 1. §. Prætor ait il primo, C. de postuland. dicit Prætor, si non habebant Advocatum, ego dabo, Cappell. Tholos. decis. 481. Reusner. dec. 10. num. 12. & 13. lib. 2. Gregor. syntagmat. Juris lib. 39. sub n. 16. & 17. quibus ipsi Advocati tenentur inservire cum eorum officium sit publicum, habens annexam necessitatem, *l. si custodias, ff. de publ. judic. glos. in l. 2. C. de proxim. sac. scrinior. lib. 11. ubi Platea expresse tradit, Officiale cogere Advocatos ad dandum consilium in causis, etiam Criminalibus, ut etiam habetur per Rot. in antiq. decis. 817. Fabr. decis. 1. lib. 3. tit. 4. tom. 1. Papon. arrest. 4. lib. 6. tit. 4. Gail. alios referentem in dict. observat. 43. lib. 2. qui scribit, imminere pœnam Advocato recusanti patrocinium sibi injunctum aliis præstare, ut foro arceatur, nec amplius patrocinandum munere fungantur, *d. l. providendum, C. de postuland. Misynge. observ. 32. centur. 3. Guid. Pap. decis. 561.***

Tamen miserabilibus personis debent dari, & dantur Advocati, etiam si non petantur, ut in *d. l. ne quicquam §. Advocatos, Bart. in l. 4. §. hoc autem judicium n. 1. ff. de damn. infest. Gotta conf. 64. num. 12. vol. 1. Boër. dec. 325. n. 1. Cappell. Tholos. decis. 481. Actius de infirmat. part. 2. §. Advocati, n. 1. Rebuff. in Const. Gallie art. 4. in tit. de sent. provis. n. 19. Borrell. de compromiss. §. 6. gl. 3. num. 3. quibus salarium dari miserabiles personæ non tenentur, nam in earum favorem debent gratis patrocinari, *Glos. in cap. Statutum, §. insuper in verb. Pauperes de rescr. in 6. Scapp de jur. non script. lib. 3. cap. 105. n. 8. Scot. de justit. & jur. lib. 5. quest. 8. art. 5. Papon. arrest. 4. lib. 6. tit. 4. Benincas. de Privileg. Pauper. in 1. special. judic. n. 9. Navar. in sum. confess. cap. 25. n. 30. Menoch. de arbitr. Judic. cas. 368. sub n. 4. lib. 2. Misynge. dist. observat. 32. centur. 4. Guid. Pap. decis. 561. Pelag. de plant. Eccl. lib. 2. cap. 46. Aviles in cap. 7. prætor. Glos. Andelevar. n. 2. Flores Diez de Mena var. quest. lib. 1. quest. 8. §. 1. n. 52. Cabed. decis. Lusitan. 214. n. 7. part. 1. Gail. observ. 43. à n. 10. lib. 1. Malder. tract. 6. cap. 3. de ust. Rei, & Advoc. dub. 8. Menchach. de success. creat. §. 2. n. 128. Girard. in Epigram. legal. in distic. schol. 64. Mastrill. de Magistrat. cap. 22. n. 19. & seq. lib. 1.**

Ita quod peccant Advocati renuentes patrocinari *D. Th m. 22. quest. 71. ubi pariter Cajetan. Aragon. & Salon. Viv. decis. 159. num. 2. cum seq. Guazzin. de def. reorum defens. 24. c. 2. n. 8. Carocc. de locat. & conduct. tit. de fruct. & lit. expens. q. 8. nu. 45. Treutl. disput. Select. par. 1. disput. 8. Thesi 1. in Megal. in promptuar. Theolog. moral. in verbo Advocatus confirmat supra dicta, novissimè multò post hæc primam editionem hujus tractatus, Alvarez in tract. de privil. pauper. p. 1. q. 28. à n. 43. 44. 45. & seq. ubi ad saturitatem loquitur, & vide quæ nos real-*

sumpsimus in tract. de Gravaminibus Vassallorum tom. 2. Gravam. 177.

Unde sanctè observatur in Regno nostro, in quo Advocatus talium Personarum regio sumptu creatur, qui vita durante Officialis Regius appellatur, ut in *Const. Regni lege præsent. sub rubr. de dandis Advocatis parillis, & aliis miserabilibus personis, & ibi Scribentes, quod servari etiam in Gallia traditur per Boer. dec. 324. nu. 6. & idem in Hispania, & Germania praticari testatur Add. ad Guid. Pap. dec. 561. qui advocatus pauperum, & miserabilium personarum nihil potest recipere pro defensione talium causarum, ex dispositione Rit. Magn. Cur. Vic. 19. ubi latè Caravit. in Comment.*

Et advertite, quòd licet Vassallus patrocians contra Dominum privetur feudo, *Gram. decis. 50. Afflict. dec. 265. n. 45. Guid. Pap. dec. 551. sub n. 5. lib. 1. Borrell. alios referens in sum. dec. in tit. de feud. n. 652. & in tit. de Advoc. offic. n. 85. tom. 1. tamen si patrocianatus fuerit pro istis Miserabilibus Personis, ex mandato Judicis feudo non privabitur, quia ultra quod concernit favorem istarum Miserabilium Personarum ob coactam præstitam, & non spontaneam advocationem feudo non privabitur. Mandos. in tract. ingratitudinum capit. 62. col. 10. Gail. d. observat. 43. num. 7. lib. 1. quos refert Borrell. loc. cit. num. 87.*

PRIVILEGIUM LXIII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ habent beneficium restitutionis in integrum.

Ad ornatum l. Præses. ff. de Minoribus.

SUMMARIUM.

- 1 *Miserabiles Personæ possunt petere restitutionem in integrum, etiam si sint majores contra sententiam, in qua sunt læsi.*
- 2 *Furiosi, & prodigi habent restitutionem. Amplia, ut num. 3. & 4.*
- 5 *Petitio restitutionis in integrum impedit executionem sententiæ. Amplia num. 6. Sed vide num. 7. & 8.*
- 9 *Petitio restitutionis in integrum, quando postulatur ab Ecclesia, vel minore impedit executionem.*

Regula fit, quod Miserabiles Personæ contra sententiam, in qua sunt læsi, possunt petere restitutionem in integrum, etiam si sint majores, quia restitutio in integrum est miserationis suffragium, quod his personis congruit per *l. Præses, ff. de minorib. l. 5. in pr. ff. rem ratam haber. & sic consuluit Bal. conf. 465. vol. 2. quem refert, & sequitur Rebuff. in Const. Gallie in tit. de sentent. provis. art. 3. §. fin. num. 39. tradit etiam Sfort. Odd. in suo tract. de restit. in integrum quest. 3. art. 3. juxta quorum opinionem de Anno 1621. consultus respondit in Civitate Averfæ, & alias dum in facto essem requisitus de voto.*

Unde merito videmus, quod furiosis, & prodigis datur restitutio, *Bald. in l. si infanti*

De Privileg. Miserab. Personarum. 251

SUMMARIUM.

- 1 Bona fideicommissio subjecta alienari possunt, fallit tamen favore miserabilium personarum num. 2. & favore dotis num. 5.
- 3 Pia causa censetur excepta in generali prohibitione alienationis.
Res Ecclesie alienari possunt pro redemptione captivorum, vel ex alia pia causa, ibid.
- 4 Ecclesia potest cogere possessorem Domus subjecte fideicommissio, ut illam sibi vendat pro ejus ampliacione, licet possessor non tenetur illam tradere, nisi in tempore quo est proprie erigenda Ecclesia vel amplianda, ut num. 6.
- 7 Ecclesia non potest cogere vicinum ad sibi vendendum Domum suam, quae est antiqua in familia.

Regulariter, bona fideicommissio subjecta alienari minime possunt vigore *Text. in l. fin. §. penult. C. com. de leg.*

Tamen, cum in facti contingencia quaedam Universitas vellet aedificare Hospitale pro curandis aegrotis, & hospitandis Peregrinis requisitus de voto dixi, potuisse cogere possessorem cujusdam Domus subjectae fideicommissio ad illam sibi vendendam pro tali effectu, siquidem certum est, tale aedificium Hospitalis respicere causam piam, & favorem Miserabilium Personarum, cum aegroti, & Peregrini inter illos reponantur, (ut suo loco dictum est) res autem alienari, ut voluit *Angl. in l. quidam ita testamento, §. ult. ff. ad Trebell. sequitur Tiraq. de Privileg. pia causa Privileg. 102.* qui in *Privileg. 130.* probat, quod in generali prohibitione alienationis semper intelligitur excepta pia causa ex *Calcan. cons. 13. col. 3.* quare res Ecclesiasticas pro redemptione captivorum, aut alia pietatis causa alienari non esse prohibitas apparet ex *Text. in cap. aurum 12. quest. 2.* per quem sic tradit *Bald. cons. 368. lib. 3.* relatus per eundem *Tiraq. de Privileg. pia causa Privileg. 103.*

Juvat hanc partem & facit, nam Ecclesia potest cogere possessorem Domus subjectivae fideicommissio, ad sibi illam vendendam pro ejus ampliacione, ut in facto audio dictum in Sacro Concilio, & scio judicatum in Curia Episcopali Civitatis Liciae in causa Reverendorum Fratrum Sanctae Mariae de Constantinopoli de Ordine Carmelitano, quod nos latissime comprobavimus *quest. forens. part. 1. quest. 22.* ubi scripsimus hoc esse verum, etiam si testator dum fecit fideicommissum in specie prohibuerit fieri alienationem, pro ampliacione Ecclesiae, vel alterius Pii loci, ut est ibi videre latius, sequitur *Leo decis. Rot. Valenc. 99. tom. 1.*

Imò si favore dotis bona fideicommissio subjecta alienari possunt ut in *l. mulier. §. cum proponetur. ff. ad Trebell. & Auth. res quae C. commun. de leg. cum latius adductis per Costam. de remed. subsidiar. remed. 6. Menoch. cons. 1. num. 194. & de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 189.* ubi pluribus relatis fundat, dispositionem d. *Authenticae* non solum procedere pro dotantis filiabus ipsius testatoris, quatenus eorum legitima non sufficeret, sed etiam omnibus ab ipso descendentibus.

Hinc descendit mentionatae *Auth.* dispositionem non tantum comprehendere filias, & def-

num. 6. de jur. deliber. Cremenf. sing. 119. Jo. Andr. in addit. ad Speculatorem super rubr. de praescript. vers. habeatur etiam questio, Barbat. in cap. ex parte numer. 8. de Consuetud. Franch. in dec. 598. & 672. Odd. de restit. in integrum quest. 1. art. 1. qui late hoc examinat, afferendo art. 2. idem procedere in aliis personis similia mentis, vel corporis impedimento detentis, veluti surdis, & mutis, qui si decipiantur in contractu aliquo ex defectu hujus impedimenti laedantur, debent sicuti minores in integrum restitui, *Glos. in l. 2. C. de curat. furios. Soccin. Jun. in l. 1. num. 5. ff. de verb. oblig. & similiter Ecclesia hoc Privilegio fruitur, cum & ipsa restituatur in integrum, l. Orphanatrophos, C. de Epis. & Cleric. cap. 1. extra de restit. in integrum cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. affluenter Oddus, ubi supra artic. 4. Mastrill. dec. 110. de quibus omnibus recenter Imbrinan. in suo tract. de primo, & secundo beneficio.*

Nota autem, quod petitio restitutionis in integrum impedit executionem sententiae, cap. suscitata de restit. in integr. Tholos. decis. 54. Benintend. decis. 85. Magon. decis. Florent. Theß. dec. 181. Franc. Marc. decis. 53. part. 2. Mohendan. decis. 2. de restit. in integr. quos noviter refert *Illustriff. Episcop. Ricc. in Collect. decis. Collect. 188.* etiam si causa restitutionis in integrum petita requirat altiore indaginem, nam similiter impedit sententiae executionem, ut communiter tenent Doctores, & praecipue *Imol. Alex. & Jas. in l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. Caphal. cons. 116. vol. 1. Trentacinq. plures alios referens, & ita, in Rota Romana decisum testans lib. 2. var. res. sol. in tit. de restit. in integr. num. 1. ubi num. 2. declarat, non procedere quando restitutio in integrum malitiose repetitur, ex *Afflict. in dec. 356. Ancharan. q. famil. 41. & aliis quibus addo Misynger. sic decidentem observ. 48. centur. 1. de quo memor fuit Illustriff. Episc. Ricc. ubi supra, qui alias limitationes adducit, prout etiam facit Trentac. loc. mox cit. qui inter alias fallentias illam reportat non procedere scilicet in beneficiabilibus, quia in eis res judicata debet executioni demandari, non obstante restitutione in integrum à majore postulata, *Cassado dec. 1. de rest. in integr. Staphil. de lit. grat. & just. fol. 162. Verall. p. 1. dec. 330.* ubi ait non procedere, quando est postulata à minore, vel Ecclesia, nam tunc impedit executionem.**

PRIVILEGIUM LXIV.

ARGUMENTUM.

Res alienari prohibita, potest nihilominus favore Miserabilium Personarum alienari.

Ad limitationem *Text. in fin. §. penult. C. commun. de leg.*

& descendentes ipsius testatoris natus tempore conditi fideicommissi, verum etiam nondum conceptas, & nascituras, prout ex magis communi, DD. sententia testatur *Theaur. decis. 129. num. 11.* quibus addo *Eugen. conf. 54. num. 20. & seq. Menoch. de præsumpt. 189. & Gabbat. conf. 7. num. 20. lib. 2.* quidquid dicant contrarium tenentes relati à *Peregrin. de fideicommiss. art. 42. sub. num. 37. & per Milanens. decis. Sicil. 7. num. 10. lib. 1.* ergo, quando magis ita dicendum est favore Misèrabilium Personarum, de quibus agebatur in casu nostro, qui juxta nostrum votum effectum peperit de hoc Anno 1622. mense Augusti, nam possessor illius Domus suâ sponte illam tradidit Universitati, à qua recepit pretium, quod in emptionem alterius Domus applicavit.

6 Cæterum est observandum, ut ille qui cogitur vendere domum suam pro ampliacione Ecclesiæ, Seminarii, Hospitalis, & similium, non teneretur illam tradere multo, antequam erectio ipsius Ecclesiæ, vel Seminarii, seu Hospitalis initiatur ut in facti contingencia requisiti nostrum impartiti sumus votum, quod latissime comprobavimus in *forens. qu. 18. part. 1.*

7 Nec à mente tua cadat notare, & advertere, quod Ecclesia non potest cogere ad sibi vendendum sua, pro ampliacione domus magnatum, antiquæ in familia, ut decidit Rota Romana in causa Romana Palatii de Comitibus Lunæ 16. Januarii 1612. coram R. P. Damascono, & nos latè discussimus in *qu. forens. 32. ead. part. 1.* ubi Lectorem remittimus videre, novissime probat *Alvarez. de privileg. pauper. part. 1. qu. 4. §. 4. num. 176.* & nos allegando scribit *Reg. Tapia decis. S. C. 7. in fin.*

PRIVILEGIUM LXV.

ARGUMENTUM.

Stante potentia Administratorum Misèrabilium Personarum, possunt cogi ipsi ad reddendas rationes Administrationis gestæ in supremis Regiis Tribunalibus, & non in locis, in quibus administrant.

SUMMARIUM.

- 1 Rationes sunt reddendæ in loco administrationis gestæ.
- 2 Electio fori, vel ejus variatio non operatur contra Administratores in reddendis rationibus administrationis gestæ.
- 3 Rationes in Regiis Tribunalibus favore Misèrabilium Personarum, quando sint dandæ.

Regula est, ut rationes sint reddendæ in loco, in quo administratio gesta est, l. 1. & 2. C. ubi de ratiocin. l. Prætor, §. is etiam, ff. de eden. *Avendan. in tract. de exeq. mandat. Reg. cap. 1. num. 16. fuse Felic. in tract. de societ. cap. 38. latè Gratian. decis. Rot. Marchiæ 180. Caput de Regim. Reipubl. cap. 7. num. 14. &*

26. §. 10. ubi quod electio, seu variatio fori non operatur contra Administratores quoslibet, sive Tutores ad finem eos extrahendi ad reddendas rationes administrationis gestæ, *Paschal. de Patria potest. part. 2. cap. 2. in fin. modernè Carleval. qui nos adducit in praxi elect. fori in antiqua edit. in tract. de Judiciis & foro competenti lib. 1. tit. 1. disput. 2. q. 6. sect. 7. num. 651.*

Cæterum ad favorem Misèrabilium Personarum claudicat, quando Administratores, qui reddere debent rationes, essent potentes in loco, quia tunc possent cogi ad illas reddendas in Regiis Tribunalibus, ex *Munnoz. Escobar. in tract. de ratiociniis cap. 7. à num. 57. cum seq.* ubi quod quando rationes sunt videndæ inter aliquem magnatem, vel aliam personam divitem, & pupillos, ac cæteros misèrabiles sufficit allegari Adversarii potentiam, ad hoc, ut nullo alio apparente gravamine rationes in Curia Regia retineantur, nec remittantur ad locum administrationis gestæ.

Unde Sacrum Regium Consilium rationabiliter id servavit in facti contingencia, dum determinavit reddendas esse Neapoli rationes per quendam Tutorem Aquilanum stante quod ipse ibi erat potens, & erat forsitan suspicio fraudis, ut latius reassumpimus in *Praxi elect. & variationis fori qu. 34. sect. 4. in novissima edit.* ubi ad saturitatem erit videndum.

Sicque alias ita vidi provisum ad favorem Marci Antonii, & Scipionis Candiosi contra Marcellum Ramitium.

Cæterum rationes reddendas esse ob potentiam Dominorum in Curia à vidua, vel minore, ex *Munnoz de Escobar. in tract. de ratiocin. cap. 7. à num. 59. cum seq.* modernissime enunciat *Cabreros de Avendano in Methodica divisione de metu lib. 2. cap. 6. num. 102.*

PRIVILEGIUM LXVI.

ARGUMENTUM.

Insinuatio favore Misèrabilium Personarum non est necessaria in donatione excedente quingentos aureos.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio excedens quingentos aureos debet insinuari.
- 2 Insinuatio in Regno an sit necessaria, & quæ recepta, & num. 3.
- 4 Insinuatio favore Misèrabilium personarum, piæ causæ, & Ecclesiæ non est de substantia.
- 5 Insinuatio non requiritur in donatione facta pro dote tam si fiat à Patre, quam si ab extraneo, num. 6.
- 7 Amplia etiam in augmento dotis.
- 8 Insinuatio in donatione propter nuptias non requiritur.

Regulariter donatio excedens valorem quingentorum aureorum est insinuanda, l. 1. *insinuanda*

sancimus, C. de donat. fusè in materia præ cæteris ex neothericis, Borell. in summa dec. tom. 3. tit. de insinuan. donat. ubi Gallorum, Hispanorum, & Sabaudorum jura concordantia adducit.

Et quamvis in Regno illam non esse necessariam probaverit, Regens de Ponte consil. 84. vol. 1. cujus autoritate ducti praxis communiter observavit, quod antea affirmaverant, Calder. consil. 1. de donat. Carol. de Grass. de Regal. Franc. Jur. 7. Rebuff. in proæm. constit. Franc. gl. 5. num. 104. Boer. in consuet. Bitur. tit. 4. de donat. §. 2.

Tamen quam recenter mordicus quidem Reg. Rovit. decis. 48. hanc pungit opinionem, & tutatur etiam in Regno, in quo proceditur solâ facti veritate inspectâ talem insinuationem esse de substantia.

Cæterum omiſſâ hac pileâ ad nostrum institutum deveniendo firmata regula claudicabit favore Miserabilium Personarum, nam donatio eis facta, & si excedat quincentorum aureorum quantitatem valebit, ad instar valet favore piæ causæ, juxta theoreticam Bald. communi calculo laudatam in l. illud, C. de testam. sacros. Eccles. Clar. in §. donatio, quæst. 17. ubi socios sectatores vehit, Azor. inst. moral. lib. 11. c. 7. p. 3. Tiraquell. de privileg. piæ causæ Privileg. 125. Duen. regul. 224. limit. 6. Less. de justit. & jur. lib. 2. c. 19. dub. 13. n. 109. Luc. de privileg. Scholar. Privileg. 32. Gomez. tom. 2. var. c. 4. num. 10. Rebell. de obligat. justit. p. 2. lib. 18. q. 7. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disp. 279. num. 3. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 28. Genuens. in practica. Eccl. q. 69. num. 4. Faber dec. 12. de donat. Santarel. var. resol. q. 69. num. 4. Illustrissimus Episcopus Ricc. collect. dec. 177. Molfes. in sum. Theolog. moral. tractat. 12. tit. de contractib. c. 17. num. 51. tom. 2. Vigellius decis. 34. cent. 2. Faber decis. 12. lib. 8. tit. 34.

Conducit in simili, quia in donatione dotis causâ etiam si excedat dictam summam insinuatione non est de substantia, l. fin. C. de don. ante nupt. l. fin. ubi Glos. C. de jur. dot. Duen. reg. 224. lim. 1. Gubert. de sponsal. & Matrim. tit. de dot. singular. Gabriel. conclus. 1. num. 36. de donat. Novell. de privileg. dot. Privileg. 80. Port. concl. 40. lim. 6. Gam. dec. Licit. 120. 213. & 48. Borell. in summa dec. tit. de privil. dot. num. 216. tom. 3. Peregrin. consil. 76. num. 35. volum. 1. dicens procedere tam si donatio dotis fiat à Patre, quàm ab extraneo, præterquam à marito, sequuntur Palat. Lop. in rubr. de donat. inter vir & uxor. §. 50. numer. 2. Canar. de insinuan. donat. qu. 37. Faber decis. 6. lib. 3. tit. 10. Idque procedere in augmento dotis, ne requiratur insinuatione voluit Rota apud Seraphin. decis. 125. numer. 7. tom. 1.

Et in donatione propter nuptias, nec esse necessariam insinuationem nec ante nuptias elicitur, ex d. l. sancimus, §. alias, & §. 1. his insuper. C. de donat. Azor. in sum. lib. 8. tit. 53. Paris. cons. 16. num. 26. & seq. vol. 2. Cephal. cons. 598. vol. 4. Maynard. decis. Tholos. 58. lib. 2.

PRIVILEGIUM LXVII.

ARGUMENTUM.

Sententia lata in beneficium tutorum in bonis Pupillorum, vel in beneficium Administratorum, rerum Miserabilium Personarum, earum favore non mandatur executioni, si Tutores, vel Administratores rationes non reddiderint.

SUMMARIUM.

- 1 Retentio assimilatur compensationi.
- 2 Compensatio non datur de debito liquido ad illiquidum, sed limita, ut num. 6.
- 3 Sententia lata in beneficium Tutorum in bonis Pupillorum, non mandatur executioni, si Tutores rationes administrationis non reddiderint, & vide num. 5. & 7. ubi idem favore Miserabilium Personarum concluditur.
- 4 Filius potest retinere dotem Matris pro administratione tutelæ, donec reddiderit computum.

Inſtabat quidam Tutor, sententiam latam in ejus beneficium in bonis pupilli debere, & esse mandandam executioni, Advocatus autem Pupilli excipiebat, & replicabat esse expectandum redditionem rationis tutelæ, in qua prætendebat debere esse debitorem ipsum Tutorem quare requisitus de voto meo pro Tutore considerabam, quòd cum prætenſum debitum dictæ tutelæ non sit liquidum, sed incertum, donec tutelæ ratio integra non sit revifa, ideo pro eo non debet dari retentio, quæ est quædam compensatio, ut habetur per Bart. & reliquos in l. divortio, §. sibi donationes, ff. sol. matr. de debito autem illiquido ad liquidum non datur, & admittitur compensatio, l. fin. & l. si constat, C. de compens. l. si ambo, ff. eod. tit. Cavalc. dec. 35. num. 14. Ludovic. decis. Perusin. 15. num. 15. lib. 1. Menoch. de arbit. Jud. casu 14. num. 1. cum aliis adductis per Grass. de except. except. 17. num. 56.

Verum totum contrarium deinde dixi esse scilicet expectandam redditionem rationis faciendæ per ipsum Tutorem, motus à simili ex cons. Soccin. 180. vol. 1. ubi firmat, filios posse retinere dotem Matris pro administratione tutelæ, donec reddiderit computum, refert, & sequitur Dec. cons. 439. num. 10. & ambos allegat Anna singul. 214. ergo sic sententia potest, & debet supersederi ne exequatur, stante quòd Tutor adhuc non dederat rationem administrationis suæ, & licet appareat, debitum præfatæ tutelæ non esse liquidum, sed incertum, donec tutelæ ratio integra non sit vifa, & propterea concludendum videatur, compensationem non admitti, & consequenter sententiæ executionem esse dandam, quia tamen redditio rationis administrationis tutelæ poterat fieri in illo instanti, & de brevi evenit, quòd debitum erat de proximo liquidandum, quo casu compensatio admittitur, l. fin. C. de compensat. Abb.

Abb. in cap. 2. de deposit. Purpur. conf. 348. num. 6. Ursil. ad Affict. decis. 121. numer. 5. Intrigliol. conf. 8. numer. 3. Rot. divers. decis. decis. 253. numer. 3. decis. 257. numer. 5. & dec. 308. lib. 2. par. 3. cum aliis noviter congestis per Carocc. de except. except. 27. num. 8. & sic juxta nostram sententiam fuit decisum in Mag. Cur. Vic. & confirmatum per Sacrum Consilium, super sedendum scilicet esse in executione sententiæ latæ in beneficium Tutricis, in exitu redditionis tutelæ administratæ pro legati consequutione sibi relictæ à viro, & hoc fuit in causa Prudentiæ Scoppæ, cum Bartholomæo de Simeone, & aliis Contutoribus, referente Judice M. C. V. Nicuesa in mense Octobris pœnes Caput Actuarium de anno 1617. & refert Thor. in suo Compend. decis. Neap. in verb. executio sentent. tom. 1.

7 Quare ex his erit firma regula, quod sententia lata in beneficium Tutorum in bonis Pupillorum, vel in beneficium Administratorum, in bonis aliarum Miserialium Personarum executioni demandari non potest, nisi rationes administrationis factæ redditæ fuerint prout ita respondi interrogatus de anno 1622. cuidam Patritio Civitatis Netroni.

Et iterum cum casus accidisset trutinandus in M. C. V. juxta prædicta fuit practicatum contra Mariam de Nobello.

PRIVILEGIUM LXVIII.

ARGUMENTUM.

Legata facta Miserialibus Personis debentur per donatarium omnium bonorum post Testamentum.

Exornatur doctrina Bartol. in suo consil. 26. & impugnatur Alex. in cons. 169. lib. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum pium non revocatur donatione omnium bonorum.
- 2 Donatio inter virum & uxorem non tollitur generali hypothecâ.
- 3 Lex si unquam, C. de revocand. donat. limitatur hic per Authorem non procedere in donatione facta piis locis.
- 4 Anima censetur præposita rebus mundanis.
- 5 Legata facta miserialibus Personis requirunt specialem revocationem.
- 6 Apices juris non sunt attendendi in causis piis.

1 **R**egulam firmo, quod si testator condat testamentum, in quo faciat legata miserialibus personis, & demum post aliquod tempus donet alteri omnia sua bona, cum reservatione causa testandi, non per hoc censentur revocata talia legata facta ipsis miserialibus Personis, prout ita in facto consultus de hoc anno 1622. dicebam in quadam causa Civitatis Sarni, ex Tiraquell. de priv. piæ causæ, Priv. 41. qui ex Bart. in cons. 26. docet, donatione omnium bonorum non revocari le-

gatum pium, quod dictum singulare reputavit, *Jas. in l. 3. C. de legat. & illud sequuntur Cotta in suis memorab. in verb. Ecclesia, vers. 5. Rub. conf. 95. in fin. Lup. in cap. per vestras, §. 69. sub num. 4. de donat. inser vir. & uxor. Mascari. de probat. concl. 1280. num. 113. Illustriss. Episcop. Ricc. in sollect. decis. collect. 213. noviter Giurb. in consuet. Messan. cap. 2. gl. 12. sub num. 18.*

Pro cujus opinionis comprobatione adaptatur, quia si donatio inter virum, & uxorem, quæ valet solo jure speciali, non tollitur generali hypothecâ, sed requirit specialem Barr. in l. rem legatam in fin. ff. de adimend. legat. & tantò magis dicendum est in legato, quod valet jure communi, quod fortius est, l. ejus militis, §. militia missus, ff. de milit. testam.

Et videmus, quod l. si unquam, C. de revocand. donat. non procedit in donatione facta pio loco, & pro anima, ut de communi testantur, *Socc. conf. 53. nu. 6. lib. 4. Rip. in præfat. d. l. unquam quæst. 49. & de magis communi scribit Gabr. conf. 2. num. 67. de donat. & novissimè vide Genuens. in practicab. Eccl. quæst. 294. ergo si in casu nostro, pro quo debemus quoque considerare vinculum, & Privilegium pietatis, & pro anima, cum non sit verisimile voluisse postponere animam istis rebus mundanis, ex traditis per Cottam in suis memorabil. in verb. Anima.*

Nec debemus simpliciter transire non faciendo mentionem, quod legata facta talibus personis, tanquam pia requirunt specialem ademptionem, & revocationem.

Qua opinione retenta non me turbat doctrina *Alex. in cons. 169. lib. 6. qui videtur tenere, quod ad revocationem legati pii, & pro anima sufficit generalis omnium bonorum donatio, prout in casu de quo agitur, nihil obstat, cum se fundet tantum in generalibus regulis ademptionis legatorum, quæ cessant ubi agitur de favore piæ causæ, Ecclesiæ, vel miserialium Personarum, quia in his apices juris attendere non debemus ultra quòd communiter est recepta nostra sententia.*

PRIVILEGIUM LXIX.

ARGUMENTUM.

Legata facta Miserialibus Personis, si reperiantur cancellata in testamento, debentur, si non constat de voluntate Testatoris fuisse deleta.

Exornatur Text. in l. proximè, ff. de his que in Testamento delentur.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum libertatis si reperiatur cancellatum præsumitur casu deletum.
- 2 Legatum factum piæ causæ deletum, præsumitur casu cancellatum in dubio, & sic etiam ubi est factum miserialibus Personis, num. 3.

Regula est, quod, si legata libertatis repe-
riantur deleta, præsumuntur inconsulte
& casualiter deleta, quando non constat de
mandato Testatoris, & ejus voluntate, ita in-
quam cavetur, vigore *Text. in l. proximè, ff. de his quæ in testam. delent.* ubi *DD.* commu-
niter extendunt ad quamlibet piam causam, ut
ejus favore in dubio censeatur casu deletum
Bart. Jas. & Aretin. in l. si unus, C. de testam. Rom. in Auth. similiter, C. ad l. Falcid. Soccin. regul. 310. Vasq. de success. progress. lib. 3. §. 26. de fideicommiss. substituit. refert, & sequitur Rendin. in suo promptuar. receptar. sententiar. tit. 65. de legat. num. 31.

Ideo, cum fuisset factum legatum viginti au-
reorum solvendorum miserabilibus personis in
diebus festivis, quod deinde repertum fuit can-
cellatum, requisitus de voto dixi, heredem
teneri ad illud solvendum, stante quod non
constabat de mente Testatoris, illud fuisse
cancellatum, qui quidem cum esset homo bo-
næ conscientiæ, statim quod nostram recepit
sententiam defuncti voluntatem adimplere cœ-
pit, & hoc de anno 1621. de mense Augusti.

Capienda est enim conjectura, quæ subsisten-
tiam talium legatorum, uti ad piam causam ten-
dentium gignat, & producat.

vel mixtis etiam eorum, qui eis committuntur
defendendi, ut probat idem latè *d. cap. 7. à num. 253.* sequitur, ut possint de Civilibus
cognoscere, nam causæ & judicia, vel sunt
Criminalia, vel Civilia, aut mixta, ut appa-
ret ex scriptis communiter per *Civilistas, & Canonistas, in rubr. de Judiciis.*

Tamen in Civilibus causis mercedum, &
Miserabilium Personarum ipsi se intromittere
non possunt, quia vigore *Sac. Concil. Trid. sess. 7. c. 14. de reform.* in talibus causis Clerici sæ-
culares extra Monasterium degentes, quomodo-
libet exempti, etiam si certum Judicem à Sede
Apostolica deputatum, in partibus habeant coram
locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab
ipsa Sede delegatis conveniri, & jure medio
ad solvendum debitum cogi possunt, non ob-
servantibus Conservatorum deputationibus, &
eorum inhibitionibus loquitur *Monet. in d. tract. citat. cap. 7. num. 274.* ubi asserit, quod
licet talis Decreti mentio fiat, illudque præ-
servetur, quasi quod confirmetur ab eodem
Concilio, *d. sess. 7. cap. 5. de reformat.* statim-
que ibi decernatur, quod Universitates gene-
rales, ac Collegia Doctorum, seu Scholarium,
& regularia loca, nec non Hospitalia, actu
Hospitalitatem servantia, & exercentia, ac
Universitatum, Collegiorum, Locorum, &
Hospitalium hujusmodi persona, in citato Ca-
none Concilii, minimè comprehendantur,
ex quo illud colligi videmus, quod neque
comprehendantur, *d. cap. 14.* tanquam præ-
dicti Canonis pars quædam sit. Nihilomi-
nus contrarium in hoc verius putat (sal-
vâ tamen Apostolicâ Sedis definitione) cum
de interpretando Tridentino Concilio agatur,
tum quia dispositio *d. cap. 14.* quoad causas
mercedum, & miserabilium personarum perti-
net reservatâ dumtaxat videtur *d. c. 5.* non au-
tem ab illo robur, aut novum jus accipere,
idque ex eo satis colligitur, quod ibidem so-
lùm cavetur, ut præfatum Decretum in suo
robore permaneat, reservatio autem nihil de
novo tribuit, sed solùm jus antiquum conser-
vat, ut arg. *Text. in l. at qui plerique, ff. de Religios. & sumpt. fun. l. minor, §. fin. ff. de evict. cum adductis ab Oldrad. in consil. 214. num. 3. Becc. cons. 74. num. 6. Bursatt. cons. 264. num. 22. Surd. in dec. 8. num. 25.* tum
quia ubi etiam dicti decreti commemoratio-
nem innovationis, aut confirmationis vim ha-
bere, tamen, & innovatio sicut non tollit jus
vetus, ita novum minimè confert, *cap. quia intentionis de Privilegiis & confirmatio quamvis robur addat, non tamen extendit, Alb. cons. 564. num. 19. Bal. in l. Adversarius ad fin. C. si advers. vend. cum adductis per Dec. in rubr. de confirmat. util. vel inutil. nu-mer. 3.*

Cæterum est observandum, quod Monaste-
rium in causis mercedum, & miserabilium per-
sonarum bene potest conveniri coram Con-
servatore suo, si fortè habeat, non obstante
dispositione Concilii, cum dictum Decretum
quoad Regulares loquatur de degentibus extra
claustra, unde non potest intelligi de omnibus
regularibus alicujus Monasterii, sive de aliquo
Regularium Conventu, sed tantum de Perso-
nis singularibus ejusdem Conventus, vel Mo-
nasterii, quia non potest simul unus Con-
ventus, sive unum Monasterium degere extra clau-
stra, nisi ex aliquo accidenti, ad quod jura mi-
nimè

PRIVILEGIUM LXX.

ARGUMENTUM.

Conservatores Religionum non possunt
cognoscere causas Regularium, quas
habent cum miserabilibus Personis,
ipsis miserabilibus Personis invitis.

Exornatur *Tex. Sac. Concil. Triden. sess. 7. cap. 14. de reformat.*

SUMMARIUM.

- 1 Conservatores Religionum possunt cognoscere de causis civilibus, sed non de criminalibus, aut mixtis, num. 2.
- 2 Conservatores non possunt cognoscere de causis mercedum, aut Miserabilium Personarum.
- 3 Reservatio nihil de novo tribuit, sed solùm jus conservat.
- 4 Innovatio non tollit jus vetus, & novum non confert.
- 5 Monasterium in causis mercedum, & Miserabilium Personarum, coram quo sit conveniendum Author hic declarat.
- 6 Vivere extra claustra, qui dicantur.

Regulariter, possunt Conservatores Religio-
num cognoscere de causis Civilibus, ut te-
net *Moneta in suo tract. de conservat. Jud. cap. 7. num. 267.* ubi dicit, hoc probari quia Con-
servatores habent aliquarum causarum cogni-
tionem, *ex c. 1. in fin. & c. 2. de offic. deleg. in 6. & Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. de reformat.*
nec possunt cognoscere de causis Criminalibus,
Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

nimè respiciunt, *l. nam ad ea, ff. de leg. & ità tenet in terminis, ut ajunt terminantibus Monet. loco superius relato num. 276. asserens num. 277. in terminis dicti Decreti Sacri Concilii, quod non dicuntur vivere extra claustra Monasteriorum. qui causa prædicationis, confessionis, vel eleemofinæ, vel ut justa regularia instituta inferviat beneficio, alioque simili, sed qui speciali Privilegio, aut licentia extra claustra domicilium habent, ex Navarr. in cap. non dicatis, numer. 69. 12. quest. 1. & Rodriq. qu. Regular. qu. 65. art. 13. vers. pro cuius rei explicatione, quorum opinionem in facto contingenti de anno 1622. cui sequutus consulendo nonnullis Religiosis Ordinis S. Mariæ de Carmelo.*

PRIVILEGIUM LXXI.

ARGUMENTUM.

Commutatio voluntatis Testatoris potest ad tempus fieri favore Miserabilium Personarum.

Limitatur Text. in §. disponat cum concordantibus Authent. de nupt.

SUMMARIUM.

- 1 Testatoris voluntas est servanda, quia primum locum tenet, & in omnibus dominatur, & amplia num. 3. & 5.
- 2 Voluntas defuncti totum facit.
- 4 Voluntati defuncti non obtemperans, privatur omni beneficio.
- 6 Relicta ad certum usum, non possunt ad alium etiam meliorem converti, sed limita, ut num. 9.
- 7 Exequutorum potestas legibus est astricta. Legatum pro Maritaggio, non potest dare pro monachatu, ibid.
- 8 Author impugnat Paris. conf. 16.
- 10 Legata facta Pauperibus concurrentibus ad Domum Testatoris, possunt distribui Orphanotrophio Miserabilium Personarum.
- 11 Deputata ad certos pios usus, possunt ad tempus ab Episcopo converti ad alios, & vide num. 13. ubi consilium Authoris reperies, & num. 15. & 16.
- 12 Redditus Cappella pro Missis celebrandis, Deputati possunt converti ad apparatus emptionem pro dicendis Missis.
- 14 Exequutor ex justa causa potest commutare formam traditam à Testatore, & vide num. 22. ubi pulchra habes.
- 17 Difficile æquiparatur impossibili.
- 18 Relicta ad unum usum Fratibus Mendicantibus, possunt per eos ex Privilegio in alios converti.
- 19 Episcopus potest in sua Synodo reducere numerum Missarum, ubi tenues sunt eleemosynæ.
- 20 Author recenset duas declarationes ad S. Conc. Trid. sess. 25. cap. 4.
- 21 Vicarius Episcopi potest commutare legatum in usus pios in alteram causam necessariam, & utilem.

Regula est clara, & apud omnes constat, quòd Testatoris voluntas in primis est servanda, ea enim tanquam Regina primum locum tenet, & in omnibus dominatur, *l. cum quaestio in fin. de legat. l. in conditionibus primum locum in princ. de cond. & demansf. & tanquam lex omnibus modis servanda est, §. disponat Auth. de nupt. cap. ultima voluntas 13. q. 2. nam voluntas defuncti totum facit, l. ex factis, §. rerum autem, ff. de hered. insti. unde etiam, quod voluntas defuncti sit dura est servanda, ut respondit Cravet. conf. 1. num. 1. & tradit Soccin. jun. conf. 128. num. 81. vol. 1. in tantum quòd voluntatem defuncti spernens servari, privatur omni beneficio, Authent. hoc amplius de fideicommiss. Rolan. à Valle, conf. 70. num. 62. cum seq. vol. 1. Paris. conf. 1. num. 57. & seq. vol. 3. qua de causa Bald. in l. precibus, num. 34. de impub. & aliis substit. in illam devenit sententiam, ut si in totum servari non possit, debeat saltem servari quantum potest, sequitur Roman. conf. 409. num. 10. & Dec. consil. 50. quos sequitur Mantio. de conject. ult. volunt. lib. 4. tit. 3. num. 6. quo loca plena, (ut ajunt manu) probat voluntatem Testatoris esse omnino servandam, adeò ut relicta ad certum usum non possint etiam in meliorem usum ab exequutoribus commutari, ex late traditis per Nat. in conf. 7. quibus addimus Spin. in specul. test. glos. 10. num. 24. Aufrer. in addit. ad Cappell. Tholos. dec. 40. num. 11. & Genuens. in praxi Cur. Archiepisc. Neap. c. 24. ubi etiam si hæredis accesserit consensus, quia de ipsius non agitur utilitate, cui posset renunciare, ergo defuncti voluntas est servanda, Card. Tusc. 273. num. 11. lit. E. nec mirum, etenim exequutorum potestas, adeò est astricta legibus voluntati Testatoris; Graff. l. 2. de t. 53. num. 20. ut legatum pro maritandis puella tradi ab eis nec possit ingredientibus Religionem, Bal. in Anth. nisi rogati num. 11. C. ad Trebell. Bimius conf. 266. Lader. consil. 171. Lopez. in cap. per vestras de donat. inter vir. & uxor. num. 12. Raudens. dec. 44. num. 13. Sim. de Pesr. de interpret. ult. volum. lib. 5. dub. 2. num. 77. Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 33. à num. 29. Reg. Tapia in Auth. ingressi cap. 1. num. 3. C. de sacros. Eccles. quod in facto fuimus sequuti cavendo à Paris. in consil. 26. num. 36. vol. 4. qui contrarium affirmavit, ut etiam scripsere Surd. de alim. t. 1. q. 9. num. 36. & Muta in Comm. ad capitulum Regis. Alphons. c. 67. num. 17. tom. 4.*

Favore tamen Miserabilium personarum bene posset fieri commutatio voluntatis Testatoris ad tempus, unde dicebam in alia facti contingencia requisitus de volo legata facta Pauperibus concurrentibus ad domum Testatoris, posse per exequutores distribui Orphanotrophio, in quo alebantur miserabiles persone quidem causa finalis legati est ad inventum Pauperum, & major ratio militat in pauperibus, & miserabilibus personis infirmis, qui in tali Orphanotrophio reperiebantur, ex Bal. in l. quis ad declinandum, C. de Episc. & cleric. ubi docet, quod bona relicta pauperibus in genere possunt dari Hospitali, quia sunt Pauperes infirmi magis dignitate digni, quam pauperes sani.

Et eò magis ad sic dicendum me accinxi, quia in tali Orphanotrophio aderat magna necessitas,

cessitas, quo casu ex verisimili mente Testatoris, posse fieri talem concessionem præsupponendum est, quia ita si Testator interrogatus fuisset, utique respondisset.

Item, nam accedebat consensus hæredis, & Episcopi, & tandem, quia concessio illa fiebat ad tempus, & non perpetuo, & deputata ad certos pios usus, possunt ab Episcopo in alios converti ad tempus datâ causâ, prout in casu nostro *Genuens. in praxi Curie Archiepisc. Neap. d. cap. 24. nu. 7. ex Soccin. quem citat per Text. in l. 1. C. de expens. Jud. lib. 10. ubi legatum factum Civitati ad certos usus, non potest perpetuo deputari ad alios, nisi de licentia Principis, permittente tamen Præside ad tempus deputari potest, idque agnovit Butr. in cap. fin. de testam. & Falin. in cap. cum accessissent de constitut. scribit, quod legatum pro Anniversario, potest unâ vice ad aliud expendi, & inde reddit ad solitum, Benedict. in cap. Raynutius in gl. reliquit, num. 19. de testam. & Curia Archiepiscopalis Neap. judicavit redditus cujusdam Capellæ pro missis celebrandis deputatos, converti unâ vice potuisse in apparatus emptio-nem pro Missis celebrandis, ut testatur Illustrissimus Episcopus Ricc. in decis. 125. part. 2. de quo memor est, Thor. in suo compend. decis. d. Curie in verb. redditus Cappellæ.*

Quare meritò aliâ vice dicebam de anno 1631. legatum pecuniæ ad certum pium usum à Testatore factum, non ita necessarium Ecclesiæ ab Episcopo dispensari posse in alium usum pium magis necessarium expendatur cujus necessitati aliundè subveniri nequeat, ex Covarr. in cap. tua num. 7. de testam. Sylva de benefic. part. 1. quest. 6. num. 12. Sylvest. in summa in verb. legatum il quarto, num. 12. Tabien. in eodem verbo il secundo, num. 2. Marta de jurisdict. cap. 74. num. 10. quorum opinio comprobatur Privilegium nostrum, & ideo diebus elapsis me consulente, quidam Reverendissimus Antistes dispensavit pecuniam legatam pro conficiendo Calice, posse converti ad faciendam Planetam.

Observa tamen hic obiter, dum sumus in tali materia commutationis legatorum, quod exequutor bene potest, justa ex causa commutare formam traditam à Testatore, & in alium pium usum de Episcopi licentia convertere, ad Text. in l. legatum, ff. de usufruct. legat. l. legatum, ff. de administrat. rer. ad Civit. pertinent. l. fin. ff. de oper. publ. latè Binius consil. 266. Menoch. consil. 1099. num. 9. & seq. Rot. divers. decis. 574. part. 1. Villagut. decis. 31. ideo si pro usu destinato deservire non potest legatum juris, aut facti impedimento in alios pios usus Episcopi autoritate commutari potest, l. legatum, & ibi gl. in verb. non licet, ff. de administr. rer. ad Civit. pertinent. Gui. Pap. decis. 556. Mandos. de sign. gratiæ in tit. de commut. ult. volunt. Peregrin. de fideicommiss. art. 52. num. 160. Raudens. d. decis. 44. num. 17. Car. Tusc. consil. 273. num. 8.

Et tandem volo ut scias, quod non prohibetur exequutor refragante etiam Episcopo legatum pium alterare, & commutare, sicut alia per ipsum Testatorem disposita illa augendo, vel diminuendo, prout visum ei fuerit, si exequutori hanc Testator concesserit facultatem, Villagut. d. dec. 31. num. 2. qui asserit num. 8. in hoc non obviare Sac. Concil. Trid. sess. 22. cap. 6. facultatem dedisse Episcopis, ut ipsi va- Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II,

leant tanquam Sedis Apostolicæ Delegati ultimarum voluntatum dispositiones, justa, & necessaria ex causa commutare summariè, & extrajudicialiter causam ipsam cognoscendo, si vera invenerint, quæ sibi fuerint enarrata, ac rogata.

Nam decretum hoc procedit, ubi exequutoribus concessa à Testatore non fuerit amplissima disponendi facultas, & ea alterandi quæ Testator disposuit, aut si in alterando disposita à Testatore rogatus fuisset Episcopus ab exequutoribus, vel hæredibus talem facultatem à Testatore minimè habentibus.

Cæterum quando liceat Episcopo pias defunctorum voluntates commutare ultra superior adducta fusè quidem pertractant Mortet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. Illustrissimus Episcopus Ricc. decis. 171. part. 4. collectan. decis. 558. Barbos. de potest. Episcop. alleg. 83. p. 3. ubi ad fatuitatem.

PRIVILEGIUM LXXII.

ARGUMENTUM.

Miserabilibus personis debet fieri provisio alimentorum, & litis expensarum lite pendente.

Ad ornatum text. in l. si instituta §. de inoff. ff. de inoffic. test.

SUMMARIUM.

- 1 Provisio debet fieri personis miserabilibus lite pendente.
- 2 Pauper quandoque contra veritatem opprimitur.
- 3 Alimenta debentur pauperibus lite pendente, & quare, num. 4.
- 5 Alimenta debentur fratri agenti contra fratrem super hæreditate, ita etiam uxori agenti contra virum, sed limita ut num. 6. & 7.
- 8 Expensæ debentur pauperi litiganti.
- 9 Clericus accusans Prælatum de mala administratione Ecclesiæ, debet expensas habere.
- 10 Judex potest mandare creditori, ut administret expensas debitori pauperi carcerato ad ipsius instantiam.
- 11 Debitor pauper si est carceratus, asportatur ad domum creditoris ut suis sumptibus concurret, alias liberetur.
- 12 Alimenta præstita auctore succumbente, non sunt restituenda.

Regula est, quod inter alias prærogativas, quibus fruuntur istæ miserabiles personæ, debet eis fieri provisio lite pendente, ut in propriis terminis scribit Rebuff. in const. Galliæ in tract. sive tit. de sentent. provisional. glos. fin. art. 3. num. 19. asserens in princ. d. glo. justè fieri hanc provisionem pauperibus, quia dicit text. in cap. pauper. 11. q. 3. dum non habet quid offerat in judicio non solum auctori contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur, cito violatur auro justitia, nullamque

reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat, & *Esaiæ c. 66.* ad quem respiciam (dicit dominus) nisi ad pauperulum, & contritum spiritu, & tementem sermones meos, & *David, Psalm. 10.* Oculi ejus ad pauperem respiciunt, ita quod providere miserabilibus personis, dummodo sint pauperes, Judex omnino debet, *Annot. ad Statut. Parm. in tit. de rat. summar. reddend. miserab. pers. fol. 62. vers. miserabilibus.*

- 3 Est enim in jure cautum pauperibus lite pendente deberi alimenta, ex dispositione *text. in l. si instituta §. de inofficioso ff. de inoffic. test. & ad latissimè tradita per Velasc. in decis. Lusit. 1. Trentacinq. var. resol. lib. 1. resol. de alimen. Milanens. in dec. Sicil. 17. Cueva in dec. Aragon. 16. Cæval. quæst. commu. contra comm. q. 734. num. 21. Gratia in discept. for. cap. 55. fufius omnium Castill. in lib. 3. controvers. jur. cap. 22. per tot. ubi materiam bene elucidat*
- 4 *Pascal. de patr. potestat. par. 2. cap. 2.* copiosè recenter *Alvarez de privil. pauper. quæst. 39. par. 1.* ubi per multa consarcinavit, jus enim laborantis inopia deperire non debet ex impotentia litigandi, proptereaque fratri litem habenti contra fratrem, in petitione hæreditatis sunt alimenta ministranda si egeat *Guid. Pap. decis. 561. Covar. pract. quæst. cap. 6. Besignett. dec. 2. de jud. Afflict. dec. 11. Rota apud Farinac. dec. 907. & 908. Anna singul. 25. & pariter uxori agenti contra virum, qui ipsam è domo ejecisset, essent interim, si egeat alimenta exhibenda, ut decisum referunt *Vesta decis. 162. & 167. Afflict. dec. 10. Fran. decis. 605. Misinger. observ. 64. cent. 1. Put. decis. 208. part. 1. Verall. dec. 18. lib. 1. Peguera dec. 20.**
- 7 *Faber. dec. 26. C. de rei uxor. act. noviter Mant. dec. 195. & modernè D. Ricc. collect. 99. & 433.* licet secus sit, si voluntarie recessisset, ut inquit *Thanis. dec. 11. & sequitur Pontan. alia referens de aliment. cap. 13.* juxta quorum sententiam Ego consultus respondi.
- 8 Et non solum alimenta, sed & expensæ litis debent præstari istis pauperibus, ad latissimè tradita per *Milanens. dec. Sicil. 18. lib. 1. abundè Col. in suo tract. de alim. c. 14. lib. 1. novissimè fufius materiam tractans D. Ricc. in dec. 16. part. 1.* ubi sic judicatum in Curia Archiepiscopali Neap. ostendit, at etiam Clericus accusans Prælatum de mala administratione Ecclesiæ habebit expensas, juxta noviter tradita per *Genuens. in suis practicabil. Eccles. q. 175.*
- 10 Ut etiam Judex potest mandare creditori ut administret expensas debitori pauperi carcerato ad ipsius instantiam, vel immunitatem unius ducati pro quolibet mense, & sic denariorum viginti pro qualibet die, si debitor carceratus est vilis, & ignobilis, secus si est persona qualificata, & nobilis, quia solet taxatio fieri ad rationem carolenorum duorum pro qualibet die, & ita fuit decisum in Sacro Consilio munte Februarii 1566. referente D. de Ponte, & solet sic practicari, quod fit ordo creditori, qui subministret expensas debitori pauperi carcerato, stante paupertate, & quod primâ die compareat ad videndum juramenta testium examinandorum super paupertate, & deinde capiatur informatio de ipsa, & consilio summarie interponitur decretum, quod creditor subministret expensas prædictas, aliàs debi-

tor liberabitur, & si incipit subministrare, & postea desistit, interponitur aliud decretum quod continuet aliàs liberaretur, & ita servari in M.C.V. testatur *Robert. in praxi liquid. instr. in consid. post num. 72. fol. 74. in princ. & ita debet intelligi Anna singul. 279. Farinac. in tit. de carcer. quæst. 27. num. 149. Surd. in tract. de alimen. tit. 2. quæst. 71. & Intrigl. in singul. 141. & hoc in debitor paupere carcerato non habente, unde se alere ut supra, & si hoc remedium nolit adhibere, petat se admitti ad miserabile beneficium cessionis bonorum, ut per *Afflict. dec. 71. Viu. dec. 529. num. 5.* bene declarat, quod autem si debitor pauper est carceratus, & infirmus, solet Mag. Cas. observare, quod asportetur ad domum creditoris, ut suis sumptibus illum curare faciat, & si creditor debitorem ipsum infirmum recipere noluerit, & necessaria infirmitate subministrare consuevit illum liberare, & licentiare, ut idem *Rob. loc. cit. Foller. vers. notatos capiat. in fin. fol. 29. in novis, & vide quæ diximus in Forens. qu. 9. p. 1. in ultima editione Neap. nec non vide Apicell. in tutam. pauper. tit. 4. in cession. bonor. num. 48. & tit. de quinquennial. dilat. 3. num. 214.**

Et advertete, quod alimenta præstita non sunt restituenda actore succumbente, ut decisum in Curia Archiepiscopali Neap. testatur *Illustriss. & Rever. Episcop. D. Ricc. in decis. 251. p. 2. & ita alias decisum in Sac. Consil. in causa primogeniti Comitis Catanæ dicit Amendol. ad Franch. decis. 614. Molf. in consuet. Neap. par. 5. quæst. 3. num. 19. & Gratia. discept. for. c. 236. num. 16. cum seq. tom. 3. Franch. dec. 614. & secundum hanc opinionem judicatum refert *Fontanell. de part. Neptial. claus. 4. glos. 18. par. 4. num. 99. cum seq. tom. 1. Franc. Marc. decis. 364. par. 1. Boer. dec. 324. num. 4. & seq. fusè Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 124. licet hoc procedere in filiis tantum, & non in cæteris extraneis teneat, Anna in cons. 102. num. 9. vol. 2.**

PRIVILEGIUM LXXIII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ pauperes non solvunt collectas.

Ad ornatum text. in c. 4. extra censib.

SUMMARIUM.

- 1 Miserabiles personæ pauperes sunt exempta à collectis, & num. 2. etiam si Princeps pro justa causa imposuisset num. 3. & amplius in pauperibus sua culpa in miserabilitatem delapsis num. 4.
- 5 Res Ecclesiæ possunt alienari etiam ad alendos pauperes; eorum culpâ in paupertate delapsos.
- 6 Distributiones quotidiana debentur ei, qui in morbum suâ culpâ incidit.

De Privileg. Miserab. Personarum. 259

- 7 Miserabiles personæ habent electionem fori, etiam si in miserabilitatem eorum culpâ devenerint.
- 8 Debitor suâ culpâ in paupertate lapsus potest cedere bonis.
- 9 Author reprobatur duos Modernos, qui errant.
- 10 Pauper quis dicatur.
- 11 Pauper quisque præsumitur, sed limita ut numer. 14.
- 12 Qualitas divitiarum est repugnans naturæ.
- 13 Mutatio non præsumitur, nisi probetur.
- 15 Paupertas probatur per vicinos, & familiares deponentes, quod quis non habet, nisi talia bona.

Regula est, quod miserabiles personæ pauperes sunt exemptæ à solutione collectarum, ex dispositione text. in c. 4. extra de censib. Franc. Marc. dec. 490. Tapat. varia. jur. sentent. lib. 2. in tit. de accus. minor. vers. pauperes quorum industria fol. 325. glos. in l. omnes C. de annon. & tribut. lib. 10. quam communiter acceptari tradit Annot. ad Statut. Parm. in tit. ration. summar. reddend. miserab. pers. vers. pauper excusatur fol. 63. à ter. novissimè Apicell. in alleg. 6. num. 34. ubi, quod pauper quoque Civis, qui est obligatus civiliter ad solutionem collectarum, & impositionum factarum in Civitate, non tenetur ad solutionem illarum, quando est pauper qui cum ejus arte vix potest vivere, ex Bald. in auth. defunct. num. 11. C. ad Tertull. Rois decis. 4. num. 283. Marsil. singul. 619. Adverdan. de exeq. mandat. Regum cap. 14. num. 33. par. 2. etiam si Princeps pro justa causa imposuisset, Rovit. in prag. 1. num. 11. de vectigalib.

Amplia procedere talem regulam, etiam si in miserabilitatem earum culpâ devenerint, nam paupertatis privilegii gaudere etiam pauperes suâ culpâ in paupertate lapsos, ut post alios voluerunt Actius de infirmat. par. 1. cap. 36. & Viv. in decis. 268. num. 8. ubi sic decisum, & practicum, testatur in Sacro consilio in Regia Camera Summaria, in Magna Curia Vicaria & in Regia audientia Apuleæ, pro qua opinione facit glos. in cap. eorum 12. q. 2. dum voluit, res Ecclesiæ alienari posse ad alendos pauperes, etiam eos, qui in paupertatem propriâ culpâ inciderunt, item ob redemptionem eorum, qui ob crimina carceribus publicis opprimuntur Bald. in l. illud C. de sacros. eccles. Campegi. de tot. quæst. 12. par. 3. Alex. in l. quamvis ff. de solut. matrim. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum de constit. col. penult. Felin. & Anan. in cap. significavit de Judicis.

Unde, distributiones quotidianas deberi ei qui suâ culpâ in morbum incidit, post alios scribunt Illustr. Episcop. D. Ricc. in praxi resolut. 441. tom. 2. Monet. de distribut. quotid. par. 2. quæst. 6. à num. 12. Gutierrez canon. quæst. cap. 1. num. 14. lib. 1. Cened. in suis quæst. cap. 1. num. 8.

Quare merito beneficium electionis fori competere istis miserabilibus personis, etiam si earum culpâ in talem miserabilitatem devenerint, docuimus in praxi elect. & var. fori q. 33. sect. 2. & latius quæst. 66. sect. 4. in nova edit. & nos allegando eandem probat opinionem Al- Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

varez de privileg. paup. quæst. 54. num. 8. par. 1. Carleval. in tract. de Judic. disp. 2. quæst. 6. sect. 7. num. 616. ubi pariter nos allegat traduntque Actius in tr. de infirmat. par. 1. cap. 36. num. 5. noviter Borrell. in summ. decis. in tit. de jurament. perhorresc. num. 21. ubi alios adducit.

Et hinc cessio bonorum fieri non prohibetur debitori, qui suâ culpâ ad paupertatem devenit, ut decisum in Mag. Cur. Vic. dicit Scoglion. in prag. 3. num. 35. de cess. bonor. de quo memor est Thor. in suo compend. decis. Neapol. in verb. cessio bonorum.

Ex quibus omnibus, & aliis, quæ consultò omitto, cavendum est ob opinionem illorum, tenentium paupertatem causatam culpâ sui operari, ut amittatur privilegium paupertati concessum, ut fuerunt Apicell. in d. alleg. 6. num. 4. & Maur. Arretin. de fidejussor. sect. 9. §. 42. vers. inopia num. 4. qui dum firmat, paupertate tam debitoris quam fidejussoris evanescere fidejussionem, hoc tamen declarat non procedere, si talis fidejussor inciderit in paupertatem ex sua culpa.

Sed pauper quis dicatur, ad effectum de quo supra latè diximus in praxi elect. fori qu. 34. sect. fori qu. 34. sect. 2. in moderna edit. ubi lectorem remittimus, & vide fusè Annotat. ad Statut. Parmæ in tit. de ration. reddend. miserab. pers. fol. 64. verum non desinas notare, quod quis dicatur inops, vel pauper, hoc totum Judicis arbitrio remittitur, secundum qualitatem personæ, ut sentit Roi. Roman. in decis. 202. num. 18. par. 2. in novissimis, modernè ex multorum autoritate scribit Mangil. in suo tract. de imput. qu. 138. ubi etiam num. 5. affirmat illum dici inopem, qui non habet unde succurrat illi causæ, & effectui, cujus respectu appellatur inops, ex Afflict. in dec. 179. & vide Casar. de Grass. in decis. 1. de success. ab intest. videndus fusè in materia Alvarez. in tract. de privileg. pauper. quæst. 4. & seq. par. 1. ubi usque ad nauseam omnia habes compilata.

Et advertè, quod pauper quisque præsumitur, nisi probetur contrarium l. si verò §. qui pro rei ff. qui satisfac. cogant. ubi glos. Bart. Castrens. & Angel. latè Benincas. de pauper. qu. 3. Cened. alios cumulans in collect. 27. num. 13. par. 1. abundè Mascard. de probat. conclus. 525. & novissimè Arretin. de fidejussor. c. 1. num. 3. sect. 7. quia qualitas divitiarum regulariter est repugnans naturæ, & ideò non creditur, nisi probetur, eo etiam, quia qui divitias asserit in aliquo, præsupponit mutationem de eo, quod naturaliter evenit, & mutatio non præsumitur, nisi probetur l. 3. ff. de probat. cap. 13 majores de baptismo. Mascard. de probat. conclus. 178. quod tanto magis procederet, si quis niteretur ex aliqua dispositione, lege, & statuto, ut se fundaret in divitiis, nam tali casu à fortiori paupertas præsumeretur quousque de divitiis constaret, nec posset sequi legitima condemnatio, nisi perfectè qualitas divitiarum requisita à statuto, & dispositione probata fuisset, cum talis qualitas expressa ab illa dispositione principaliter dicatur causa actionis, ut latè post alios firmat Bartazzol. in cons. crimin. 244. numer. tertio licet non procedat, quando paupertas esset fundamentum intentionis

10 tionis alicujus, puta, quia vellet admitti ad legatum factum pauperibus, tunc enim absque probatione, pauper non præsumitur, ut in facti contingentia rogatus de voto meo abundè scripsi, sequutus sententiam distinctionis glo. in cit. l. si vero §. qui pro reo, ubi etiam DD. ubi cum quis divitem se dicit paupertas præsumitur, quando autem pauperem quis recenset, ut aliquid consequatur, nullatenus pauper existimatur, nisi probet paupertatem, ut etiam est videre penes Innoc. & reliquos in cap. sup. his de accusat. Roland. à Vall. in cons. 20. num. 19. Natta cons. 343. nu. 3. vol. 2. Afflict. dec. 377. col. fin. Bertazzol. cons. crim. 249. num. 1. ubi de communi testans, subdit non habere locum hoc quando quis adduceret paupertatem excipiendo, ut putà si quis ageret contra aliquem, tanquam contra divitem, & ille exciperet de paupertate, nam satis paupertas dicitur, ex quo excipiendo deducitur concomitante legis præsumptione.

15 Ultra quæ nota, quod paupertas probatur per familiares, & vicinos deponentes, quod quis non habet nisi talia bona, & si plus haberet ipsi scirent, Roman. cons. 295. num. 9. Covar. lib. 2. variar. resol. cap. 6. num. 8. latè Gratian. novissimè lib. 4. discept. forens. cap. 660. ut alios citat.

PRIVILEGIUM LXXIV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ egenæ deputatæ ad certa bona distribuenda inter pauperes, possunt etiam distribuere in se ipsas.

SUMMARIUM.

- 1 Miserabiles personæ possunt sibi ipsis distribuere bona ipsis relicta, ut dispensent inter pauperes.
- 2 Nemo se ipsum eligere potest in beneficialibus.
- 3 Procurator ad resignandum in favorem personæ per ipsam eligendæ, non potest se ipsum eligere.
- 4 Exequutor nominans ad distribuenda bona inter pauperes potest distribuere filiis.
- 5 Prior electus ad eligendum pauperes, potest eligere suos fratres.
- 6 Eleemosina debet dari propinquis potius, quàm aliis.
- 7 Episcopus ex duobus præsentandis, debet gratificare consanguineum patroni.
- 8 Eleemosyna debet distribui pauperibus illius loci, ubi ipse habebat domicilium, quoties id non declaravit.

1 **R**egula sit, quod miserabiles personæ egenæ deputatæ ad certa bona distribuenda inter pauperes, possunt etiam distribuere in se ipsas, cum clarum sit in jure deputatum ad certa bona distribuenda inter pauperes, posse etiam distribuere in se ipsum, uti talem pauperem se egeat, Abb. in cap. cum in jure numer. 4. vers. & hæc faciunt optimè de elect. Navar. in manuali cap. 25. numer. 12. latè Padilla in l. præses numer. 12. C. de servit. & aq. Capra de exequut. ultim. volunt. membr.

6. à num. 169. cum seq. Paris. de resignat. benefic. lib. 9. qu. 17. num. 120. nam quamvis in his, quæ sunt ambitiosa veluti in beneficialibus, nemo possit se ipsum eligere, cap. per tuas de jure patronat. cap. fin. de justit. latè noviter Illustr. D. Ricc. in praxi res. 179. par. 1. & sic procurator ad resignandum in favorem personæ per procuratorem eligendæ, non potest se ipsum eligere, Paleott. in decis. 249. Verall. dec. 397. par. 2. Paris. ubi supra numer. 102. & 103. cum seq. Bursat. cons. 395. num. 24. securamen est in rebus non ambitiosis.

Unde exequutor nominatus ad distribuenda bona inter pauperes, poterit distribuere in suos filios, & consanguineos pauperum fraude cessante, Abb. in cap. 1. num. 5. de habit. cleric. & mulier. Jas. in l. si is qui la prima, num. 7. ff. de vulg. & pupill. Lopez. in l. 3. in gloss. in verb. tubiere por bien. t. 10. par. 6. D. Thom. 2. 2. quæst. 32. artic. 9. & ibi Cajet. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 8. art. 5. à numer. 16.

Sic etiam, si est commissa electio pauperum Priori Fratrum Prædicatorum, potest eligere Fratres suos, Barc. in l. cum quidam numer. 3. ff. de legat. 2. ubi latè addit. l. G. & sic Ego consului mensibus elapsis cuidam Reverendo Priori.

Et facit, nam eleemosina debet dari potius propinquis, quàm extraneis, Luc. de Pen. in l. centum, C. de annon. civil. lib. 11. Afflict. decis. 289. in fin. quos recenset Amendol. in addit. ad Franch. in decis. 190. num. 2. latissimè D. Ricc. in decis. 213. part. 2. ubi meritò refert decifum in Curia Archiepiscopali Neap. Episcopum debere gratificare, ex duobus præsentatis æque idoneis consanguineum patroni, prout ego interrogatus à quondam Reverendissimo Prælo respondi.

Hinc aliàs requisitus de voto consulebam, quòd si Testator non declarat, inter quos pauperes sit dividenda eleemosina, dividi debet inter pauperes illius loci, in quo testator habitabat, & domicilium habebat, l. Si quis ad declinandum, & l. nulli, C. de Episc. & cler. glo. in cap. si pater in verb. pauperes de testam. in 6. Marsil. in l. fin. num. 168. ff. de jurisdic. omni. jud. latè Menoch. de præsumptio. lib. 4. præsumpt. 125. affluenter Mantica de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 5. sicque pluries tempore meo in diversis Regionibus vidi practicari, & novissimè me consulente fuit practicatum in Civitate Vicinæquensi.

PRIVILEGIUM LXXV.

ARGUMENTUM.

Æquitas in causis Miserabilium personarum præfertur rigori scripto.

Ad limitationem Text. in l. qui prospexit, ff. qui, & à quibus.

SUMMARIUM.

- 1 Æquitas quidnam sit.
- 2 Judex debet habere æquitatem ante oculos.
- 3 Rota Romana solet æquitatem sequi.
- 4 Juris civilis æquitas, vel rigor juris canonici debet servari.

- 5 Dies de jure civili est attendendus.
- 6 Aequitas quando non attendatur, & numer. 10. & 12.
- 7 Judex non debet esse clementior lege.
- 8 Aequitas dependens à legibus, & viris prudentibus attenditur.
- 9 Statutum licet durum est servandum.
- 11 Regula ut dispositum in genere habeat locum in suis speciebus quando procedat.
- 13 Aequitas favore Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum est servanda, sed absque tertii præjudicio.

Regulariter, aequitas, quæ est justitia, dulcore misericordiæ temperata, taliter, & ut justitiæ pars dicatur, *D. Thom. 2. 2. quæst. 80. rigori præfertur, l. placuit, C. de jud. cap. fin. de transact.* ita ut Judex semper debeat præ oculis dictam aequitatem habere, *l. quod ephesi, & ibi DD. ff. de eo quod certo loco, Cappella Tholos. decis. 261. numer. 5. Rot. in novis. dec. 1. numer. 5. de verum permutat. & illam sequi solere Rotam Romanam fatetur Ludov. dec. 60. cujus arbitrium semper operatur, ut relicto utroque extremo rigorofo aequitas servetur Bald. conf. 117. num. 4. lib. 1. Rota in recent. decis. 506. num. 1. par. 2. quæ in decis. 483. num. 7. ead. par. 2. voluit aequitatem intrare contra eum ad cujus manus pretium rei alienæ pervenit, & multa novissimè conglomerat, *Ursell. in examine concl. legalium in verbo aequitas concl. 66.**

Hinc descendit ampliativè, quod si jus civile disponat aequitatem, & jus canonicum disponat rigorem juris civilis aequitas attendenda veniat *Archidiac. in cap. quod à partibus 85. dist. exemplificans in clerico jurante solvere tali die, quod sit attendendus dies juxta tramites juris civilis, ad Text. in l. more majorum, ff. de feriis, nam æquius est jure canonico.*

Cæterum nuper adducta regula inter cæteras, quas patitur limitationes, illa pariter communi calculo est recepta, nempe quando rigor esset scriptus aequitas autem non, tunc enim attendi debere rigorem exclusâ aequitate patet, in *l. prospexit, ff. qui, & à quibus, l. 1. & ibi D. D. C. de legibus Cappell. Tholos. cit. decis. 261. Grat. forens. discept. tom. 2. cap. 254. numer. 9. Card. Mantico. decis. 148. numer. 3.*

Non debet unquam esse Judex clementior lege, *§. oportet Auth. de jud. & nunquam aequitas non scripta tanquam in crebro quorumcumque consistens, patitur ut scilicet illi quod somniant æquum putent, ut ait Grat. in discept. forens. cap. 639. numer. 25. & 27. lib. 4.*

Sed ea attenditur, quæ ex legibus, & juris prudentibus sumitur, & propterea videmus, quod quamvis extet statutum pretiosum, licet sit durum, & rigorosum, tamen est servandum nullâ habitâ consideratione aequitatis non scriptæ, quia tunc ea non dicitur aequitas tanquam ex motu, & affectione contra jus scriptum dependens, & sic non sequenda, imò per Judices est evitanda, aliàs nihil reperiretur certum, & perpetuum in jure nostro si quilibet liceret extorquere statum causarum, & illum ad imaginariam, & abusivam aequitatem reducere refert, & sequitur, *Ursell. cit. concl. 66. n. 21. dicens n. 22. nec procedere quando aequitas*

esset scripta in genere ut est neminem locupletari debere cum alterius jactura. Rigor verò esset scriptus in specie veluti dicitur in usucapionibus, & præscriptionibus ea ratione, ne dominia super incerto vagentur, in quibus enim terminis rigor aequitati præfertur, veluti sit species generi, ut optimè probatur in *l. 1. ubi DD. ff. de usucap. juncta l. nam hoc natura ubi Bart. ff. de contit. indebit. Dyn. in reg. possessor. de reg. jur. Joan. Andr. in cap. fin. de solut. & Roman. in l. in insulam in 7. col. ff. de verb. oblig. & Rot. dec. 1. de verum permut. in novis sub num. 1. vers. in tertio dubio, & nu. sequ. licet istud, quod fuit dictum de specie generi derogante procedat in illis terminis, in quibus gerat, & ubi species super eodem jure concurrunt, & secus si super diverso, ut voluit, *Rot. in una Urbe vetana fructuum veteris 11. Januarii 1602. coram Eminent. Card. Lancellotto, & tutatur Rolan. conf. 8. num. 38. & seq.**

Cujus diversitatis ratio suapte illa assignatur, quia quando species non est contraria generi, tunc intrat illa regula, ut scilicet dispositum in genere habeat etiam locum in suis speciebus, quia genus species sub se comprehendit, & sic in istis terminis generi non derogatur per speciem, at secus si e converso, ut fuit dictum à *Rot. in Mediolanen. Decimarum 9. Junii 1610. coram Pirovano quæ est apud Farinac. dec. 291. num. 7. & 17.*

Favore autem miserabilium personarum infurgit privilegium, ut aequitas præferatur rigori scripto nisi tamen in tertii redundet præjudicium.

Sumit robur hæc opinio ab illo simili, quia videmus favore Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum aequitatem esse servandam, & non rigorem scriptum, dummodo non fiat alteri præjudicium quoad interesse *cap. 1. de dolo, & contumac. ibi in Ecclesiasticis & negotiis rigor, & districtio juris non requiritur, sequitur novissimè Genuens. in suis practicabil. Ecclesiast. quæst. 176. in fin. asserens esse valde notandum.*

PRIVILEGIUM LXXVI.

ARGUMENTUM.

Instantia in causis Miserabilium Personarum, non perimit.

Ad ornatum Text. in l. properandum l. de judic. Rit. M. C. V. 244. & Pragmat. Regni 1. de Instantia causa non restituenda.

SUMMARIUM.

- 1 Instantia in civilibus durat triennio, & in criminalibus biennio.
- 2 Instantia datur etiam in causis summaris.
- 3 Instantia non perimit in causis Miserabilium Personarum.
- 4 In causis miserabilium Personarum judicandum est secundum Jus canonicum.
- 5 Instantia non perit de jure canonico.

- R**egulariter, instantia in civilibus durat triennio, in criminalibus verò biennio, l. *properandum*, l. *de judic. l. fin. C. ut intra cert. temp. extant. Rit. M. C. V. 244. & Pragm. Regni 1. incip. instantia sub rubr. de instant. caus. non restituens. ubi Nos latè diximus in collectan. decis. traduntque post alios Afflict. decis. 346. sub numer. 2. Gui. Pap. decis. 220. num. 30. Capyc. decis. 206. num. 1. Gramm. vot. 31. Misinger. observat. 44. cent. 3. Franch. decis. 250. numer. 1. Peregr. de fideicommiss. art. 53. numer. 17. latè in materia Trentacing. var. resol. lib. 1. resolut. 3. de judic. fuse noviter Borrell. in summ. decis. in tit. de instant. causar. fol. mihi 300. tom. 1.*
- 2 ubi præcipuè ampliatur instantiam dari etiam in causis summaris, quia quanto sunt magis summaris, eo citius sunt expediendæ, ex Panorm. Andr. Barbat. & Aretin. in cap. venerabilis de judic. Alex. consil. 50. vol. 2. Bart. in decis. Bonon. 30. num. 3. Costar. de reme. subsidiar. remed. 94. num. 25. Cavagnol. in decret. Montiserrat. Decret. 2. §. 10. num. 7. & 8. Bursat. consil. 2. numer. 3. vol. 1. Manded. consil. 96. numer. 7. Balb. decis. 392. Amic. consil. 66. num. 4. Asin. in praxi judic. in princ. cap. 3. num. 42.
- 3 Tamen in causis miserabilium personarum, nunquam perimit instantia, sed semper procedi potest, ubicunque tamen sunt actrices, & non rei.
- 4 Assignatur hujus conclusionis ratio, nam in causis talium Miserabilium Personarum in utroque foro judicandum est, secundum jus canonicum, etiam quod contradicitur civili, ut per Alex. in addit. ad Bart. in l. *privil. in verb. cui standum*, vers. *adde*, C. de sac. Eccl. ubi alios allegat Felyn. in cap. in causis col. 1. de testibus Marant. in pract. in tit. de ordin. judic. part. 3. numer. 76. Nevizan. in Sylva Nupt. lib. 6. num. 44. cum aliis, quos retulimus supra in *privil.* 35. ubi habeas videre, sed de jure canonico non perit instantia, cap. *pen. & fin.* ubi omnes Canonistæ de jud. Innoc. in c. *consuluit de offic. Deleg. Anchar. in cap. sicut num. 2. de appellat. Alex. cons. 26. vol. 3. Covarr. in c. *quamvis de pact. Bonacoss. comm. opin. crim. §. instantia*, par. 1. Scrad. de feu. par. 9. cap. 7. num. 157. vol. 1. Vant. de nullit. ex defect. *jurisdict. num. 126. Verall. dec. 362. num. 4. part. 2. Cassador. dec. 4. numer. 4. ut lit. non contest. Gomez in reg. de Annal. q. 44. cum aliis copioso calamo exaratis*, ac traditis per Borrell. ubi supra num. 18. ergo in casu nostro instantia non potest perimi, ut considerat Trentacing. var. resol. jur. lib. 2. resol. 9. num. 5. in fin. de judiciis.*

Cætera autem in materia conglomeravimus in collect. decis. super *pragm. ad rubric. de instant. caus. non restituens.* ubi erit videndum in moderna editione Neapolitana.

PRIVILEGIUM LXXVII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ non tenentur solvere sportulas Judicibus, & Actuariis.

Ad ornatum text. in l. nulli, §. post unius verò, C. de Episc. & cler. constitut. Regni lege presenti.

SUMMARIUM.

- 1 Miserabiles Personæ sunt immunes à solutione sportularum.
- 2 Copia processus absque salario debet dari pauperi appellanti.
- 3 Notarii debent remittere sportulas sibi contingentes ex actis factis miserabilibus personis, & Judices possunt eos cogere sub pœna privationis officii.

Regulam firmo, quod Miserabiles Personæ sunt immunes à solutione sportularum Judicum, & Actuariorum, ut apparet ex dispositione Text. in l. *nulli, §. post unius verò ibi (& gratis, & sine ullo dispendio prædicta gesta conficiantur)* C. de Episc. & cler. & vide constit. Regni quæ incip. lege presenti glo. in l. *tam dementis, C. de Episc. audient. Archidiac. in cap. pauper 11. quæst. 3. Masuer. in sua praxi in t. de expensis numer. 11. Afflict. in constit. Regni appellationum tempora notab. 5. Covarr. pract. quæst. cap. 6. numer. 4. Nig. in clem. de vii. & honest. cler. numer. 33. Rebuff. in constit. Gallie in tit. de sentent. in provis. art. 3. glos. fin. vers. 8. Gui. Pap. decis. 561. ubi refert sic servari in Curia Parlamenti Delphinalis, Troys. in rit. M. C. V. 290. numer. 10. ubi quod pauperi appellanti, debet dari copia processus sine salario, quia non debet dari afflictio afflictio.*

Quod adeo verum est, ut procedere nolumus in sportulis Actuariis concessis, sed etiam in quibuscunque Notariis, fatetur Roman. in l. *verò, §. de viro, ff. de solut. matrim. de quo memor est Caravit. in Rit. M. C. V. 19. sub num. 18. vers. secundum est Annotat. ad Statut. Parmæ in tit. de ration. summar. reddend. miserab. fol. 62. à ter. vers. & Notarii acta, ubi quod Judex eos cogere poterit sub pœna privationis officii.*

PRIVILEGIUM LXXVIII.

ARGUMENTUM.

In dubio judicandum est in favorem Miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

- 1 In dubio judicandum est pro Miserabilibus Personis.
- 2 Pauperibus est succurrendum præcipuè in judicialibus, in quibus ut plurimum opprimuntur.
- 3 Judicari debet in dubio in favorem Ecclesiæ. Ecclesiæ debet ab omnibus defendi ibidem, & haberi in honore num. 4.
- 5 In dubio pro pia causa est judicandum.

Regulam firmo, in dubio judicandum esse pro Miserabilibus Personis, ut tradit Sylva nuptial. lib. 6. quomod. judic. pro commun. numer. 27. & sequitur Caravit. in Rit.

Rit. M. C. V. 19. num. 18. vers. quartum, respicit enim pietatem judicare pro causis istarum præcipue si sint pauperes, & egeni, quibus semper succurrere debemus præcipue in judicialibus, in quibus ut plurimum dum non habent quid offerant, non solum audiri contemnuntur, sed etiam contra veritatem aliquando opprimuntur, Caballin. in milleloq. 676. unde in dubio Judex pro paupere etiam in iudiciis, & argumentis judicare debet, Castr. in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. Burr. in cap. in nostra de testibus, Mathesil. de elect. opin. num. 5.

Et sicuti in dubio judicandum est pro istis personis, ita in dubio pro Ecclesia pariter est dicendum, cum Ecclesia semper debeat ab omnibus defendi, ut novissime testatur Molfes. consil. 13. num. 38. post comment. ad consuet. Neap. & in maximo est habenda honore, Genuens. in practicabil. Eccles. quest. 611. Illustrissimus Episcop. D. Aloys. Ricc. in accis. Curia Archiepisc. Neap. 171. par. 1.

Congruit pro mantissa hujus opinionis, nam in dubio pro pia causa est judicandum, ut per text. in l. sunt personæ in fine, ff. de relig. & sumpt. funer. cap. fin. de re judic. Alex. consil. 121. lib. 2. & consil. 71. numer. 4. lib. 6. Anchar. consil. 46. numer. 2. Calcan. consil. 107. num. 6. cum seq. modernissime observat Barbof. in tract. de Jure Ecclesiast. universal. lib. 2. tit. de privileg. Eccles. & piorum locorum cap. 23. in fine.

Ut etiam causæ Ecclesiæ in quocunque iudicio Ecclesiastico, vel sæculari, juxta Canones determinari debent, Imol. in cap. relatam il primo de testam. notab. 2. ubi de communi testatur, novissime refert, & sequitur Genuens. in suis practicab. Eccles. quest. 176.

Ratio autem principalis regulæ à nobis firmatæ esse potest, quia jus Canonicum est magis placidum, & non tam rigorosum, prout sunt leges civiles, & clarum est, quod in conflictu opinionum, & ipsarum varietate, si commodè fieri potest semper pro æquitate, contra rigorem pronunciandum est, benigniorque opinio præferri debet, juxta l. ea, quæ, §. in re dubia, ff. de regul. jur. l. si fuerint in fin. ibi hoc valere, hoc benignum est, ff. de legat. 3. l. proximè, §. in re dubia, ff. de his quæ in testam. delent. Nata consil. 136. num. 10. Menoch. consil. 401. num. 319. Cavall. in præf. q. nu. 41. & 42. latè Nevizan. in Sylva Nuptial. lib. 5. num. 68. Farinac. in pract. crimin. lib. 1. qu. 27. num. 116. æquitas namque præfertur rigori, l. placuit, ff. de judic. Fas. in l. stipulati sumus, §. sequitur notab. 4. ff. de verb. obligat. æquitas est omnium plenior, & certior modus interpretandi leges, ut inquit Bald. in l. defunctus, C. de suis, & legitim. hæred. ex text. ubi notant omnes Canonistæ in cap. fin. de transact. Felyn. in cap. ex parte il secundo, num. 3. de offic. Deleg.

PRIVILEGIUM LXXIX.

ARGUMENTUM.

In causis Miserabilium Personarum si leges variant à Canonibus, debent servari Canones pro ipsa etiam in foro sæculari.

SUMMARIUM.

- 1 Canones debent servari in causis Miserabilium Personarum, si leges variant ab ipsis.
- 2 Causæ Ecclesiasticæ debent terminari secundum Canones.
- 3 Jus Canonum est æquius jure civili.
- 4 Opinio æquior tenenda in conflictu opinionum.
- 5 Æquitas præfertur rigori.
- 6 Æquitas est certior modus interpretandi leges.

Regula sit, quod in causis Miserabilium Personarum si leges variant à Canonibus debent servari Canones pro ipsis etiam in foro sæculari, ita Burr. & Imol. in cap. Clerici de judic. Felyn. in cap. significantibus numer. 9. extra de offic. & potest. judic. Deleg. quos refert, & sequitur Trentacinq. var. resolut. lib. 2. resolut. in fin. vers. nota etiam, quibus addo Abb. cap. in 3. de constit. Benincas. de paupert. quest. 5. numer. 31. noviter Mart. de jurisdic. cap. 21. numer. 14. part. 2. Annotat. ad Statut. Parmæ in tit. de ration. summar. reddend. miserab. person. fol. 62. à ter. vers. & si leges discrepant.

PRIVILEGIUM LXXX.

ARGUMENTUM.

Delegatio facta ad petitionem Miserabilium Personarum, etiam non data negligentia Judicis ordinarii, habet suum effectum.

Ad ornatum Text. in cap. licet ex suscepto de foro compet.

SUMMARIUM.

- 1 Judex superior, non data negligentia Judicis inferioris, non potest se intromittere in causis illi debitis.
- 2 Episcopi autoritas, quando devolvatur ad Archiepiscopum, & num. 3.
- 4 Delegatio facta ad instantiam miserabilium Personarum, non data negligentia Judicis ordinarii non est nulla, sed habebit effectum post negligentiam.

Regula est, quod non datâ negligentia Judicis ordinarii, Judex superior partes suas interponere nequit, ex cap. licet ex suscepto de foro compet. & juxta tradita per Quarant. in summa Bullar. in verb. Archiepiscopi autoritas numer. 21. ubi firmat, tunc Episcopi autoritatem devolvi ad Archiepiscopum, quoties Episcopus esset negligens, gloss. in cap. pastoralis in princ. de offic. ordin. in cap. sicut olim de accusat. & in cap. 1. de supplen. negligend. Prælat. Hostiens. in summa de offic. ordin. sub numer. 7. Abb. in cap. quanto numer. 6. eod. titul. Franch. in cap. venerabilibus, §. sanè de sent. ex-

excomm. in 6. ita quod Archiepiscopi authoritas, tunc valet exequi in subjectos Suffraganei, si Suffraganeus negligit facere justitiam, ut de communi testatur, Abb. in cap. grave, num. 9. de offic. Deleg. Afflict. in cap. Imperialem, §. præterea, numer. 33. de prohib. feud. alien. per Feder. novissimè Illustriss. D. Ricc. in annot. ad Rit. Cur. Archiepisc. Neapol. rit. 19.

4 Tamen favore miserabilium personarum delegatio facta ad instantiam, & petitionem earum, etiam non datâ negligentia Judicis ordinarii, non est nulla, sed habebit effectum post negligentiam, ita in nostris propriis terminis tradit *Rebuff. in constit. Gallie art. 3. gloss. in fin. in tit. provis. senten. & habetur per Carau. in rit. M. C. V. 19. num. 20. circa fin.*

PRIVILEGIUM LXXXI.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ habent Episcopos in earum Protectores.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi sunt Protectores orphanorum, pupillorum, & aliarum Miserabilium Personarum, imò totius Universitatis, num. 2. & eorum paternam curam gerere debent, num. 6.
- 2 Universitas comprehendit pupillos, viduas, & cæteras personas miserabiles, ibid.
- 3 Universitas habet electionem fori.
- 4 Episcopus potest appellare pro Universitate. Cura boni publici incumbit Prælato ibidem.
- 5 Episcopus debet procurare extinctionem litium Universitatum, & Miserabilium personarum.
- 7 Episcopi debent habere curam expositorum.

1 **R**egulam firmo, Episcopos esse Protectores orphanorum, viduarum, pupillorum, & aliarum Miserabilium Personarum, ut per *Genuens. in suo manual. cap. 93.* ubi dicit esse protectorem non solum istarum miserabilium personarum, sed totius Universitatis, & meritò, quia ipsa Universitas comprehendit pupillos, viduas, & cæteras miserabiles personas, *l. velui, ubi scribentes, ff. de just. & jur. Caravit. in Rit. M. C. V. 233. num. 3.* qui allegat text. in *l. rem publicam, C. de jur. Reipubl. lib. 11. junct. glos. Bart. & Luc. de Pen.* ubi Universitas pupillis æquiparantur, de quo etiam per *DD. in l. Civitas, ff. si cert. pet.*

3 quare videmus, quod privilegia talibus præfatis personis competentia simpliciter habent Universitas, unde gaudet beneficio electionis fori, ut decisum in Regia Audientia Principatus Citra, & Basilicatæ, & per *M. C. V. tradit Caravit. ubi supra, Trentacing. resolut. 2. num. 35. de cit. Farinat. decis. Rot. Rom. 862. sub num. 1.* qui ita decisum in signatura refert, & ita servari in hoc Regno Neap. tradit *Scaccia de appellat. quæst. 7. & diximus in collect. ad pragm. 2. sub rubr. ubi de dilect. quis conven. deb. ultra adducta in nostra praxi elect. & variat. fori, ubi in facto recurrere poteris.*

Ita quod potest Episcopus appellare pro illa, vel subditis suis, *cap. dilectis in princ. de appell. Gui. Pap. dec. 464.* ipsi enim Prælato ex officio incumbit cura boni publici, *Sot. de ratio. legend. membr. 2. quæst. 2. Genuens. ubi supra numer. 2. asserens numer. 3. inter alia debere Episcopum procurare tanquam Protectorem miserabilium personarum, & Universitatis, ut ejus lites extinguantur, quæ ut plurimum soventur à paucis malignis ignavis habentibus interesse decipientibus simplices, & fiunt immortales cum detrimento pauperum, quorum magna pecunia effunderetur, & damno totius Republicæ, jura Clem. dispendiosam de judic. l. si quis, §. in civilibus, ff. de capt. & postlimin. revers. & poterit procurare hoc per viam concordie, aut sententiæ interdicens apud Superiores, & omnes modo meliori, quo fieri potest, & similiter si adesset aliquis Gubernator oppressor pauperum, debet omnes vires suas effundere, ut amoveatur de illo loco, vel emendetur, & alia faciat, quæ protectionem miserabilium Personarum, Universitatis favorem respiciant, ut ejus fungantur officio & munere, à quo nemo desistere debet.*

Insuper eorundem Episcoporum est munus victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 1. noviter Barbos. in suo tract. de Ecclesiastico lib. 1. tit. de offic. & potest. Episcopi, cap. 11. num. 86.* ubi quod circa id specialiter curæ eorum mandat *Aurelian. conclu. ut dum conspexerint Judices, ac potentes hujusmodi Miserabilium Personarum oppressores existere eos sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint Principis implerent auxilium.*

Et infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne servi fiant colligentium, patet in *l. nemini licere, C. de Episcop. Audient.*

PRIVILEGIUM LXXXII.

ARGUMENTUM.

Episcopi debent procurare expeditionem causarum miserabilium personarum, etiam eorum impensis, & eis præstare auxilium, & favorem.

SUMMARIUM.

- 1 Cause Miserabilium Personarum sunt præ cæteris expediendæ celeriter.
- 2 Doctrina Bernardi ad Eugenium lib. 1. cap. 9. refertur.
- 3 Adducitur exemplum Marci Antonii Imperatoris pagani.
- 4 Episcopus defendere tenetur causas Miserabilium Personarum suis impensis in Curia seculari.
- 5 Episcopus summo studio invigilare debet circa

circa carceratos, ne à carcerariis inhumaniter tractentur.

6 Episcopus tenetur facere visitari carceratos, & si inter eos reperitur innocens debet curare liberandum.

7 Episcopus debet curare, ut testes pro miserabilibus Personis reputantur, & quascunque defensiones faciant.

Regulam firmo, causas miserabilium personarum esse præ cæteris expediendas celeriter, aliàs Episcopus graviter peccat, *Medin. de pœnitent. lib. 1. cap. 16. §. 1.* unde *Bernard. ad Eugenium lib. 1. cap. 9.* sic loquitur, causas graviores, quas ad te intrare necesse est assuesce breviter decidere præcedens frustratorias, & venatorias dilationes; nihil enim ita absque labore manifestam facit veritatem, brevis & pura narratio causæ viduæ intrent à te, causæ pauperis & ejus, qui non habet, quod det, unde *Salomon proverb. 31. Aperi os muto, id est, allega tu justitiam pro illis, qui nesciunt per se loqui, vel non habent advocatum, aut pecuniam, singulare est exemplum Marci Antonii Imperatoris pagani, qui dum è vita migraret lacrymas effundebat, ex quo causæ cujusdam viduæ Drusæ nomine non expenderat, timens ne propter ejus paupertatem, non posset invenire, qui justitiam ministraret, & si causæ viduarum & miserabilium personarum sint in Curia sæculari, debet Episcopus suis impensis illas defendere, ut tradit *Margarita decreti in verb. causa vers. 9. per text. in cap. licet 81. distinct. Genuens. in suo manual. pastor. cap. 8. num. 7. in fin.**

Et cum Episcopus omnia pietatis opera præ aliis exercere debeat *42. distinct. in summa omni. studio invigilare debet circa carceratos qui inter miserabiles reponuntur, juxta verbum Domini in carceribus eram & non visistis me, illi enim quamvis divites sint solent ab amicis, & consanguineis de relinqui, & quandoque spiritualibus privantur, unde in l. Judices C. de Episc. audient. habetur quod ad Episcopum spectat providere, nec carcerarii inhumaniter tractent carceratos, novissimè refert *Barbos. tract. de jure Ecclesiastico lib. 1. tit. de offic. & potest. Episc. cap. 11. num. 86. & in cap. 86. distinct. dicitur grandis culpa est Episcopi, qui in carcere positum passurum supplicia ob impotentiam solvendi non redimit.**

Unde Episcopus ipse debet visitari facere carceratos sæpè, & si indigent, opus misericordiæ, cum illis implere, ut per *Genuens. in suo manual. pastor. cap. 79. ubi numer. 2. asserit, quod si aliquis innocens reperitur carceratus, quem scitur esse innocentem, & nisi solvat debita passurus est pœnas, debet redimi ab Episcopo.*

Et quia multi faciunt pauperes carcerati habent testes fisci pro repetitis, vel aliàs se se non defendunt, debet Episcopus ex officio illos defendere mandare, quod testes reputantur defensiones qualque faciant, & omnia acta fiant gratis ex l. & si non defendatur ff. de pœn. nisi aliter judicaverit expedire, ex dignis, & palpabilibus causis.

PRIVILEGIUM LXXXIII.

ARGUMENTUM.

Clerici coguntur subire Tutelam, & Curam miserabilium personarum.

Ad ornatum cap. pervenit, & ibi Gloss. 85. dist.

SUMMARIUM.

- 1 Clerici non possunt dari Tutores in testamento, & dati non coguntur subire legitimam Tutelam, sed limita favore miserabilium personarum, num. 6.
- 2 Clerici non debent onus negotiis profanis, sed ministeriis Ecclesiæ vacare tenentur.
- 3 Clerici agentes uti Tutores dativi, seu testamentarii possunt ejici à limine judicii.
- 4 Clerici violentes admittuntur ad legitimam tutelam.
- 5 Unica tutela legitima potest exerceri per Clericum.
- 7 Clerici coguntur in subsidium exercere miserabilium personarum tutelam.
- 8 Clerici pro tutela gesta non conveniuntur in foro laicali.
- 9 Clerico pupillo est dandus tutor ab Ecclesiastico, sic etiam, & Adulto Curator.

Regula est, quod clerici non possunt dari tutores in testamento, aut cogi ad suscipiendam tutelam legitimam cap. pervenit, & ibi Gloss. 86. distinct. cap. Ciprianus, & ibi gloss. cap. 21. quæst. 3. cap. Deo amabilis, ubi *Bart. Auth. de sanctissim. Episc. & probarunt Germon. de sacror. immuni. lib. 2. cap. 25. numer. 13. Scradet. in tract. de feud. part. 10. sect. 20. numer. 27. Piaggia in tract. de tutore, & curat. quæst. 3. Montan. in tract. de tutel. & cur. cap. 25. regul. 1. numer. 195. reddens rationem ne clerici occupentur negotiis profanis dum sunt adscripti ministeriis Ecclesiasticis, quibus semper debent vacare ex Neothericis videndus *Ant. de Virgil. in tract. de legit. person. cap. 9.**

Inde Clerici agentes tamquam Tutores dativi, seu testamentarii possunt ejici è limine judicii, & eis oponi de nullitate tutelæ, *Cavalc. dec. 19. numer. 15. lib. 3. Jo. de Deo in doctrin. advocat. lib. 3. cap. 10. num. 11. Gratian. forens. discept. tom. 5. cap. 830. numer. 16.*

Sed si velint admitti ad suscipiendam tutelam legitimam proximorum consanguineorum bene possent cap. generaliter 16. qu. 1. *Aldobrand. in §. idem, & in milite instit. de excus. tutor. Bellesta in inquisitionibus clericalibus par. 1. tit. de disciplina clericali. §. 32. Layman. in summa theologiæ moralis tract. 4. cap. 9. num. 4. Valasc. dec. 47. num. 29. Lopez. in l. 14. Hispaniæ tit. 16. par. 6. Marta de jurisdict. part. 4. cas. 110. numer. 3. Gratian. forens. discept. tom. 1. cap. 57. numer. 32.*

novis-

novissimè Barbof. in tract. de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 36. §. 5. num. 73. ubi alios conglomerat, & recenter Squillan. tract. de privileg. clericorum c. 14. ubi quod unicam tantum tutelam legitimam, & non plures possent suscipere ex Montan. in tract. de tutel. d. cap. 35.

5
6
7
8
9
Cæterum favore miserabilium personarum supra dicta non procedunt, siquidem coguntur subire illarum tutelam, & curam ad text. in l. orphanatrosos C. de Episc. & Cler. c. decrevit. 88. distin. & ita probarunt Rebuff. in constit. Gallia in tit. de sentent. provisionalibus art. 3. glos. fin. numer. 24. Speculat. in tit. de tutorib. §. generaliter. numer. 17. Foller. in addit. ad Marant. in pract. par. 4. distin. 11. num. 65. Grass. in dec. aureis par. 2. lib. 3. cap. 2. n. 12. Muscon. de majest. militantis Ecclesie lib. 1. par. 2. c. 2. vers. tutelam autem, Piaggia in trac. de tutore cit. q. 3. Card. Tusc. concl. 113. lit. C. fusè Vivius dec. 151. Grass. qui alios ejusdem sententia coadunat, & late hanc materiam pertractans in suo tract. de effect. cleric. effect. 16. agnoscens hanc opinionem veram illamque locum habere non indistinctè, sed in subsidium quando melior & aptior tutor non possit reperire, ut possit bona istarum personarum, & de iisdem personis curam habere allegat Fabr. in Auth. presbyteros C. de Episc. & Cler. & in §. minores Instit. de excusat. tutor. Aret. in §. item major numer. 3. circa finem instit. eod. tit. Montan. in d. tract. de tutel. loco nuper adducto quibus jungo glos. in d. c. pervenit, & Squill. in cit. tract. de privilegiis Cler. nuper adducto cap. 14. num. 6.

Qua occasione observabis clericum pro tutela per eum gesta non posse conveniri coram Judice sæculari, nec si executor testamenti datus sit ut pleno calamo exaravit Mart. in tract. de jurisdic. cas. 148. par. 4. & modernè confirmat Reg. Rovit. dec. 20. ubi refert sic decisum in Sac. Consil. cum interventu sex vororum duarum Aularum die 22. Novembris 1622. penes Figliolam Actuarium, tractans in dec. 56. si pupillo, seu adulto sit dandus tutor vel curator à Judice sæculari, vel potius ab Ecclesiastico, & affirmativam tutelam sententiam, quam ex decisionariis pariter, probarunt Guid. Pap. decis. 161. Anhill. de Grass. decis. 8. qui filii sint legit. & Gabedus decis. Lusitania 80. par. 1.

PRIVILEGIUM LXXXIV.

ARGUMENTUM.

Clerici existentes Tutores Miserabilium personarum possunt negotiari ad earum favorem nec de illicita negotiatione molestantur.

Ad ornatum cap. negotiatio 88. distin. & cap. secundum ne Clerici, vel Monach.

SUMMARIUM.

- 1 Clerici non possunt negotiari, sed quid favore miserabilium personarum num. 2.
- 3 Declaratio Sacra Congregationis Eminentissimi

morum Cardinalium adducitur.

4 Clerici in quibus casibus absque metu illicitæ negotiationis negotiari valeant. decis. per Sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium reportat Auth. num. 5. usque ad num. 14.

Regula est negotiari, & mercaturam facere lucri causa non licere clericis, ut probat Text. in cap. Negotiatio 88. distin. & cap. secundum Ne cleric. vel Monach. cum alijs juribus fusà manu coadunatis per Grass. in tract. de effect. cleric. effect. 6. Scacc. de commerc. §. 1. qu. 7. par. 2. Morla in emp. Jur. par. 1. tit. 9. qu. 10. Farinac. in fragm. criminal. par. 1. in verbo clericus à num. 147. Illustriss. Episc. Ricc. in prax. fori Eccl. resol. 317. par. 1. apud quos habet exantlatam materiam, & noviter Dian. resol. moral. tract. de contract. resol. 72.

Tamen in casibus in quibus clerici possunt de jure esse Tutores bene poterint negotiare res pupillorum, & miserabilium personarum, ut modernè declaratum per Sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium, Episcoporum, & Regularium fatetur Barbof. in tract. de jure Ecclesiastico universal. tit. de privileg. cleric. lib. 1. cap. 39. §. 5. numer. 74. per hæc verba.

Presbyter Julius Cæsar per quendam eum fratrem in suo ultimo testamento ejus filiorum, tutor institutus fuisset Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium, Prapositorum in ura Salernitate sub die 4. Junii 1619. mandavit ut absteat, cum negotiis sæcularibus se immiscere non debet, sed ubi Clerici de jure possunt esse Tutores, bene poterint negotiare res pupilli non tantum causa turpis lucri. Sacra Congreg. Consil. die 13. Novembris 1619.

Et quia eadem Sacra Congregatio multas decisiones in hac materia negotiationis edidit ad instantiam Capituli, & Clerici Caputæque placuit illas inferere hac noctis occasione, ut infr.

Sacra Congregatio respondit licere Clericis Agros beneficiorum, & bonorum patrimonialium laicorum opera colere absque metu illicitæ negotiationis.

Item posse similiter Clericos pro cultura vinearum, & alia animalia emere illorumque fetus justo pretio, & honesta ratione vendere, nec ob id prohibita negotiationis prætextu vexari posse aut debere.

Insuper posse Clericos habentes in proprijs bonis quercus, & castaneas sues emere, & que alere pro sua, & familia sustentatione dummodo tamen in emendis, alendis, distribuendisque nihil sordidum, aut indegens ordinis clericali exequantur.

Item licere Clericis folia arborum in proprijs bonis existentium alicui laico concedere eo pacto adjecto, ut lucrum ex bombicibus inter utrumque dividatur, & pariter eisdem licere earundem arborum folijs per ipsos absque officii eorum detrimento arti sericæ operam dare pro sua, & familia sustentatione, dummodo tamen in artificio hujusmodi personæ non suspectas adhibeant, & quoad hoc Episcopi licentia, quæ gratis sit concedenda, obtineatur.

Item, Clericos pauperes ad suam quæque familiam

De Privileg. Miserab. Personarum. 267

milia sustentationem posse terras Ecclesie conducere absque reatu illicitæ negotiationis, bona vero laicorum non posse, nisi ex mera præcisa necessitate.

Item posse retinere, & locare boves, & oves, & alia animalia, quæ habent ex successione, vel ex decimis, nec non fractus illorum vendere absque reatu illicitæ negotiationis.

Item eosdem posse vendere granum, hordeum & alios fructus recollectos ex bonis patrimonialibus, vel ecclesiasticis pro sua, & suorum sustentatione. R. Card. Ubald. Fran. Paulutus Congr. Conc. Trident. secret.

Item, ubi Clericus à locis piis terrena in affectum acceperit non debet prætextu illicitæ negotiationis molestari, ut Illustrissimo Nuncio Neapolit. rescripsit eadem Sacra Congregatio Cardinalium Præpositorum sub die 19. Januar. 1593.

Præterea non molestari debent clerici quando bona patrimonialia, ac beneficiorum, quæ obtinent excoli faciunt, animaliaque ad hunc effectum necessaria emunt venduntque, ita sacra Congregatio Negotiis Episcoporum, & Regularium præposita in Baren. 15. Novemb. 1616.

Adhuc ubi à locis piis terrena in affectum acceperint clerici non debent prætextu illicitæ negotiationis molestari, ut Nuncio Neap. rescripsit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum sub die 19. Januarii 1593.

Similiter, quando Clerici vinum suum etiam minutim vendiderint, cum advertentiis sibi per Episcoporum præscriptis non possunt molestari, ut eadem Sacra Congregatio rescripsit Episcopo Aversano sub die 5. Maii 1593.

Quæ omnia refert recenter Barb. in suo tract. de jure ecclesiastico univers. tit. de vita honest. cleric. lib. 1. cap. 40. à num. 125. cum seq. ubi alia pariter habes coadunata, quæ apud ipsum, & penes Quarant. in summa Bullar. in verbo testigal. videre poteris ne longior evadam.

templo jud. lib. 2. cap. 5. §. 2. num. 36. Montan. de tutel. cap. 35. regul. 1. de excusat. tut. num. 194. Laymam. in summa Theologiæ moral. lib. 3. tr. 4. c. 9. Calganet. de tut. lib. 1. tit. 6. num. 36. Alzed. recenter in praxi episc. part. 1. cap. 12. num. 31.

Cæterum antesignana adducta conclusio cessat, & claudicat in subsidium Miserabilium personarum, Molin. in tract. de justit. & jur. tr. 2. disput. 221. vers. episcopus, etiam tutor, ubi quod si miserabiles essent personæ, quarum bona perirent, nisi essent ab Episcopo sublevatæ possent Episcopi, & alii in dignitate constituti esse tutores refert, & sequitur Squilant. in tract. de privileg. cleric. cap. 14. numer. 8.

Addo videndum Lopez in l. Hispan. 14. in verbo Non puede, dicentem episcopos nullam tutelam suscipere posse præterquam Miserabilium personarum, quando nullus alius esset aptus ad tale munus obeundum.

Et licet non desint, qui affirmarunt quod Episcopi volentes possint esse tutores ut per Menoch. conf. 218. n. 2. & seq. lib. 13. & Spin. in specul. testa. gloss. 29. num. 23.

Tamen contra eos est verior opinio ut fatentur Lopez ad l. 14. Hisp. gloss. 1. Guttier. de tutel. par. 1. cap. 1. num. 30. & Gratian. forens. discept. tom. 5. cap. 830. numer. 20. ubi etiam quod Menoch. videtur residere in hac sententia, tanquam in ultimo loco relata, & Spin. adducit Specul. in §. generaliter num. 11. in fin. qui movet ex Gloss. in c. fin. 86. distin. quæ tamen est reprobara, ut per Molin. de just. & jur. cit. disp. 221. tract. 2.

Cæterum Gloss. in cap. pervenit 86. distin. docet licere Episcopo, si velit recipere legitimam tutelam, sed non dativam, vel testamentariam.

Et observa, quod tutelam honorariam suscipere poterit Episcopus, ut per Gutierrez d. cap. 1. num. 3. Barbosa. noviter de jur. Eccles. lib. 1. tit. de privil. cleric. cap. 39. num. 75. dicens numer. 76. appellari tutorem honorarium, qui datur, ut pupillus sit magis honoratus ejus autoritate, & protectione, non autem ut sæcularibus negotiis se immiscere debeat, puta si quis plebejus Magnatem aliquem, vel Antistitem aut insignem Remp. tutorem, vel tutricem filio reliquit, quo filius magis ab omnibus coercetur juxta ea, quæ resolvunt Becc. de decima tutorum cap. 6. num. 20. Escobar. de ratiociniis cap. 28. num. 20.

PRIVILEGIUM LXXXV.

ARGUMENTUM.

Episcopi possunt esse Tutores Miserabilium personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi nequeunt dari, nec cogi ad exercendam Tutelam, & curam.
- 2 Sed fallit circa Tutelam, & curam Miserabilium personarum.
- 3 Episcopi volentes, an possunt dari Tutores, & num. 4. & 5.
- 4 Episcopus potest suscipere Tutelam honorariam.
- 5 Tutor honorarius quis dicatur.

Regula est, ut Episcopi nequeant dari nec cogi ad suscipiendam Tutelam, ut probatur in Auth. de sanctissim. Episc. §. Deo autem collat. 9. & tradunt Bald. in l. generali num. 11. C. de Episcop. & Cleric. Lancell. in Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

PRIVILEGIUM LXXXVI.

ARGUMENTUM.

Monachi, & Religiosi coguntur subire Tutelam, & curam miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in cap. fin. 86. distint. & Auth. de sanctissim. Episc. §. Deo autem Amabiles collat. 9.

S U M M A R I U M.

- 1 Tutela quotuplex sit.
- 2 Religiosi non possunt esse Tutores dativi, vel Testamentarii, & si eam tutelam suscipiant totum est irritum, num. 3.
- 4 Religiosi non possunt legitimam tutelam suscipere.
- 5 Religiosi possunt cogi ad suscipiendam miserabilium Personarum tutelam, sed vide num. 6.
- 7 Tutelæ munus est à statu Religioso valde alienum.

PRO coronide supra dictorum in Privil. 83. & infra dicendorum ad utilitatem Tyronum præmitti poterit triplicem esse Tutelam, quædam est testamentaria, id est data in testamento à patre suis filiis.

Alia legitima, id est quæ lege defertur suis consanguineis successuris ab intestato quando pater nullum in testamento designavit tutorem.

Alia tandem dativa, & est quando non adest tutor legitimus, aut testamentarius, aut si sunt, nolunt, aut nequeunt suscipere tutelam, designatur à Judice, ut docent omnes, & sunt termini noti.

Nec igitur supposito pro ornatu constituas regulam Monachos, & Religiosos non posse esse tutores testamentarios, aut dativos id enim interdicitur in *cap. fin. distinct. 86. & auth. de sanctissimis Episcopis, §. Deo autem Amabiles collect. 9.* neque id possunt, eâ licentiâ eorum superiorum juxta theoreticam *Angel. Tabien. & Sylvestr. in summa in verbo Tutela.*

Quod si illam suscipiant totum est irritum quod gerunt, ut docet *Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 22. cap. 11. qu. 3.* probatur quia in *d. auth. de sanctissimis Episcop. §. Deo autem amabiles sic dicitur Monachos ex nulla lege tutores, aut curatores cujuscunque personæ fieri permittimus.*

Quæ sanè verba denotant Monachos, Religiosasque personas nullatenus esse legitimas personas.

Et in hanc partem videndi sunt pro colophone Layman. in *summa Theolog. moral. lib. 2. tract. 4. cap. 9. & Gratian. forens. discept. tom. 5. c. 830.*

Nec legitimam tutelam posse Monachos suscipere elicitur ex nuper adducto, §. *Deo autem amabiles*, neque apparet, ubi id corrigatur sic docent in *cit. cap. fin. glos. in 1. solut. præpos. & Archidiac.* ut eos recensendo sectatur, *Lopez in l. Hisp. 14. in verbo Non puede*, tradunt *Rosell. in summa in verbo Tutela num. 2. Molin. de just. & jur. disp. 221. col. 3. vers. Religiosus Tutor to. Costa in tract. de reme. subsidiar. remed. 72. num. 7.*

Cæterum à nuper recitatis excipiunt Doctores Tutelam, ac curam miserabilium personarum, quas dicit Monachos, ne dum posse, sed pariter obligari suscipere ex *d. cap. fin. 86. distinct. & cap. 1. distinct. 88. ac cap. Episcopus gubernationem eadem 88.* ut patet apud *Glos. in sæpius mentionatos cap. fin. in distinct. verbo tutelam, & ibi Turrecremat. Rosell. in summa in cit. verb. tutela, n. 2. & ibi Angel. n. 1. & Silvest. quæst. 3. Armill. n. 2. & Tabien. q. 1. n. 2.*

Sed (nisi oculi mei cæcutiant) præsuppono

in *allegat. c. fin. 86. distinct.* nullum adesse verbum imponens obligationem hanc.

Et quatenus spectat ad *cit. 1. distinct. 88.* factis patet illud loqui de clericis.

Et si oculos ad *d. cap. Episcopus gubernationem convertamus*, negare non possumus, illud de Episcopis loqui, nec obligat, ut de per se suscipiant eam tutelam, sed per alium.

Nec quidem video, qualiter, & quomodo possint Religiosi obligari cum nec bona possideant, quæ pro administratione tutelæ, illaque gerenda ulli obligationi subjiciant.

Inde nec harum personarum posse Religiosos esse Tutores, ne dum teneri aperte opatur *Lopez in memor. l. Hispan. 14. cit. verbo Non puede*, & noviter probat *Sanchez in summa Theolog. moral. lib. 6. cap. 14. numer. 26.* ac recenter *Barbos. in tractat. de jure Ecclesiastico universal. lib. 1. tit. de statu, & vita Regular. cap. 43. sub num. 57.* ubi putarunt tutelæ munus, valde statu religioso esse alienum, sicque proponebatur in Collaterali Consilio in anno 1634. contra Fratrem Paulum Carraciolum, qui prætendebatur admitti ad Baliaum Heridum quondam Illustriss. Principis Forini.

P R I V I L E G I U M L X X X V I I.

A R G U M E N T U M.

Clerici possunt mederi gratis Miserabilibus Personis.

Adornatum text. in cap. fin. ubi DD. de clericis vel Monachi.

S U M M A R I U M.

- 1 Ars medendi est interdicta clericis, & ideo illam ediscere absque metu excommunicationis non possunt.
- 2 Medicorum incuria sæpè inducit periculum mortis.
- 3 Clerici exercentes scientias, & artes prohibitas possunt excommunicari.
- 4 Clerici gratis possunt mederi miserabilibus Personis.

REGULA est clara, ut Clericis sit interdictum addiscere artem medendi, & illam ediscendo, vel exercendo, sunt excommunicati *cap. fin. ubi DD. ne cleric. vel monach. Major. de irregular. lib. 2. cap. 12. num. 7. Moser. de majest. milit. Eccl. lib. 1. par. 2. noviter Marta de jurisdict. par. 4. centur. 2. casu 168. numer. 2. Sanchez in summa Theolog. moral. lib. 6. cap. 14. tom. 2. ubi latè.*

Medicorum enim imperitia, vel incuria, sæpè inducit periculum mortis, unde irregularitatem de facili incurrere possent, quæ impedire promovendum, & dejicit jam promotum, *Navar. consil. 3. circa fin. ne cleric. vel monach. Borgas. de irregul. par. 6. in tit. de Phisicis, & Chirurgicis numer. 1.* ita quod Clerici audientes scientias, vel exercentes artes sibi prohibitas, prout sunt etiam Phisica, & ars medendi, possunt excommunicari, nec promovendi

abfq
Abb
sum
jam
curfu
rinac
num.
T
exer
mifera
tract.
hoc a
cap. 2.
medic
in tit.
2. in v
gest. E
Qua
lavimu
buerat
pauper

P R
A

Monac
& P
fis

Ad lin
il se

Religi
ris
lati
nast
ma
cere
conc
lari

Licent
tem
suffi

Licenti
man

Substit
sub

Religio
offici

tuens
rioris

Utilitas
ta,
mer.

Religio
Proci
cèt f
rabilit

Regula
Advo

terioris lic
entibus H
& refertur
similitu

negotii sus
quod Mor
Jo. Ma

De Privileg. Miserab. Personarum. 269

absque licentia Papæ cap. super specula, ubi Abb. num 2. ne cleric. vel monac. Grajet. in summa in verb. excommunicatio cap. 50. & jam Ego in facto dicebam, dum circa hæc discursum facerem in Civitate Litteren. vide Farinac. in fragm. crim. in verb. irregularitas num. 438.

Tamen clerici bene possunt ipsam medelam exercere, quoties mederentur gratis personis miserabilibus, ut noviter scribit Grass. in suo tract. de effect. clericat. effect. 9. num. 7. ubi ad hoc allegat S. Anton. in summa part. 3. tit. 7. cap. 2. §. 4. circa fin. Silvestr. in summa in verb. medicus num. 2. Borgos. de irregularit. part. 6. in tit. de Phisicis, num. 5. Act. de infirm. part. 2. in verb. clericus, num. 11. Moscon. de majest. Eccl. milit. lib. 1. part. 2. cap. 2.

Quare in Curia Episcopali Theanen. excusavimus quendam clericum, qui medelas præbuerat cuidam morbo diuturno fatigato, & pauperi gratis & amore Dei.

PRIVILEGIUM LXXXVIII.

ARGUMENTUM.

Monachi, & Religiosi munus Advocati, & Procuratoris subire coguntur in causis miserabilium personarum.

Ad limitationem Text. in cap. Monachi il secundo 16. quæst. 1.

SUMMARIUM.

- 1 Religiosi non possunt advocare & procuratoris officium gerere, nisi concurrant copulative licentia Superioris, & utilitas Monasterii, num. 2. & 3. ubi quod si ultima conditio deficiat, non liceat hæc exercere etiam in foro Ecclesiastico, & illis concurrentibus, licet etiam in foro seculari.
- 2 Licentia à Superiore per Religiosum volentem advocare debet esse obtenta, & non sufficit, quod petatur.
- 3 Licentia hæc sufficit præcedere susceptionem mandati procuratoris.
- 4 Substitutus non recipit officium absque actu substituents.
- 5 Religiosus habens licentiam, ut procuratoris officium gerere possit cum facultate substituendi, potest substituere absque alia Superioris licentia.
- 6 Utilitas Monasterii requisita debet esse directa, sed vide opinionem Authoris, numer. 9.
- 7 Religiosi possunt subire munus Advocati, & Procuratoris pro miserabilibus Personis, licet secus pro suis consanguineis non miserabilibus, num. 11.

Regulariter interdicitur Religiosis munus Advocati, vel Procuratoris obire nisi Superioris licentia, & utilitate Monasterii concurrentibus habetur in Conc. Tarraconens. cap. 11. & refertur cap. Monachi il secundo, 16. q. 1. & similiter, ut nullus Monachorum forensis negotii susceptor, vel exequutor existat, nisi quod Monasterii exposcit utilitas, Abbate sibi Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II,

nihilominus imperante, quod idem confirmatur, & approbatur cap. 2. de postulan. quæ verba explicat glos. eod. cap. Monach. in casus positione Turrecr. num. 2. Innoc. eod. cap. 2. num. unic. Hostiens. n. 2. Joan. Andr. n. 2. in hunc modum susceptores, id est Advocati exequutores, id est Procuratores, vel ut explicant Hostiens. Joann. Andr. Butr. Abb. comprehenditur sub his vocibus, omne munus ad causarum forum spectans, & de Procuratoris officio habetur expressè in clem. Religiosus, ibi non potest sine sui Superioris licentia procuratoris officium suscipere, & quamvis text. eod. cap. Monach. loquatur de Monachis, idem tamen dicendum est de quibuscunque viris Religiosis, & constat ex eod. cap. 2. de postulan. ubi consult. Pontifex, an ea prohibitio Monachis facta comprehendit quoque Monachos regulares, qui laxiori regulæ inserviant, ut dicitur cap. quod Dei timorem de statu regular. responderet comprehendere, idem etiam constat ex d. clem. religiosus, usu est, & ratio est, quia ea prohibitio non respectum habuit ad ordinem Monachorum, sed ad Religionem, atque ita docent glos. & clem. verb. religiosus, & ibi Abb. 1. Imol. numer. 6. & 10. idem Abb. eod. cap. 2. n. 1. Silvest. verb. advocatus q. 6. Sayri Clavi Reg. lib. 2. cap. 22. n. 3.

Unde duplex conjunctim conditio requiritur, nec sufficit alterutram contingere nempe Superioris licentia, & utilitas Monasterii, quia Text. eod. cap. Monachi, & eo. c. 2. utrumque petunt, & ita docent glos. ead. c. 2. verb. imperante, & ibi Hostiens. 2. Butr. nu. 2. Imol. n. 1. & 2. glos. clement. religiosus, verb. licentia de procurator. Archid. eo. cap. Monach. n. 2. & ibi Bellamer. n. 12. idem Bellamer. c. cum 1. & à num. 13. de sentent. & re jud. ubi Imol. n. ult. Henric. n. 9. Rosel. verb. advocatus n. 22. ubi Angel. n. 8. Silvest. quæst. 6. Tabiena quæst. 2. n. 8. Rodoa. de spol. Ecclesiast. quæst. 2. n. 27. habetur tom. 14. tract. Sayr. in clau. Reg. lib. 12. cap. 22. n. 5. Pacian. conf. 162. n. 192. & 193. quamvis Bonifacius ad clement. Religiosus n. 22. & 23. minua bene communi huic sententiæ contradicat, dicens ut esse Superioris licentiam, quia illa clementinâ nihil aliud petitur, sed tamen debere intelligi juxta alios textus concurrente Monasterii utilitate.

Et quidem, si altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro seculari, nec Ecclesiastico, integrum est Religiosis ea munera Advocati, vel procuratoris obire, quia Text. id prohibentes generaliter, & distinctè loquuntur, imò expressè cap. Monachi il secundo, 16. qu. 1. & 2. cap. 2. de postulan. dicunt forensis, & Ecclesiastici negotii, & Hostiens. eod. cap. 2. initio explicat forensis, id est secularis, atque ita docent Speculat. tit. de advocat. §. objicitur cap. advocatum, num. 1. Abb. eod. cap. 2. num. 1. Archid. eod. cap. Monach. statim in princ. Silvest. verb. advocatus qu. 6. Sayr. allegatus ubi supra, illis autem conditionibus poterunt advocare, aut procurare, nedum in foro Ecclesiastico, sed etiam seculari, ut colligitur ex cap. 1. de postuland. ubi cum interdicitur Clericis in negotiis secularibus coram Judice seculari advocare excipitur nisi propriam causam, vel Ecclesiæ suæ fuerint prosequuti, atque ita docent Butr. cap. 2. num. 1. de postulan. & ibi Abb. num. 2. Imol. num. 1. Bellamer. cap. cum 1. & à n. 13. de sentent. & re judic. Henric. ibi n. 14. Rosell. Angel. Silvest. Tabien. Armill. Gu. lielm.

liem. Rodoan. Sayr. in præcedenti allegato, quod tamen intelligendum est coram Judice sæculari, modò causa sit civilis, nam in criminalibus nullatenus liceret, ut constat *argum. ex cap. 1. & cap. fin. de postulan.* & bene tradunt *Bellamer. Henric. Angel. Sylvestr. Tabien.* ibi, at coram Judice Ecclesiastico licitum est, quoque erit in criminalibus causis advocare, & procurare concurrentibus prædictis conditionibus, ut bene docent *Henric. & Bellamer.* ibi.

4 Circa priorem ergo conditionem posset quispiam existimare sat esse licentiam petitam, & non obtentam, ut Monachus posset esse procurator videtur sat petita, quia *cap. 2. de testam. in 6.* ubi exigitur licentia petita, & obtenta, ut Religiosus sit exequutor testamenti exprimitur, ut licentia petatur, & obtineatur, at *text. cap. 2. de postulan. & cap. Monachi 16. qu. 1. & Clem. religiosus de procurat.* non explicant licentiam eam obtinendam esse, & ita videntur posse intelligi de licentia petita, cæterum dicendum opus quo ue esse eam obtineri, tum quia id *cap. 2. de postulan.* & id *cap. Monachi petunt*, ut *Abb.* id peteret ibi Abbate nihilominus impetrante, at non dicitur imperare, ex eo solùm quòd ab eo licentia petatur, nisi illam concedat præterea quia *Clem. illa Religiosus* sic ait, non potest sine sui Superioris licentia, at particula sine, denotat eam obtinendam esse *capit. ne opus de temporibus ordin.* nec obstat ratio contraria, quia in eo textu majoris claritatis gratiâ utrumque expressum est, ita docent *Card. ead. clem. religiosus, n. 3. opposit. 2. & ibi Imol. n. 10.* & dicebam consultus in anno 1634.

5 Sufficit, ut hæc licentia præcedat susceptionem mandati Procuratoris, quare antelicentiam potest institui Religiosus Procurator, at ipse acceptare non potest, donec licentiam obtineat, constat quia *d. clem. religiosus* sic ait, non potest sine sui Superioris licentia Procuratoris officium suscipere, ergo sat est, ut ea licentia acceptionem officii præcedat, atque ita docet *Card. ibi n. 3.*

6 Nec tantùm non potest Religiosus esse Procurator, verùm etiam, nec potest ex quantovis alicujus mandato ad id dato Procuratorem constituere aut substituere quia id interdicitur *clem. religiosus de procurat.* ratioque est, quia substitutus non recipit officium absque actu substituents, atque aded, & si potestas substituti deriveatur à primo constituyente, at fit mediante actu Religiosi, si autem adsit Superioris licentia potest Religiosus constituere, aut substituere Procuratorem, quia & si *text. clem. religiosus* decidat non posse constituere, aut substituere, & non dicat absque licentia, cùm tamen id addiderit in priori parte, ubi dixerat non posse constitui ipsum Religiosum Procuratorem censetur idem repetitum in posteriori quippe utitur *text. particula*, ita quæ ejus est naturæ, ut præcedentia repetat, atque ita docet *glos. ea clem. religiosus verb. substituere*, & ibi *Card. num. 4. oppos. 7. 10. & 12. Imol. num. 15. Bonifac. num. 35. & 36.* sed credo non exigi ad hoc utilitatem Monasterii, quia is *text. eum* non petit, & alii *text. relati num. 3.* eam petentes loquuntur quando ipsemet Religiosus dicitur esse Procurator.

7 Quòd si Religiosus habeat licentiam, ut sit Procurator, & talis constituatur cum facultate constituendi non indiget novâ Superioris facultate, ut substituere valeat, quia eo ipso quod facultas acceptandi officium Procuratoris est si-

bi concessa, censetur quoque concedi facultas substituendi, ex eo substituents mandato concessa, sic tradant *Card. ea clem. religiosus num. 7. oppos. 11. & ibi Imol. numer. 10. Bonifac. num. 42.*

Circa posteriorem conditionem, nempe utilitatem Monasterii, non modica est difficultas, quod nomine utilitatis Monasterii intelligatur, quidnam intelligant eam utilitatem debere esse directam, ut pote si tractetur de rebus Monasterii conservandis, aut defendendis, quare dicunt non censi utilitatem Monasterii, ut pro ea integrum sit Religiosi patrocinari, aut procurare si velint, & circa alienas causas id munus in judicio obire, ut inde lucrum obveniat Monasterio, quantumvis pauperi, ac ære alieno gravato ducuntur, quod *text.* ea munera interdicens, petant utilitatem Monasterii, quod si nomine utilitatis intelligeretur quæcumque indirecta, id munus semper liceret Religiosis cum lucra ex eo parva in Monasterii utilitatem cederent, atque ita *Jo. Andr. latè disput. regul. in argum. 78 num. 13. & seqq. de reg. jur. in 6. & ibi Franch. in fine, idem Jo. Andr. addit. ad Specul. tit. de advocat. 6. objiciunt, cap. Advocato n. 2. verb. utilitas, & cap. 2. num. 3. de postulan. & ibi Anton. in fin. Card. in fin. Anchar. num. 1. notab. 3. Imol. num. 2. Bellamer. statim in princ. Sylvest. verb. advocatus q. 7. Paz in l. styli 16. scholio unico num 8.*

Sed quamvis hoc sit satis probabile, reputo probabilius sufficere utilitatem eam indirectam Monasterii indigentis ad magnam pauperiem sublevandam, & æs alienum solvendum, ut Religiosus id munus obtineat ducor, quod id non solùm utilitatis, sed maximè Monasterii utilitatis jure optimo nomen mereamur, secundo quia *Innoc. cap. num. 1. & à num. 2. de sentent. & re judicat. & ibi Hostiens. num. 2. Joan. Andr. num. 2. Anton. num. 7. Abb. num. 19. Anchar. num. 13. Felyn. num. 12. Imol. n. ult. Bellamer. num. 6. & 13. Henric. num. 4. Dec. de nova edit. num. 12. de judic. idem Imol. clem. 2. num. 26. de rescript. & clem. religiosus num. 8. de procurat. & ibi Card. num. 8. quest. 3. idem Abb. cap. 2. num. 2. ne Clerici, vel Monachi, Rom. antiq. edit. singul. 274. nova 278. ubi Pignolat. in addit. Everard. in suis topicis loco à servo Monacum num. 4. Jacobin. de S. Georg. l. militem in fin. C. de procur. Vant. tr. de nullit. tit. qualiter sententiæ, & processus, qui dicuntur nulli defendi, seu reputari possint num. 84. habetur to. 4. tractatum Mandos. casib. annualib. 64. casu 194. Navar. Guliem. Rodovan. Salz. & Sayr. statim allegandi optimè tradunt integrum esse Religioso patrocinari, aut procurare pro intimo Monasterii amico eique valde utili, & probant *ex c. per venerabilem*, qui filii sint legitimi, ubi Archiepiscopus fuit Procurator laici, cùm tamen id munus magis interdictum sit Episcopo, quàm Religiosis, *cap. quia Episcopi 5. q. 3. & cap. cum simus 19. q. 1.* sufficit ergo indirecta Monasterii utilitas, ad hoc neque obstant argumenta contraria, quia non id fatemur de quacunque indirecta utilitate, & de quocunque lucro, sed quando magna Monasterii indigentia ad id lucrum procurandum obligaret, vel quando magnum damnus sentiret ex omissione, non annuens votis amici utilissimi Monasterio, & ita hanc partem sustinent *Abb. cap. 2. num. 3. de postulan. Navar.**

Navar. commen. 2. de regular. num. 66. Rodoan. de spoliis Ecclesiast. quest. 1. num. 27. Salzedo in pract. Diaz. c. 63. paulo post principium Gonzal. Reg. Cancell. 8. glos. 2. num. 2. Emanuel. S. a verb. advocatus num. 32. Sayr. Clavis Reg. lib. 12. cap. 22. num. 5. & aperte sunt hujus sententiae Rosel. verb. advocatus num. 24. & ibi Angel. num. 9. Tabien. qu. 7. num. 8. Armill. num. 8. solum enim dicunt aequijussor, & honestus, ut Religiosi in his casibus, ab hoc munere se abstineant, & haec quidem sententia vera est, etiamsi coram Judice saeculari in causis tamen civilibus, eo munere fungantur, ut optime docent Navar. Salzed. Sayr. Emanuel. ibidem.

10 His sic praemissis limita conclusionem principalem non procedere in favorem miserabilium personarum, pro quibus Religiosi possunt esse Advocati, & Procuratores, est enim Ecclesiae proprium eas personas praesidio destitutas tueri, atque ita docent Speculat. tit. de advocato, §. objicitur contra advocatum num. 3. gloss. cap. de praesentium verb. defensor 16. qu. 5. Card. cap. 2. num. unic. q. 1. de postulan. & ibi Anchar. num. 2. notab. 3. Imol. num. 3. Bellamer. ad fin. idem Card. clem. religiosus num. 3. oppos. 5. de procurat. & ibi Anchar. num. 1. notab. 1. Navar. comm. 2. num. 67. de regul. Salzed. addit. ad pract. Bernard. Diaz. cap. 63. paulo post principium Sayr. Clavis Reg. lib. 12. cap. 22. num. 5. Pacian. d. cons. 162. num. 194. Leo decis. valent. 207. lib. 2.

11 Non tamen possunt pro conjunctis personis hoc agere, si miserabiles non sint, quia in eis non vertitur utilitas Monasterii, nec Monachos decet carnalem cognationem adeo spectare, ut ratione ipsius negotiis saecularibus se implicent, atque ita docent Imol. in clem. Religiosus num. 10. & ibi Anchar. n. 1. notab. 2. Card. nu. 3. oppos. 4. Jo. Andr. cap. 2. de postuland. n. 8. ubi Hostiens. nu. 2. & 3. Abb. num. 4. in fin. Anton. num. 7. Card. n. uric. oppos. 1. Anchar. num. 3. Henric. num. 1. Bellamer. num. 1. Imol. num. 2. novissime videndus Barbof. in tract. de jure Ecclesiast. univers. lib. 1. tit. de transeunt. ad relig. cap. 42. & 44.

- 5 Renunciatio debet in specie certificari de jure quod renunciat, alias renunciatio dicitur facta absque causa cognitione, ut num. 7.
- 6 Juri quod quis ignorat, non praesumitur renunciatum.
- 8 Certificatio nisi appareat in specie non praesumitur adesse voluntas renunciantis.
- 9 Miserabiles Personae in dubio nunquam censentur renuntiassent earum praerogativis, & privilegiis.
- 10 Renunciatio nunquam fieri praesumitur.
- 11 Renunciatio semper praesumitur personalis, non autem realis.
- 12 Renunciatio semper interpretanda est, ut minus renuncianti noceat.
- 13 Renunciatio ad expressa tantum restringitur.
- 14 Renunciatio est stricti juris.
- 14 Renunciatio tollit jura de praesenti, non autem debita in diem, vel sub conditione.

Regula sit, quod Miserabiles Personae possunt uti earum praerogativis, & privilegiis, & si illis renunciaverint, ratio est quia tales personae nequeunt renunciare beneficiis ipsis concessis, & si renunciant, renunciatio est invalida, ex gloss. communiter recepta in l. unic. in verb. excedere, C. quando Imper. inter pupill. & vid. quam notat ibi Bald. & Salyc. Barbof. in l. alia, §. eleganter num. 50. ff. solut. matrim. Felyn. in cap. si diligenti de foro compet. Barbat. cons. 64. col. 5. volum. 4. Rebuff. in constit. Regni Franciae in tit. de sentent. provis. art. 3. num. 8. Gaballin. in milleloq. 696. Natta cons. 190. num. 15. Caravi. Rit. 131. num. 4. Covar. pract. quest. cap. 6. & 7. Masull. ad Capyc. decis. 160. num. 7. Costa de scient. & ignorant. inspect. 48. num. 9. Capiblanc. de Baron. num. 156. tom. 1. Gratian. discept. forens. 182. num. 22. Franch. decis. 187. & decis. 192. numer. 7. Thesaur. decis. 177. Viv. decis. 521. Giurb. decis. 82. num. 5. cujus ratio ea assignatur, quia privilegium miserationis gratia concessum non potest renunciari, ut per eos habetur, quibus addo Parpal. dicentem sic in facti contingentia vidisse servari in l. penult. C. de pact. Scaglian. in Rit. 230. Bertacc. de Gabell. part. 2. qu. 27. Roman. cons. 269. Caroc. de except. except. 22. quest. 6. num. 8.

Declarata tamen, procedere hanc conclusionem ubi generaliter miserabiles personae renunciassent, nam tali casu tum voti, non potest illis amplius uti, cum valeat renunciatio taliter facta, ex dictis per Nos in praxi elect. & variat. forens. quest. 46. sect. 2. licet advertere debes, quod & si in specie sit illis renunciatum, tamen si ipsis non sit facta certificatio jurium, & privilegiorum renunciantorum per Notarium tempore renunciationis, tali casu possent, non obstante specifica renunciatione, enim est necessaria certificatio renuncianti, hoc est renunciatio debet specificè, & expressè scire id quod renunciat quae renunciatio & si generalis, imò specifica trahi nequit ad incogitata, & quando renunciatio nescit sibi competere, & sic probat text. in l. mater decedens, ubi Bart. ff. de inoffic. testam. & non dicitur posse aliquem renunciare juri sibi competenti, nisi certificatus sit, ad hoc ut sciat quid renunciet Bauer. in tract. de mor. col. 3. circ. med. Vital. de claus. num. 17. Caroc. in repet. cap. cum quod par. 4. numer. 10. de regul. jur. in 6. Capistran. de usur. 1. par. 2. in princ.

PRIVILEGIUM LXXXIX.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personae possunt uti earum praerogativis, & si renunciaverint ipsis, nisi renunciatio fuisset specialis, & ipsi essent certiorati de juribus, quibus renunciant.

Ad ornatum gloss. communiter recepta, l. unic. C. quando Imper.

SUMMARIUM.

- 1 Miserabiles Personae possunt uti earum praerogativis, & privilegiis, quod declara, ut num. 3.
- 2 Miserabiles Personae non possunt renunciare earum privilegiis.
- 4 Renunciatio generalis non trahitur ad incognita. Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

- 5 *princ. numer. 14.* qui etiam scribunt, ut certificatio debeat esse in specie, ut particulariter appareat de jure renunciatio quod particulariter procedit in minoribus, & mulieribus & hoc omnes tradunt, ita quod nec præsumi potest voluntas renunciandi juri, quod quis ignorat, tradiderunt *Palez. in tract. de majorat. part. 4. qu. 2. numer. 18.* probat etiam *Franc. Nicol. in repet. cap. quoniam contra part. 2. numer. 338. extra de probat.* qui sunt relati novissimè per *Molfes. in consuet. Neapol. in tit. de renunci. quest. 6. numer. 37.*
- 7 Ità quod nisi appareat in specie dicatur renunciatio facta absque causæ cognitione, & sine voluntate renunciantis, potius præsumeretur apposta de stilo, & ex stipulatione Notariorum, & ut talis nullo modo nocet renuncianti, ut habetur per *Surd. in cons. 431. numer. 71. vol. 3. post Capyc. Alber. Gail. Rip. & Barbat. quos allegat Dec. cons. 495.* probat etiam *Franch. dec. 181. numer. 10.*
- 8 unde si certificatio non appareat, non præsumitur adesse voluntas renunciantis, & capitur omnino conjectura, & præsumptio, ut apposta sit ex stipulatione Notarii, & ut talis minimè obest, nec prædicat renuncianti, & ad materiam latè *Trentinq. var. resol. in tit. de rescript. & privil. resol. 8.*
- 9 Adverte autem, quod in dubio nunquam censetur per ipsas personas miserabiles renunciatum earum prærogativis, privilegiis, non solum, quia hoc concernit earum favorem, sed etiam quia vulgare est juris axioma, ut renunciatio nunquam fieri præsumatur, ita quod si alia fieri potest conjectura illa semper venit excludenda, & potius verba sunt improprandi, quàm ex illis sit introducenda renunciatio, ut ex pluribus probavit *Butr. in cap. accedentibus vers. & per prædicta extra de privileg. Alex. Dec. & Imol. Cravett. Riminald. Decian. Menoc. & Becc. quos probavit Surd. in cons. 431. numer. 21.* ubi ex pluribus hanc sententiam firmat novissimè refert, & sequitur *Molfes. ad consuet. Neap. de renunciat. quest. 3. numer. 6.* ubi per hoc dicit consequenter evenire, secundum mentem renunciantis, semper renunciationem personalem, non autem realem debere præsumi, quia renunciatio personalis minus præjudicat quàm realis, ut tradit idem *dict. quest. 3. numer. 3.* & renunciatio interpretanda est, ut minus renuncianti noceat, & potius ejus verba debent interpretari contra eum, qui ipsius renunciationis verbis se fundat, ut post *Dec. Gratian. Bursat. Gabriel. & alios quos allegat, scribit Surd. cons. 446. numer. 23.* sic etiam dicitur, ut renunciatio ad expressa tantum restringatur, & ad alia trahi nequeat, ut probavit *Alex. cons. 115. vol. 5.* & per *Surd. alios cumulantem habetur in cons. 431. num. 15. vol. 3.* & etiam quia renunciatio est stricti juris, & in ea facienda est strictissima interpretatio, *Dec. cons. 352. num. 9. Surd. alios allegans cons. 133. num. 28. vol. 1.* quibus addo *Peregr. de fideicom. art. 52. numer. 25. & Menoch. cons. 282. numer. 8. vol. 3.*
- 15 Unde evenit, ut simplex renunciatio solum tollat jura de præsentis, non autem debita in diem, vel sub conditione, quoniam renunciatio est abdicativa juris, quod quis habet, dum renunciat, & ideo ad jus futu-

rum minimè extenditur, l. is potest ff. de hæred. Paris. hoc probans ex multis de resignat. benefic. quest. 118. numer. 24. & vide latè *Peregrin. de fideicommiss. dict. articul. 52.*

PRIVILEGIUM XC.

ARGUMENTUM.

Ecclesia dicitur mater miserabilium personarum, & ipsas habet sub ejus protectione.

Ad ornatum text. in cap. super prudentia 14. quest. 2.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia est mater miserabilium personarum,
- 2 Ecclesia habet miserabiles personas sub ejus protectione.
- 3 Ecclesia defendit miserabiles personas.
- 4 Bona Ecclesiarum sunt personarum miserabilium.
- 5 Ecclesia alienat bona pro redimendis carceratis.
- 6 Mater in subsidium cogitur alere filium, & filiam dotare numer. 7.
- 8 Ecclesia in subsidium tenetur alere miserabiles personas.

Regula sit, Ecclesiam esse, & dici matrem miserabilium personarum, *cap. super prudentia ante fin. 14. quest. 2. Lopez in rub. tit. 18. par. 1.* & ipsas habet sub ejus protectione, *Butr. in cap. excommunicationi de raptor. ut etiam Soggi. num. 1. Franc. Marc. dec. 893. numer. 27. par. 1. Locat. in sua praxi jud. inquis. in verb. Miserabiles, Covar. pract. quest. lib. 1. c. 6. Annotat. ad Statut. Parmæ in tit. de ration. summar. reddend. miserabil. person. vers. & tales sunt sub protectione Ecclesiæ, Alex. in l. 1. numer. 15. ff. solut. matr. Ecclesiæ peculiare est defendere istas miserabiles personas c. ex tenore de for. compet. modernè *Genuens. in practicab. Eccl. q. 144.**

Unde dicunt habere dominium bonorum Ecclesiasticorum *cap. quod autem*, ibi non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus non proprietatem *23. quest. 7. super quo text. Navar. facit suum tractatum de redditibus Eccles. glos. in cap. expedit. 12. quest. 1. & in cap. fin. 16. quest. 1.* & bona Ecclesiarum, & Clericorum sunt bona miserabilium personarum pauperum *cap. aurum indigne 12. q. 2. Abb. in cap. super numer. 12. & 20. de caus. posses. & propriet.*

Et hinc Ecclesia alienat ejus bona pro redimendis carceratis etiam ex maleficio, *Bald. in l. illud notab. 1. C. de sacros. eccles. Felyn. in cap. significavit de Judais, Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum de constitut. novissimè *Genuens. in suis practicabil. Ecclesiast. q. 199.**

Quare venit dicendum, sicuti in subsidium Mater cogitur alere filium l. si quis a liberis §. utrum in vers. ergo. & Mater ff. de liber.

liber. agnosc. l. pen. ff. eod. tit. Grammat. conf. civil. 141. n. 14. ubi dicit communiter esse receptum Boer. dec. 126. late Surd. de alim. tit. 1. quest. 14. num. 9. ubi etiam n. 10. quo mater in subsidium tenetur dotare filiam inopem, ex Benincas. de paupert. quest. 8. special. 3. fas. in l. 1. num. 28. ff. solut. matrim. Coras. in l. qui liberos num. 112. & seq. ff. de rit. nup. Ascian. de patr. potest. effect. 11. num. 4. cum aliis quos ipse refert, ita similiter in subsidium Ecclesia debet alere, & dotare istas miserabiles personas.

PRIVILEGIUM XCI.

ARGUMENTUM.

Clerici favore miserabilium personarum possunt in earum causis esse Procuratores, & Advocati.

Ad ornatum text. in cap. 1. & cap. fin. de postul.

SUMMARIUM.

- 1 Clerici nequeunt esse procuratores, & quare numer. 3. fallit pro miserabilibus personis num. 6.
- 2 Clericatus fuit constitutus de jure divino.
- 4 Pœna Clerici recipientis procuraciones quænam sit.
- 5 Clerici advocare prohibentur, licet bene possint pro miserabilibus personis num. 7. sed non in criminalibus num. 8.
- 9 Clericus immiscens se in judicio sanguinis efficitur irregularis.
- 10 Acta facta per Clericum procuratorem valent, si de invaliditate non opponantur.

Regula est ab omnibus recepta, ut Clerici nequeant esse Procuratores judiciales laicorum, cap. 1. & cap. fin. de postuland. cap. prolatum 88. dist. cap. denique 14. qu. 5. l. placet C. de episc. & cler. tradunt post alios Cævall. in pract. comm. contr. comm. qu. 40. Mosco. in tract. de majest. militant Eccles. lib. 1. par. 2. cap. 2. Rodriq. in summ. cas. conscient. par. 1. cap. 1. Carp. super Stat. Mediol. par. 1. cap. 65. noviter Farinac. in suis fragment. criminal. numer. 186. par. 1. & affluenter novissime plures suo more cumulans Grass. de effect. cleric. effect. 11. esset enim opprobrium, & dedecus clericalis dignitatis, quæ fuit constituta de jure divino, ut notat gloss. in cap. si Imperator 96. distinct. Germ. de sacror. imm. lib. 3. cap. 3. num. 35. Mart. de jurisdic. part. 1. cap. 6. numer. 1. cum seq. si Clerici se ingererent disceptationibus forensibus, juxta notata in l. repetita C. de Episc. & cler. Port. conf. 16. num. 35. Fusc. in singul. li. C. num. 91. quos refert Grass. loc. mox cit. ubi, quod Clerici recipientes procuraciones generales ad judicia possunt excommunicari, & deponi, ex Anchar. & Abb. in cap. sed nec ne cleric. vel Monac. Zech. de privileg. Eccles. privileg. 132. numer. 10. licet non perdant privilegium fori Ecclesiastici nisi fuerint ter moniti, ut à talibus desistant, vel semel in Synodo generali diocesano, ut in facto con-

sului præteritis mensibus Reverendissimo Episcopo Litterens. qui ad me misit, ut votum daem, per doctrinam Abbat. in cap. sicut te num. 3. ne cleric. vel monach. Anchar. in cap. de Sacerdotib. num. 4. eod. tit.

Ita, quod neque Advocati officium gere-
re possunt, quia eis etiam prohibetur, ut plures cumulando demonstrat Cened. in collect. juris canon. par. 1. commiss. 2. num. 16. late Mart. de jurisdic. cap. 115. part. 4. & fusius modernè Grass. de effectib. cleric. effect. 11.

Tamen non prohibentur in causis miserabilium personarum procuratoris officium exercere, ut est text. in cap. 1. in fin. & ibi gloss. fin. extra de postuland. ubi etiam DD. omnes & tradunt Rodoan. de spol. quest. 2. numer. 20. Lopez. ad Diaz. in suo pract. cap. 57. lit. A. in 6. & 9. cas. Majol. de irregularit. lib. 2. cap. 5. numer. 14. Rebuff. ad constu. Gallie art. 3. in tit. de sentent. provisional. qui allegat text. in auth. presbyteros, C. de Episc. & cleric. & ibi Faber. per cap. pervenit 86. dist. Capra reg. 95. numer. 2. Cæpoll. consil. 21. Galet. in margarit. juris cap. 1. numer. 16. Moscon. de majest. militant. Eccles. lib. 1. part. 2. cap. 2. Grass. de effect. cleric. d. effect. 11. numer. 17. noviter Genuens. in suis practicabil. Ecclesiast. quest. 622. & novissime Naldus in sua summ. resolut. practicabilium in verb. clericus num. 36. pag. mihi 161.

Ut similiter possunt pro istis miserabilibus personis patrocinari, & Advocatorum officio fungi, cap. omnibus 4. quest. 6. Boich. in cap. clericus num. 10. de postuland. Turrecrem. in cap. 1. numer. 3. 15. quest. 2. Marches. de commiss. lib. 1. commiss. 2. cap. 1. numer. 16. Alciat. consil. 30. numer. 8. tom. 1. Cæpoll. consil. 21. numer. 2. lib. 1. inquires, quod isto casu personæ miserabiles sunt, qui causas proprias non possunt administrare quoad litem, sequitur Grass. alios referens de effect. clericat. d. effect. 11. numer. 19. Farin. in fragm. crim. numer. 193. part. 1.

Qua de causa in facto de anno 1621. in Curia episcopali Strangulen. excusavi quendam Sacerdotem, qui negotia, & lites quorundam Pupillorum defendendo Advocati officium in foro laicali exercuerat.

Licet supra dicta non procedant in causis criminalibus ad offensam, quo casu Clerici nunquam admittuntur ad officium advocacionis, Turrecrem. in c. 1. numer. 295. qu. 2. in c. sententiam, ne cler. vel monac. Zanch. de privileg. Eccl. privileg. 53. numer. 20. Boich. in cap. clericus num. 2. de postul. ubi num. 6. hoc intelligit procedere quoties agitur de delicto, in quo veniret imponenda pœna sanguinis, quo casu Clericus incurreret irregularitatem, cum Clericus regulariter immiscens se in judicio sanguinis efficiatur irregularis c. clericus extra ne cleric. vel monach. & juxta late tradita per Farinac. in suis fragm. crim. p. 1. numer. 369. cum seq. ubi plurima cumulat.

Nota autem, quod licet clericus non possit esse procurator, si tamen reperiat de facto esse procuratorem gesta per eum, uti talem essent valida, si hoc non opponantur, Abb. in c. Sacerdotibus numer. 5. ne cleric. vel monach. Dec. in c. ad hac num. 12. de postul. videntur di Castill. dec. Sicil. 113. Cævall. in specul. pract. qu. commun. contra commun. q. 494. qui allegat glos. in l. filiusfamil. §. veterani, ff. de

procurat. & dicit talem glossam esse communiter approbatam *Jacob. in l. servus, num. 5. C. de judic. ubi dicit, quod Clerici malè faciunt acceptando similes procurationes.*

PRIVILEGIUM XCII.

ARGUMENTUM.

Episcopi possunt esse Procuratores, & Advocati pro Miserabilibus Personis.

Ad ornatum c. te quidem 11. quæst. 1. & cap. Prælatum 88. distinct.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi prohibentur exercere officium Advocatorum, & Procuratorum.
- 2 Episcopi possunt advocacionem, & procuracionem exercere pro Miserabilibus Personis.
- 3 Episcopi sunt Protectores Miserabilium Personarum.

1 **R**egula est Episcopum non posse esse Advocatum neque Procuratorem, non solum coram Judice sæculari, sed nec pariter coram Ecclesiastico, *cap. te quidem 11. quæst. 1. cap. Prælatum 88. distinct. cap. Episcopus 14. quæst. 3. cap. denique 21. quæst. 3. & per tot. quæ jura ad hoc adducit Rodan. de spol. quæst. 2. num. 18. ubi bonam reddit rationem, refert & sequitur noviter Farinac. in suis fragm. crim. part. 1. num. 188.*

2 Tamen favore miserabilium personarum bene possunt Procuratores & Advocati officium Episcopi gerere ut ait *Socin. Sen. in cap. veniens num. 110. de accusat. quem refert, & sequitur Annot. ad Stat. Civit. Par. in tit. de ration. summ. redd. miser. pers. fol. 62. Conducit ad comprobationem, nam Episcopi sunt protectores talium miserabilium personarum, & ipsas debent fovere, ut diximus supra in *privil. 17. ubi poteris videre.**

PRIVILEGIUM XCIII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ denunciante, & accusante, recipiuntur sine obligatione ad pœnam si non probaverint.

Ad ornatum Text. in l. 1. de accusat. & in script. & Rit. Cur. Archiepisc. Neap. 7.

SUMMARIUM.

- 1 Accusans aliquem tenetur se subscribere ad pœnam talionis si non probaverit id, de quo accusat, quod hodie non observatur, ut numer. 2.
- 3 Accusans aliquem de dubio, & deinde non probans, tenetur actione injuriarum.

4 Personæ miserabiles accusante, vel denunciante, recipiuntur sine obligatione ad pœnam si non probaverint.

Regulariter, accusans aliquem de jure communi, debet se inscribere ad pœnam talionis, si non probaverit id propter quod ipsum accusaverat *tot. tit. de accusat. & in script. & de materia vide Clar. in sua præf. qu. 7. & Farinac. latè de accusat. qu. 19. & de jure Canon. latissimè de denunciante. scribit Foller. in præf. crim. canonic. in verb. denuncia-tione facta, & in Cur. Archiepiscop. Neapol. vigore riuus 7. ejusdem Curie denunciante, seu accusans ibidem solet se obligare ad certam pœnam pecuniariam de probando, ubi videas *Illustr. Episcopum D. Ricc. in Annot.**

Licet de jure Regni pœna talionis, de qua latissimè noviter loquitur *Borrell. de magistrat. edict. cap. 8. lib. 2. recessit ab aula, & loco ipsius fuit subrogata pœna unius uncie per Riturum M. C. V. quæ pœna adhuc in deluetudinem abiit, ut per *Grammat. dec. 39. asserentem calumniosè, & falsò aliquem accusantem condemnari ad expensas, per text. in l. scienter, C. de excusat. tut. sequitur Carav. in rit. 297. num. 4. ubi supra num. 12. Cornazan. in dec. Lucens. 197. noviter D. Ricc. in collect. 1218. & 1219. novissimè Thor. in suo compend. dec. Neap. in verb. denunciante crimen, tom. 1. nec non vide in materia *Ursell. in conclus. legal. in verbo accusatio conclus. 26.***

Et si quis accusaverit aliquem de delicto, quod non probaverit, tenetur actione injuriarum, ut per *Nigr. in cap. Regni accusatorum temeritas numer. 16. sed hodie raro, aut nunquam accusatores condemnantur ad expensas, ne terreantur accusante, & desistant ab accusando, ut in praxi videmus servari. Quidquid sit ad nostri instituti coronidem est observandum, quod si personæ miserabiles accusante, vel denunciante sint, recipiuntur sine obligatione ad pœnam, si non probaverint, ut in terminis nostris notat *Caravit. in Rit. M. C. V. 200. sub numer. 5. vers. 3. nota.**

PRIVILEGIUM XCIV.

ARGUMENTUM.

Causæ Miserabilium Personarum possunt tractari in foro Ecclesiastico.

Ad ornatum Text. in cap. ut decernimus extra de judic. & cap. ex parte de foro compet. Sed quando hoc procedat, Author declarat.

SUMMARIUM.

- 1 Judex Ecclesiasticus nequit cognoscere inter laicos, & e contra.
- 2 Jurisdictiones sunt distinctæ.
- 3 Ecclesiasticæ personæ non judicantur à Judicibus laicis.
- 4 Judex Ecclesiasticus potest cognoscere de causis Miserabilium Personarum, etiam si sint laici, sed declara, ut hic docet *Author, num. 5.*

6 Judex

6 *Judex non potest se intromittere in causa, quæ principaliter competit alteri, nisi data negligentia Judicis competentis.*

num. 2. ubi negligentia enim non datur unius Judicis, alter se intromittere non potest, sed competens, & naturalis debet adiri, ex traditis post alios noviter per *Calvol. in praxi judiciar. d. conclus. 3. num. 2.*

1 **R**egulariter, Judex Ecclesiasticus non potest cognoscere inter laicos, sicuti nec laicus inter Ecclesiasticos, ut *cap. decernimus extra de judic. Alber. in l. statuimus, num. 6. C. de Episc. & cler. distinctæ namque sunt jurisdictiones, ut deducitur ex Covar. lib. 2. variar. resolut. cap. 20. numer. 10. unde videmus, Ecclesiasticas personas non posse judicari à Judicibus laicis, cap. 1. & cap. 2. & cap. si diligenti, §. fin. & cap. significasti de foro compet. cap. 2. & cap. si clerici de judic. & ita dispositum fuit ex Sacro Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. latissimè more suo noviter *Grass. in tract. de effectib. clericat. effect. 1. ubi amphiations, & limitationes plenè, & uberrimè adducit, materiam affluenter enucleando.**

4 Tamen in causis miserabilium personarum Judex Ecclesiasticus potest cognoscere, etiam si litigantes sint omnes laici, *Abb. in cap. significantibus extra de offic. delegat. & in cap. licet ex suscepto extra de for. compet. Aretin. cons. 102. gloss. in cap. omnis ætas 12. q. 2. Caravit. in Rit. M. C. V. 19. sub num. 19. Annot. ad Stat. Parm. intit. de ration. summar. reddend. miserab. person. noviter Calvol. in sua praxi judic. §. Judex conclus. 3. num. 12. Aufser. de potest. judic. sæcular. num. 13. vers. 36. Benincas. de paupert. q. 5. num. 27. & 30. Marcard. in tract. de Judæis par. 2. cap. 9. nu. 8. in fin. Tutaturio ex text. in cap. ex parte de for. competenti, ubi cum quis miserabilis simul, & oppressus scilicet per vim vel alio modo spoliatus re propria, ita ut interdicto recuperandæ possit agere, hanc actionem etiam contra laicum, poterit hanc agere actionem coram Judice Ecclesiastico, & de re temporali, etiam si ipse Actor sit laicus, etiam non data negligentia Judicis sæcularis, & hanc esse communem opinionem scribunt. *Covar. in lib. pract. qu. cap. 6. num. 1. vers. imò, & in hoc tractatu, & Staphileus de liter. grat. & justit. fol. 159. col. 2. refert cæteros eandem probans sententiam fusè Alvarez recentissimè in tract. de privileg. pauper. quæst. 52. par. 1.**

5 Ego autem cum *Marta de jurisd. par. 2. cap. 21. teneo istam communem opinionem non posse juridicè procedere, nec subsistere, scilicet quod non aliter præfatæ miserabiles personæ Judicem Ecclesiasticum adire possint, nisi data negligentia Judicis laici, ex Regul. cap. ex tenore de for. compet. ex ratione cap. novi de judic. probat Covar. ubi supra numer. 1. in fin. ubi testatur quotidie in Hispania, & Gallia judicari contra illam communem, non enim Judex Ecclesiasticus contra laicum cognoscere potest de re temporali, quantumque laicus fuerit oppressus & spoliatus, nisi proprius Judex negligens esset in administrando justitiam, & hoc etiam probat d. cap. ex parte, ubi propter rei conventi potentiam, qui Actorem spoliaverat in Judice sæculari, maximæ negligentia suspicio aderat, ut ibi *Covar. advertit, & tenent Butr. in cap. licet de for. compet. & Roger. in tract. de dot. quæst. 17.**

PRIVILEGIUM XCV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ non possunt expelli à domibus ipsis locatis, & si Domino superveniat nova necessitas.

Ad ornatum text. in l. ade C. locati, & cap. propter sterilitatem eod. titul.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus domo potest expellere conductorem ob ei supervenientem necessitatem, etiam si indigeat domo locata pro usu filii, vel patris, aut matris num. 2. sed limita si domus fuisset locata miserabilibus personis num. 3.
- 4 Scholares non possunt expelli à domo conducta.
- 5 Scholares inter miserabiles personas reponuntur.
- 6 Refertur consultatio Authoris.
- 7 Judæa noviter baptizata inter miserabiles personas reponitur.

1 **R**egulariter, dominus pro usu proprio ob supervenientem necessitatem potest In-
 2 quiliam expellere, ex text. dispositione in l. ade C. locat. & in cap. propter sterilitatem eod. titul. de quibus meminit *Pascal. in tr. de patr. potest. par. 4. cap. 6. ubi, quod etiam ista eadem facultas sibi conceditur, si indigeat domo locatâ pro usu filii uxorem ducen-
 3 tis vel quia ejus parentes ex aliqua nova, & honesta causa ejus domus habitatione indigeant, ex *Bald. in cit. l. ade numer. 11. relat. & sequit. per Gomez. variar. resolut. tom. 2. cap. 3. sub num. 6. in fin.**

3 Bene verum, si domus fuisset locata alicui miserabili personæ aliter dicendum esset, nam dominus illam expellere nequiret ex speciali miserabilium personarum favore, quas opitulari semper debemus, & de hoc mirandum quippe non est, nam videmus scholares non posse expelli à domo conducta, etiam ob novam necessitatem locatori supervenientem, ut in specie docent *Ripa in l. 1. in fin. ff. solut. matr. & Rebuff. in tr. de privileg. scholar. privil. 8. relati per Duen. in reg. 123. ampliat. 1. Nepit. in consuetud. Catin. in tit. de locat. Apotec. numer. 6. Caroc. in suo tract. de locat. & conduct. part. 4. in tit. de recus. quæst. 2. numer. 36. & scholares revera appellantur miserabiles personæ*

- 5 sonæ à DD. ut retulimus supra in privil. 11. & noviter meminit Pascal. in tr. de allegat. Div. in decis. 65. & 521. Pascal. patr. postest. part. 2. cap. 2. num. 202. Decian. in cons. 14. n. 12. lib. 1. & Menoch. in addit. ad tract. de arbitr. judic. casu 166. num. 32. addo Carleval. qui nos allegat in tract. de judic. disp. 2. quæst. 6. n. 57. sect. 7. ergo generaliter sic dicere debemus de omnibus aliis personis miserabilibus, ut de scholare præfati DD. senserunt.
- 6 Quare meritò consulti de anno 1621. dedimus votum cuidam domino certæ domunculæ, quam locaverat uni Judææ noviter baptizatae, non posse illam infra annum expellere à dicta domo ei locata, & si supervenisset nova necessitas, dicebam de jure non admitti, cùm Judæa noviter baptizata inter miserabiles personas reponatur, Felyn. in cap. significationibus num. 8. de offic. deleg. Innoc. in cap. Judæi de Judæis, Rebuff. de sent. provis. gloss. fin. col. 4. vers. 14. Menoch. de arbitr. judic. d. cas. 166. numer. 30. Trentacinq. var. res. sol. lib. 2. resolut. 2. num. 36. de citation. & probavimus in praxi elect. fori qu. 48. sect. 1. in moderna edit.
- 7

PRIVILEGIUM XCVI.

ARGUMENTUM.

Causæ miserabilium personarum non sunt desertæ, si propter earum paupertatem non potuerunt appellationem introducere.

Ad ornatum auth. hodie C. de appellat. Constit. & Pragmat. Regni incip. appellationum tempora de appellat.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio debet interponi infra decem dies, & num. 2.
- 3 Facultas appellandi non vivit ultra decem dies.
- 4 Miserabiles personæ si non possunt appellare infra decem dies, non obstante lapsu dicti termini, possunt appellationem interponere, quod amplia num. 5.
- 6 Paupertas excusat à prosequenda appellatione.
- 7 Procurator qui propter paupertatem non appellat, non præjudicat Domino.
- 8 Pauper non excusatur à prosequenda appellatione in causa, in qua posset habere sumptus litis.

1 **R**egula est, appellationem interponendam esse infra decem dies, aut hodie C. de appell. c. anteriorum 2. q. 6. cap. cum dilectus in fin. de electionib. cap. quod consultationem de sentent. & re judic. capitulo concertationi de appellat. in 6. & tu Regnicula videas constit. & pragmat. Regni incip. appellationum tempora, ubi Nos latissimè diximus in coll. dec.

2 Et quod sit appellandum infra decem dies, scribunt Speculat. in tit. de appell. §. restat videre in pr. lib. 2. fol. 189. Azo. in summ. C. 1.

quor. appell. non recip. num. 1. Salyc. in d. auth. hodie in pr. Marant. in suo Specul. par. 6. act. 2. in pr. verb. & quando appellatur q. 3. in princ. num. 213. & 214. fol. 488. Minsinger. observ. 11. cent. 3. & quod facultas ista appellandi non vivat ultra decem dies refert, & sequitur Lancellott. tr. de attentat. & innov. appell. pend. limit. 50. in princ. numer. 38. fol. 378. & par. 3. c. 26. de prob. attentat. num. 17. & 18. fol. 440. & hæc conclusio est nota omnibus in foro versantibus, & etiam non versantibus, & de materia ex Neotericis lato sermone Borrell. in summa dec. tit. de appell. tom. 1.

Tamen aliud est dicendum in causis miserabilium personarum, quæ si ob earum paupertatem non potuerunt appellare intra decem dies possent deinde non obstante lapsu dicti termini appellationem interponere, ut per Cassador. decis. 6. de appellat. ubi quod hæc est firma propositio sequuntur Guid. Pap. in tract. de appellat. quæst. 15. Vestrius in pract. lib. 7. cap. fin. sub numer. 20. Lancellot. de attentat. par. 2. cap. 12. de attentat. & invocat. appell. pend. ampli. 1. num. 55. & 56. Scaccia de appell. q. 12. num. 163. Annot. ad Statut. Parm. in tit. de summ. ration. reddend. miserab. person. fol. 64. ubi alios allegat latè Gratian. decis. Marchiæ 34. qui ampliatur procedere etiam in prosequutione appellationis, quoniam paupertas excusat à prosequenda appellatione Innoc. in cap. ex ratione sub num. 2. de appell. Card. cons. 87. numer. 5. per text. in §. 1. auth. in his qui ingrediuntur ad appellationem Barde. in tract. de tempor. util. cap. 4. num. 2. Theff. decis. 10. numer. 5. Cumia super ritib. Sicil. cap. 89. num. 57. Minsinger. observ. 98. centur. 5. late Benincal. de paupert. & ejus privileg. quæst. 9. Scaccia de appell. quæst. 15. artic. 3. sub num. 44. sicque pluries practicavit Regia Auditoria Apuleæ me ibidem Regio Auditore affidente.

Idemque est in procuratore, qui propter paupertatem appellare non potuit, non enim præjudicat Domino, cùm non sit in aliqua culpa, Bald. in cap. 2. col. 3. ut lit. pend. Musf. cons. 10. col. 9. in princ. num. 39. lib. 1. dicens hoc esse multum notabile, sequitur Gratian. loco proximè cit. n. 8. qui n. 10. bene dicit non esse excusandum pauperem à prosequendo appellationem in causa, in qua posset habere sumptus litis, ex Felyn. in cap. si qui testi. col. 2. num. 9. de testib. videtur enim fuisse in culpa, hoc non ponendo, & ita ego requisitus de voto respondi.

PRIVILEGIUM XCVII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ possunt trahere alios in primis causis à proprio domicilio.

Ad ornatum pragmat. 2. incip. querula ubi de delict. quis conven. debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Regulariter nemo extrahitur à proprio domicilio pro primis causis, adducitur ratio numer. 2. licet miserabiles personæ possint alias trahere num. 6.
- 3 Sententia lata ab alio Judice, quam Judice domicili in prima instantia dicitur nulla.
- 4 Baroni remittitur vassallus in prima instantia condemnatus per Tribunal superius.
- 5 Vassalli non possunt prorogare jurisdictionem Tribunalis Superioris invito Domino.
- 7 Miserabiles personæ habent electionem fori, etiam si captum sit iudicium coram Judice ordinario.

Regulariter, pro primis causis nemo extrahi potest à proprio domicilio, ita inquam caveretur in *pragm. 2. incip. querula dispositione ubi de delict. quis conven. debeat*, & vide text. de jure communi in l. nemo C. de jurisdic. omn. judic. & in §. 1. in novell. ut different Jud. cujus ratio est, ut evitentur mala, & infortunia quæ incurrunt si qui litigant extra patriam propriam prout narratur miserabiliter in §. hæc considerantes in auth. ut omnes obed. iudicibus Provincia.

Adeò, quod si fuerit lata sententia in prima instantia ab alio Judice, quam à Judice sui domicili dicitur nulla, & certum est, quod Baroni est remittendus suus vassallus, etiam post sententiam sui Tribunalis Superioris, per quod fuerit condemnatus, ut pluries fuisse decisum per Sacrum Consilium, & in specie in beneficium Nicolai Grimaldi in causa cujusdam de Pinto, qui fuerat condemnatus ad mortem per Mag. Cur. Vic. & sententia confirmata per Sacrum Consilium, sicque hodie servari, & servatum fuisse, in tantum quod vassalli non possint huic privilegio renunciare, prorogando jurisdictionem Tribunalis Superioris invito Domino, ex *Capyc. decis. 9. & Franch. dec. 529.* quibus addo *Capiblanco. de Baronib. pragm. 3. numer. 134. & pragm. 8. num. 79. tom. 1.* & novissimè *Thor. in suo compend. dec. Neap. verb. vassalli Baronum, tom. 1.*

Quicquid tamen sit ex suprädictis, miserabiles personæ possunt trahere alios in primis causis à proprio domicilio, ut notavimus in *collect. dec. ad d. pragm. Regni 2. ubi de delict. quis conven. debito*, habent enim istud beneficium electionis, & variationis fori, ex l. unic. C. quando Imper. inter pupill. & *id. & const. Regni statuimus de Magistro Just.* etiam si captum sit iudicium coram Judice ordinario, *Caroce singul. 98.* noviter *Borrell. in sum. dec. in tit. de jurament. perhorresc. num. 36.* & fusius omnium *Casparill* qui bene tractat articulum in *lib. 3. quod. controvers. jur. cap. 25. à num. 34. cum plurib. seqq.* & nos majori cum apparatu in particulari tractatu quem edidimus de *elect. & variat. fori.*

PRIVILEGIUM XCVIII.

ARGUMENTUM.

Regula quod actor sequatur forum rei non procedit in causis Miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Actor debet sequi forum rei.
- 2 Regula quod Actor sequatur forum rei non procedit in causis Miserabilium personarum.

Et quæ sit ratio num. 3. remissivè.

Regula est clara, & ab omnibus recepta Actorem debere sequi forum rei l. Actor C. de probat. l. in criminali C. de jurisdic. omn. judic. l. fin. C. ubi in rem actio l. quia etiam C. de judic. mutand. caus. fact. late *Griuel. dec. senat. dol. an. 129. Amat. conf. 31. Viu. decis. 49. Card. Tusc. conclus. 122. lit. A. Calvol. in prax. judiciar. §. actor. conclus. 1. Illustr. Episcop. Ricc. in collect. 366. & 930. novissimè Ursellius de foro livio in examine conclus. legal. in verbo actor.*

Tamen claudicat illa in causis Miserabilium personarum, cum ab ea excipiantur *Amat. decis. Rot. Marchie 105. Cala in tract. de modo articulandi, & probandi in glos. 1. Præses de Franch. dec. 541. num. 4. Ursel. in concl. legal. in verbo actor conclus. 44. num. 75. Cochier. in tract. de jurisdic. in exemp. quæst. 108. par. 4. tom. 1. Carleval. in tract. de Judic. & foro compet. disp. 2. quæst. 6. numer. 576.*

Elicitur hujus declarationis ratio a *Galga-netto in tract. de jur. public. lib. 2. tit. 6. num. 38. ab Illustr. Episc. Ricc. in decis. Cur. Archiep. Neap. 270. in fin. par. 3.*

PRIVILEGIUM XCIX.

ARGUMENTUM.

Legatum Miserabilibus Personis indebitè solutum non potest repeti.

Exornatur Text. in l. cum is, §. si in ea opinione, ff. de condit. indeb.

SUMMARIUM.

- 1 Confraternitates dicuntur loca pia.
- 2 Confraternitates habent beneficium restitutionis in integrum.
- 3 Legata relicta Confraternitatibus dicuntur ad pias causas relicta.
- 4 Legata pia indebitè soluta repeti non possunt.
- 5 Solutum indebitè Ecclesie repeti non potest.
- 6 Relicta intuitu pietatis sunt irrevocabilia.
- 7 Legata miserabilibus personis indebitè soluta repeti nequeunt juxta mentem Authoris.

Post solutionem cujusdam legati uni Confraternitati, quæ habebat curam expendendi quotidie quandam pecuniæ quantitatem. Miserabilibus Personis opponebatur de indebita solutione, & consequenter agebant hæredes, ut restitueretur quantitas pecuniæ solutæ.

- 1 Ego autem tanquam Advocatus dictæ Confraternitatis replicabam esse injustam eorum petitionem, siquidem certum est, Confraternitates laicorum, in quibus exercentur opera pietatis, & charitatis (prout hic) loca pia censentur, ut plena manu comprobavimus in praxi *elect. fori quæst. 56. sect. 2. & in collect. decis. ad pragmat. Regni 1. sub rubr. de legatis piis*, ubi meritò firmavimus, ipsas Confraternitates habere beneficium restitutionis in integrum, ut latè etiam deducit *Mastrill. decis. Sicil. 110.* & recentè videndus *Barbos. in tr. de jur. Ecclesiast. univers. lib. 2. cap. 11. tit. de Hospit. & Confratern.* ubi plura conglomerat, quare legata relicta talibus Confraternitatibus dicuntur ad pias causas, *Petr. Perusin. in suo tr. de quarta Canon. Panorm. cons. 31. col. 2. lib. 1. & cons. 32. lib. 2. Castr. cons. 5. lib. 2. & cons. 12. eod. lib. Jo. Andr. in c. Joannes de test. dum loquuntur generaliter de quibuscunque locis, in quibus exercentur opera charitatis, & expressivis Bart. in l. 1. §. sed religiosis, ff. de colleg. illicit. & Angel. in l. 1. C. de fide instr. & hast. fiscal. lib. 10. Dec. cons. 72. & novissimè Illustr. D. Ricc. in praxi resol. 213. p. 2. legata autem pia indebitè soluta non possunt repeti, text. est quem omnes dicunt singularem in l. cum is si in ea opinione, ff. de condit. indebit. Bart. in l. ea quæ ff. de condit. & demonstr. Alex. in l. cum is, §. simulè aliàs, ff. eod. titulo novissimè *Nald. in summa in verbo legatum, num. 5.**
- 2 Conducit, nam solutum indebitè Ecclesiæ repeti non potest, *Gomes. in §. ex maleficiis de act. Vasq. de success. progress. lib. 3. §. 21. numer. 6. per text. in §. fin. de obligat. quæ ex qua si contract. ubi legatum factum Ecclesiæ in testamento imperfecto non reperitur noviter, sequitur Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 482.* Intuitu enim pietatis quæ relinquunt, sunt irrevocabilia, ut dicit *Signorol. cons. 125. col. 11. vers. præterea, quod intuitu, per text. in l. ex duobus, & l. Nefennius, ff. de negot. gest. & l. alimenta, C. eod. tit. de quibus juribus meminit quoque Tirag. in suo tract. de privileg. piæ causæ, Privileg. 119. ubi fatetur, quod falsa opinione solutum pietatis causa tanquam indebitum reperi non potest, vigore text. in cit. l. cum is, §. si in ea, ff. de condit. indebit. quem etiam allegat, *Genuens. loco proximè citato*, ubi tamen in fine declarat suam opinionem non procedere, ubi solvens ex solutione reduceretur in paupertatem, quia tunc aliter esset dicendum ob Ecclesiæ pietatem.*
- 3 Ex quibus firmari tutò valet regulam, quòd legata miserabilibus personis soluta indebitè repeti non possunt, prout in facti contingentia requisitus de voto aliàs respondi de anno 1621.

PRIVILEGIUM C.

ARGUMENTUM.

Mandatum morte mandantis non expirat, ubicumque tendit in favorem Miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in l. mandatum, C. mandati, & §. item, institut. mandati.

SUMMARIUM.

- 1 Mandatum morte mandantis expirat.
- 2 Pœna c. si quis suadente Diabolo non incurritur per mandantem, si mortuus sit, antequam mandatarius exequutus esset mandatum.
- 3 Mandatum tendens in favorem Miserabilium Personarum non expirat, sic etiam favore piæ causæ, num. 4. & favore dotis, n. 5. & favore libertatis, num. 6.

Regulariter, mandatum morte mandantis expirat re integra l. mandatum, C. mandati, §. item institut. mandati, l. inter causas, §. 1. ff. mandat. cap. relatum. & cap. licet, de offic. De leg. latè *Gabr. in concl. 2. de procurator. Gui. Pap. decis. 118. & 491. Magon. in decis. Florent. 106. Put. decis. 73. lib. 1. Vant. de nullit. ex defect. mandat. num. 170. latè Borell. noviter in summa decis. tom. 1. in tit. de procurat. à n. 260. cum plurib. sequentib. ubi hoc declarat amplè.*

Unde evenit, quod pœna cap. si quis suadente Diabolo 17. quæst. 4. infixa contra percutientes Clericos, & personas Ecclesiasticas non incurritur per mandantem si mortuus sit, antequam mandatarius exequutus fuisset mandatum, *glos. fin. in cap. mulieres de sent. excommuni. Socc. in cap. pervenit, n. 46. & 47. eod. tit. noviter Grass. qui latè tractat materiam de effectib. effect. 9. n. 40. & ego practica cavi consulendo in facti contingentia in diocesi Amalphitana.*

Tamen ubicumque mandatum tenderet in favorem Miserabilium personarum utique re integrâ non expirat morte mandantis, ut in facti consului, cum esset factum mandatum à quodam bonæ conscientiæ viro suo ægenti, ut certam pecuniæ quantitatem, quæ penes ipsum reperiebatur expenderet in beneficium pauperum, in Redemptionem Captivorum, & in Alimoniam Peregrinorum, nam cum esset deinde mortuus, & præterderet hæres exigere illam pecuniam, quæ ad huc impensa non erat. Ego dixi non posse per ipsum exigi, & si mandans esset mortuus re integrâ, nam mandatum tendebat in favorem piæ causæ, quo casu mandatum morte mandantis non expirat etiam in integrâ, *Bal. in auth. qua mulier de sacros. Eccl. Rom. in auth. similiter, 45. C. ad l. falcid. Felyn. in cap. relatum de offic. Deleg. Marsil. singul. 44. Alex. in l. fundi, col. fin. ff. de acquir. poss. Soccin. in reg. 254. Tiraguell. de privileg. piæ causæ, Privileg. 82.*

Unde meritò videmus, quod favore dotis, quæ dicitur causa pia, ex iis, quæ fuso ser-

mone conglomeravimus, forens. quæst. 74. lib. 1. mandat etiam re integrâ morte mandantis non expirat, Bart. in l. 2. §. si pecunia in fin. ff. de donat. Cremens. singul. 143. Salyc. in l. inter causas, ff. mandat. Bal. in cap. cum venissent de testib. latè Trentac. alios referens, & hoc declarans in lib. 2. var. resol. resol. 10. a numer. 12. de Procuratoribus.

Et hinc favore libertatis, quæ similiter in piam causam tendit mandat, & si re integrâ morte mandantis non expirat, ut probatur in l. si pater in princ. & ibi glos. in verb. favore, ff. de manumis. vindict. & tradiderunt Alber. Jaf. & Dec. in l. ejus qui in Provincia, §. placebat, ff. si cert. pet. & Trigon. singul. 81. & dicebatur ad favorem cujusdam mancipii in anno 1633.

PRIVILEGIUM CI.

ARGUMENTUM.

In conflictu DD. opinionum, tenenda est illa, quæ favet Miserabilibus personis.

SUMMARIUM.

- 1 Opinio communis debet attendi.
- 2 Auctor Modernos tacite mordet in casu vero.
- 3 Opinio favens Miserabilibus Personis est attendenda contra communem.
- 4 Opinio communis non est attendenda, ubi altera favet piæ causæ.
- 5 Opinio glosæ debet omnes alias antecellere.
- 6 DD. aliquid per transfennam asserentibus non est adhibenda tanta fides.

Regula est, quod, quoties in aliqua difficultate reperiuntur DD. contrarii sive in lecturis, sive in tractatibus, aut consiliis, illa opinio præferri debet, quæ est communis, & plurimum DD. autoritate corroboratur ut ex multis firmat Grat. in regul. 252. Dec. consil. 422. Cened alios cumulans in collect. jur. Canon. collect. 84. num. 4. optimè Alexan. in consil. 7. vol. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 71. Paz. in prohém. leg. Taur. à numer. 251. Mascard. de probat. concl. 1138. Cavall. in prohém. practicar. questionum commun. contra comm. à num. 30. cum aliis quos ipse consultò præmitto: nam si vellemus inhærere singularibus opinionibus, & communes relinquere contra nos esset illa præsumptio, quod per imperitiam judicarem, cum non sit affirmandum, neque cogitandum cumulum Doctorum voluisse ita se ipsos præcipitare, ita ut in errorem communiter devenerit, plus enim vident duo oculi, quam unus, nisi hodiernam consuetudinem, illorum Scribentium vestigia videre velimus, qui uti aves aliorum scripta transcribendo, nihil de eorum mente, & crasso judicio dicentes, unus alium sequitur (quod pace bonorum in medium proferre volo.)

Tamen quando DD. inter se discrepantes Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

sunt, & una opinio est communis, & altera non favens tamen miserabilibus personis, Ego dico contra communem esse judicandum favore talium personarum, cum respiciat quandam pietatem, & communis DD. sententia non est attendenda, quoties altera contraria favet piæ causæ, Grammat. consil. 50. num. 46. Boer. consil. 40. num. 89. Mantua consil. 121. numer. 3. vol. 2. Zasius cons. 3. vol. 1. Duen. 1. regul. 7. num. 8. Barbat. cons. 6. num. 2. vol. 1. plenè plures referens noviter Marta in tract. de jurisdic. cap. 164. par. 2.

Ut similiter alias in cujusdam facti discursu dicebam requisitus, glosæ opinionem esse attendendam, & debere omnes alias sententias antecellere, per ea quæ exactè tradit Cened in collect. 18. num. 6. & notat Cavall. in d. præfat. pract. quæst. ex numer. 61. Marta de Tribunalib. Urbis cap. 15. num. 18. & vide Mascard. in concl. 492. eò magis quando alii DD. non ex professo, sed per transfennam aliquid tradunt, quo casu eis non tanta fides est adhibenda, ex Raudens. de Analogis lib. 1. cap. 18. numer. 25. Surd. cons. 311. num. 62. latè Coras. lib. 1. comm. opin. titul. 6. inspect. 1. vol. 4. Non est enim multum consideranda DD. illorum opinio, qui sicco pede (ut his utar verbis) aliquid affirmant, nam ipsi non augent numerum ad communem opinionem constituendam, Abb. in cap. bonæ il secondo, num. 30. de postuland.

PRIVILEGIUM CII.

ARGUMENTUM.

Facultas eligendi refertur ad Bona meliora favore miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Facultas eligendi non refertur ad bona meliora, & deteriora, sed ad mediocria tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus, sed quid favore miserabilium Personarum, vide num. 5.
- 2 Creditor non potest eligere meliorem rem debitoris.
- 3 Filius pro sua legitima nequit accipere meliora bona, ita quoque mulier pro sua dote, num. 4.
- 6 Legatum Calicis factum Ecclesiæ intelligitur de meliori.
- 7 Legatum ampliatur, inspecta conditione personæ cui relinquitur.
- 8 Legatarius præsumitur magis dilectus, quam hæres in re legata.

Regulariter, facultas eligendi non refertur ad bona meliora, neque deteriora, sed ad mediocria, tanquam extrema sint vitiosa, ideo standum est in medio, quod est laudabilius, & utrique parti expediens, quod procedit, sive simus in ultimis voluntatibus, sive in contractibus, in quibus semper promissio de bono, & æquo, ita regulatur l. si quid venditor ad med. ubi gloss. in verb. de bono, ff.

de ædiit. edict. l. legato generaliter, ubi Angel. & Jaf. ff. de legat. 1. l. si hæres generaliter, ff. eod. tit. Bal. consil. 180. num. 2. & 4. lib. 2. ubi scribit idem esse, quando quantitas est in obligatione respectu speciei ad finem consequendi speciem, vigore text. in l. si quis argentum, §. si verò redditum, & §. similique modo, ubi gloss. in verb. mediocris, C. de donat. l. qui latam, ff. de aur. & argent. legat. l. fin. §. sed si quis emptionem, C. comm. de legat.

- 2 Quare meritò descendit creditorem non posse rem meliorem, & plus valentem accipere, sed proportionabilem, & mediocrem, Salyc. in auth. hoc nisi, C. de solut. Rip. in l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. Guttier. de jurament. confirm. cap. 29. sub num. 2. Bertazzol. de claus. gloss. 5. claus. 41. Trentacinq. var. resol. lib. 3. resol. 36. & larga manu probavimus in moderna editione tract. de Dat. insolutum
- 3 quæst. 8. sect. 2. ut etiam videmus in filio, qui pro sua legitima nequit rem meliorem eligere, sed aliam non deteriore arbitrio tamen boni viri, ut post alios affirmant Menoch. de arbitr. judic. casu 163. numer. 21. lib. 2. & Gabriel. conclus. 4. de legitima, sicque cautum est in dote, nam mulier dotem repetens in bonis stabilibus hypothecatam eligere prohibetur meliorem, Bart. in l. si ex falsis, C. de transact. Pappal. in l. placet, col. 3. C. de sacros. Eccl. Innoc. in l. debitoribus, ff. de re jud. Moyses. in consu. Neapol. part. 4. de jure dot. quæst. 5. numer. 33.
- 5 Quidquid tamen sit ex supra dictis totum contrarium dixi esse verum favore miserabilium personarum de anno 1620. Habet assistentiam h. j. h. modum conclusio, quia in causa pia electio est facienda de meliori, ut probat mihi text. in l. Titia, §. Seja, ubi Bart. num. 2. de communi. ff. de aur. & arg. legat. Capra cons. 113. numer. 2. & est verior opinio, ut notant Gozad. cons. 60. numer. 15. Soccin. cons. 247. numer. 6. lib. 2. Roman. singul. 521. ubi addit. testatur hoc esse communiter receptum, plene Cagnol. in l. semper in obscuris, num. 9. 10. ff. de regul. jur.
- 6 Unde legatum factum Ecclesiæ intelligi de meliori tenet novissimè Genuens. in practic. Eccl. quæst. 153.
- 7 Passim enim ampliatur legatum inspectâ conditione personæ, cui fuit relictum, ita ut præsumatur Testatorem legasse quod majus est, non quod minus, l. sticchus, ff. de legat. 3. Dec. in d. l. semper in obscuris num. 3. ff. de regul. jur. Surd. de alim. tit. 8. privileg. 25. numer. 11. Mantio. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 11. num. 10. vide Cavall. in quæst. 126. in oper. commun. contra commun. cum etiam in re legata præsumatur legatarius magis dilectus, quam hæres l. si quis eum, & ibi Bal. ff. de condit. & demonstr. l. si quis Titio, ff. de legat. 2. l. si fideicommissorum, ff. ut in possess. legat. Simon. de Præt. de interpret. ult. volunt. interpret. 1. dub. 2. numer. 7.

PRIVILEGIUM CIII.

ARGUMENTUM.

Privilegia, concessiones, & prerogative concessæ miserabilibus personis non revocantur, nisi de his expressa fiat mentio.

SUMMARIUM.

- 1 Privilegia concessa miserabilibus Personis non revocantur per clausulam (non obstantibus) nisi de his fiat expressa mentio, amplia num. 2.
- 3 Privilegia concessa miserabilibus personis, sunt tanquam causæ speciales.
- 4 Lex generaliter loquens, non comprehendit casus speciales.
- 5 Dispositio generaliter loquens, non comprehendit causam dotis.
- 6 Legatum dotis, non venit in generali revocatione, nec etiam leguima, ibidem.
- 7 Clausula (non obstantibus) non tollit ea, de quibus quis specialiter est provisus.
- 8 Clausula (non obstantibus) non tollit jusque situm laico ex fundatione, vel dotatione, etiamsi esset addita clausula (motu proprio) nec derogat ordinationi fundatoris, numer. 9.
- 10 Dispositio Papalis debet esse specialis derogatoria dispositionis Sac. Conc. Trid. nec sufficit generalis. num. 11.
- 12 In reservatione generali beneficiorum facta à Papa non includuntur beneficia juris patronatus, etiamsi clausula derogationis privilegii sit quantumcumque generalis, nu. 13.
- 14 Auctor consultus respondit, quod quando jus patronatus competit ipsis laicis ex privilegio, vel præscriptione, tunc comprehenditur in generali derogatione.

Regula sit, quod privilegia concessa miserabilibus Personis non revocantur, nisi de his expressa fiat mentio in nostris propriis terminis sequitur Rebuff. ad constit. Gallie in tit. sent. provis. artic. 3. qui ad hoc allegat Cyn. in l. unic. C. quand. Imperat. Roman. in l. si verò, §. de viro fallent. 23. ff. solut. matrim. & Alex. in cons. 123. col. 4. numer. 15. vol. 4. quibus addo Menoch. alios allegantem de arbitr. judic. casu 166. num. 39. & 40. lib. 2. Fellet. in constit. Regni statuimus, numer. 20. Masstrill. dec. 127. numer. 14. & 15. Nigr. de communi testans in cap. Regni quo ad decretam numer. 9. D. Ricc. in collect. decis. collect. 1. Thesaur. dec. 177. numer. 9. ubi additio ita in illo Senatu dicit decisum Castill. latè decis. 39. ubi inquit esse necessarium, ut diceretur non obstante, quod essent ad instantiam miserabilium personarum in specie, nec sufficere alia verba Franc. decis. 192. ubi subdit procedere etiam, quod in privilegio inserta legeretur clausula derogatoria, & obstans per verba amplissima, addito etiam si de ejus oporteret fieri specialem mentionem, nam non sufficeret, quia requireretur individua derogatio

gatio novissimè Borrell. in sua summa decis. in tit. de jurament. perhorrescent. num. 37. Alvarez de privileg. pauper. qu. 82. numer. 52. part. 1. Carleval. qui cumulum DD. adducit. Et nos pariter refert de jud. & foro compet. tit. 1. disp. 2. qu. 6. sect. 7. numer. 578. & seq. diximus in collect. decis. ad pragmat. 2. sub rubr. ubi de delict. quis conven. deb. ampliatur. 3. latissimè in praxi elect. & var. fori q. 1. sect. 3. & seq. ubi plurima fundamenta adduximus hunc concernentia.

Ultra quæ nunc considero privilegia concessa istis miserabilibus personis esse tanquam causas speciales, & clarum est in jure, legem generaliter loquentem non comprehendere casus speciales, ex dictis per Salyc. in l. fin. C. de jur. dot. Jaf. in l. 1. col. 3. ff. solut. matrim. l. si constante col. 34. d. tit. solut. matrim. & in cons. 150. col. 3. vol. 2. & cons. 171. col. 7. vers. 4. Socco. cons. 46. col. 11. vol. 4. Cassan. cons. 32. col. 2. Calcan. cons. 13. col. 2. Ruin. cons. 136. col. 4. vol. 3. Portius in suis conclusionib. reg. 16. qui merito reg. 17. firmat dispositionem generaliter loquentem non comprehendere causam dotis ex Salycet. in d. l. fin. C. de jur. dot. Bal. cons. 359. vol. 3. Castr. cons. 78. in fin. vol. 1. ubi tenet, quod legatum dotis non venit in generali renunciatione, Jaf. in l. 1. col. 3. ff. solut. matrim. Crot. in auth. res quæ col. 7. vers. tertio facit, C. comm. deleg. Hyppol. singul. 442. Novell. intr. dot. in 7. & 8. special. Socco. cons. 46. col. 7. vol. 4. Gozad. cons. 43. col. 2. Loffred. cons. 31. col. pen. Ruin. cons. 41. vol. 3. requiritur enim vera, expressa, & specialis derogatio in talibus similibus casibus, ut etiam legitimæ, vel juri petendi supplementum non censetur per generalem hæreditatis renunciationem renuntiatum, nisi de ea fiat specialis mentio l. si quando, §. generaliter, C. de inoffic. testam. late Trentacinq. variar. resol. lib. 1. res. 4. de legitima.

Pro cujus confirmatione insurgit etiam, nam clausula generalis non tollit ea, de quibus quis specialiter est provisus, quod derogando obstantibus non censetur cogitasse de specialiter provisus. Calder. cons. 1. numer. 2. de privil. Rom. cons. 393. numer. 13. & seq. quare quando dictum esset, non obstantibus privilegiis, intelligendum est de frivolis, & invalidis. Alex. cons. 3. numer. 4. & cons. 23. numer. 11. vol. 5. Decius cons. 33. col. fin. Jaf. cons. 233. numer. 3. vol. 2. Selu. de benefic. par. 3. q. 13. unde non tollit jus quæsitum laico ex fundatione, vel dotatione, etiam si esset addita clausula (motu proprio) nisi specialis mentio de eo facta fuerit, Anch. cons. 5. numer. 20. & seq. Franc. in c. et cui numer. 5. de præbend. lib. 6. & ideo non derogat ordinationi fundatoris in suo testamento, quia sicut Summus Pontifex in præsentatione patronis præjudicium facere nolit, ita nec in tollendo ordinationem, vel ultimam eorum voluntatem. Staph. de vi, & effect. clausular. §. de clausulis non obstantiarum numer. 1. & seq. & hinc merito videmus talem clausulam non sufficere ad tollendum privilegium in corpore juris clausum ut fuit decisum in causa Romana pensionis 29. Martii 1574. coram Oran.

Et facit, quod dispensatio Papalis debet esse specialis derogatoria dispositionis Sacri Concilii Tridentini, nam licet Papa possit dispensare super Concilium, hoc procedit, si de eo facit expressè Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

pressam mentionem, & non sufficit clausula derogatoria generalis, Cotta in memorabilib. in verb. clausula non obstante, Gutierrez pract. q. lib. 3. quæst. 17. numer. 231. Henriquez in summ. lib. 13. cap. 57. §. 1. Reginald. in praxi for. pœnit. lib. 5. numer. 2. Azor. inst. mor. par. 2. lib. 5. c. 14. Ricc. in collect. decis. collect. 1367. cum aliis novissimè relatis per Barbof. ad Sac. Concil. Trid. sess. 1.

Et in reservatione generali facta à Summo Pontifice non includuntur beneficia juris patronatus laicorum, Lopus allegat. 96. Cassador. decis. 6. de jur. patr. Rot. in novis decis. 304. par. 2. pulchrè Felyn. in tr. quand. lit. Apostol. n. 2. Domin. in cap. 2. de præbend. n. 11. qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet in reservatione in corpore juris clausa, & ibidem Franch. numer. 8. subdens quod in reservatione generali illius capituli in alia quacumque reservatione non comprehenduntur beneficia juris patronatus laicorum, Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 4. numer. 35. Serva de benefic. par. 3. q. 11. n. 21. qui ita declaratum à Gregorio IX. testatur.

Unde deducitur, quod in reservatione quam facit Papa de beneficiis, nunquam intelligitur velle reservare beneficia juris patronatus laicorum, etiam si clausula derogationis privilegii, circa provisionem alias pertinentem sit quantumcunque generalis, Lar. alleg. 84. Spin. in Specul. test. gl. 4. in pr. n. 44. Gonzal. de altern. glos. 18.

Quod in facti contingentia declaravi procedere quoties tale jus patronatus ipsis laicis ex fundatione, constructione, vel dotatione competet, secus autem si ex privilegio, vel præscriptione, ut in casu, de quo votum meum rogabatur, tunc enim beneficia hujusmodi juris patronatus comprehenduntur, nec requiritur aliqua eorum specialis derogatio, juxta doctrinam Gem. in c. 2. numer. 12. de præben. in 6. quam sequuntur Gambar. de off. & potest. leg. lib. 3. numer. 143. Cravett. cons. 63. numer. 6. Coras. in paraphras. Sacerd. part. 2. c. 3. numer. 13. Roland. cons. 96. vol. 2. Rot. in novis dec. 304. numer. 3. p. 2. Paris. ubi supra numer. 51. & ita tuta bar pro Reverendo Marco Antonio Sfrondato.

PRIVILEGIUM CIV.

ARGUMENTUM.

Magistratus debent procurare utilitatem miserabilium personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Judex causas miserabilium personarum tue-ri debet.
- 2 Judex debet procurare utilitatem miserabilium personarum.
- 3 Magistratus sunt loco patrum.
- 4 Pater semper cogitat de commodo filii.

Regulam firmo, quod Judex causas miserabilium personarum tuendo, facit Deo rem gratissimam, ut scribit Simanc. de republ. lib. 8. c. 29. juxta illud Eccles. cap. 35. de quo vide alios in præludio.

- 2 In tantum quod Judex debet procurare utilitatem miserabilium personarum, hoc enim leges injungunt Magistratibus, ut bonum utilitatemque minorum procurent, ac si esset filiorum priorum, *Bald. conf. 487. vol. 5. asserens quod Judex debet id facere quod verisimiliter faceret pater si viveret, l. quidem ff. de administrat. tutor. Surd. de alim. tit. 4. qu. 13. num. 36. & 37.* Magistratus enim sunt loco patrum, *l. tam dementis C. de Episc. audient.* imò facere debent de filiis aliorum, id, quod agerent in beneficio priorum liberorum, *l. 1. ff. de solut. capiend. melius consilium pro eis ad instar patris, qui capit consilium pro ejus filiis, & nihil cogitat, nisi de ipsorum commodo, & utilitate, l. nihil §. facilius ff. de bon. libert. l. nec in ea ff. de adulter. l. utilitatem ff. de confirmand. tut. Anna conf. 33. n. 9. ante eum Cravet. conf. 190. n. 2.*

Miserabiles itaque personas istas Magistratus rueri non se abstineant, juxta illud, Dominus deprecationem læsi exaudiet, & non despiciet preces pupilli, nec viduæ, & apud Isai. legitur. Subvenite oppresso, judicate pupillo, & defendite viduam, *l. 3. ff. qui pet. tutor. vel curator.*

PRIVILEGIUM CV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles personæ hospitari non tenentur.

Exornatur text. in l. 2. C. de metal. & epidem. lib. 12.

SUMMARIUM.

- 1 Civitates omnes tenentur hospitari.
- 2 Miserabiles personæ hospitari non tenentur.
- 3 Sindicus, & Administratores Civitatis excusantur ab hospitio.
- 4 Beneficium datur propter officium, & cessante officio, cessat beneficium.
- 5 Beneficium non percipit negligens officium.
- 6 Doctores sunt excusati ab hospitando, & sic etiam Medici, Philosophi &c. n. 8. sed limitata ut n. 7.
- 9 Familiares inquisitionis excusantur ab hospitio, sic etiam personæ ecclesiasticæ, milites levis armaturæ, & pedestres, & Bajuli Terræ numer. 10. Forens. numer. 11. Conductores Fisci numer. 12. & patres onusti filiorum.
- 15 Habens quinque filios à quibus oneribus sit immunis, & quid de habente duodecim num. 16. Sed qui veniant in tali numero, vide numero 17. Et à quibus muneribus non excusentur vide num. 18.
- 19 Civitates incameratæ non obligantur hospitari sed bene dare transitum, viduæ divites tenentur contribuere in hospitio, sed non hospitari.

Regula est, quod singulæ Civitates, Terræ, Castra, & Villæ tam Demaniales, quam Baronales tenentur hospitari, *l. 2. C. de metal. & epidem. lib. 12. l. 2. C. de Episc. & cler.*

Afflict. dec. 265. in fin. Casal. ac Imperat. qu. 110. casu 303 Alciat. conf. 174. post alios antiquiores, de Ponte de potest. Proreg. in tit. de provis. fieri solut. §. 6. numer. 6. eo magis si sit tempore belli, Koppen. decis. German. 59. numer. 27.

Tamen in favorem miserabilium personarum prodit privilegium, quo ipsi sunt exempti à tali onere, *arg. text. in §. item si propter paupertatem, ubi DD. inst. de excus. tut. & ita solum est rescribi, & mandari à Regia Camera. ut audivi à Practicis ipsius, & ita quoque multoties consultus respondi requisitus de voto, & præcipuè dum reperiret in Civitate Liçteren. de anno 1621. ubi etiam consultus dixi idem esse introductum in favorem Syndicorum, & Electorum Civitatum, & ad quos spectat regimen ipsarum, *l. 3. C. de silentio. lib. 12. traditque Luc. de penna in l. decem C. de metal. lib. 12. pro illo tamen anno, quo exercebat officium secundum Cacher. in decis. Pedemont. 95. quem in facto sui sequutus in anno 1622. contra Administratores Insulæ Sorie, sed vide quæ conglomerat noviter Reg. Rovit. decis. 70. & quæ nos reputavimus in tr. de gravaminibus vassallorum, beneficia enim dantur propter officia, Mont. de distribut. quotid. p. 1. q. 2. numer. 4. Garcia de benefic. par. 1. c. 2. numer. 60. & par. 7. c. 11. numer. 1. unde cessante officio, debet cessare quoque beneficium, *arg. text. in c. cum cessante de appell. in 6. l. adigere §. quamvis ff. de Jur. patr. l. si pater ff. de hered. instit. l. generaliter C. de Episc. & cleric. & juxta ea quæ latè cumulat Tusc. concl. 202. lit. G. quibus accedit illa regula juris, qua cautum est beneficium non debere percipere, qui negligit officium, cap. diversis fallaciis de cleric. conjug.***

Ut etiam Doctores esse excusatos à tali munere apparet, vigore, *text. in l. medicos C. de professor. & medic. tradunt glos. in l. 3. C. de numer. patrimon. in lib. 10. Menoch. de arbitr. jud. casu 379. Azeved. ad ll. Hisp. lib. 8. tit. 10. l. 2. numer. 111. Cancer. variar. resol. jur. lib. 3. cap. 5. numer. 73. Vivius decis. 162. Thesaur. in suis quæst. forens. quæst. 93. lib. 1. post alios Masstrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. numer. 190. sive actu legant, sive non, dummodo tamen causa incumbant, Niger in cap. Regni item statuit quod domus numer. 9. Puteus de syndic. in verb. Doctor. cap. 1. numer. 2. Grand. de bello exulm pag. 110. maximè ubi adest consuetudo non hospitandi, juxta sententiam Foller. in pragmat. 1. numer. 126. de appetio, cum consuetudinis vis maxima sit, juxta ea quæ plenè notavimus in nostris quæst. forens. quæst. 95. cent. 1. & hæc immunitas extenditur etiam ad fratres Doctorum simul habitantes, Sylvan. conf. 20. num. 12. Natt. conf. 1. & conf. 65. vol. 1. nisi tamen esset necessitas hospitandi, quia in tali casu non excusentur, Cancer. loco proximè cit. numer. 73. Oliban. de jure fisci cap. 4. numer. 35. ubi dicit, quòd prætextu necessitatis pauci Doctores sunt, qui à prædicto onere hospitandi liberantur, maximè in Villis, & parvis Castris, advertendo pariter, quòd & si non teneantur hospitari, tamen sunt obligati ad contribuendum, si credimus Capiblanc. de authorit. Baron. pragmat. 19. n. 86. & vide Caravit. in Rit. M.C.V. 166. n. 3. c. nisi tamen in contrarium vigeret consuetudo, & ita fuit judicatum in Regia Camera Summaria, sicque etiam*

etiam asseveramus de Philosophis, Medicis, Grammaticis, & aliarum scientiarum Professoribus ex d. l. *Melicos*.

9 Et secundum *Rois de heret. par. 2. n. 421*. Familiars sanctissimæ adhuc Inquisitionis excusantur à tali munere, ut quo Clerici, Prælati, Religiosi, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, vigore *cap. Regni item statuimus*, ubi *Niger in comment. l. 1. ubi gloss. & DD. C. de Episc. & Cler. & juxta latissimè tradita per Grass. in suo tract. de effect. cleric. effect. 4.* etiam eminente quacunque necessitate, *Vulpel. de liber. Eccles. lib. 2. n. 47.* quem in factò fui sequutus firmando pariter, talem immunitatem extendi quoque ad fratres clericorum secum habitantium in domo communi, *Arnon. sing. 82. Bombin. dub. 8.* post ejus consilia, *Marsil. sing. 180. Aloys. de Leo in l. placet C. de sacrosanct. Eccles. ubi allegat text. in cap. 1. de immunit. Eccles.*

10 Milites quoque levis, vel gravis armaturæ esse exemptos à tali onere apparet ex *text. in l. fin. §. pen. ff. de munerib. & honor.* quod Ego extendo etiam ad milites pedestres novæ militiæ non tantum in actuali hospicio, sed etiam pro contributione, ut vidi praticari in Terra Pistitii pluries, ubi etiam scio fieri exemptos Juratos, & Bajulos Terræ, & quoque mercatores, qui ad tempus resident sunt immunes à tali onere, *Luc. de Pen. in rubr. C. de milit. neg. lib. 10.* & post eum *Capiblan. de author. Boron. tit. prag. 19.* ubi etiam Neapolitanos esse exemptos dicit *l. 1. C. de corpor. Urb. Rom. lib. 10.* ut similiter excusari forenses tam ab onere hospitandi, quàm à collectis, ad hunc effectum impositis tradit *Claper. in cent. cau. fisc. de 37.* & post ipsum *Thes. in q. forens. 93. lib. 1.* & de exemptione Conductorum Fiscii loquuntur *Guttier. de tutel. par. 1. cap. 20. Lopez in l. Hisp. l. 14. tit. 16. par. 6. Lasard. de decim. c. 18. n. 11.* & excusari patres onustos filiorum videmus ex *text. in l. semper ff. de jur. immunit.* habens enim quinque filios immunis est à muneribus personalibus, *l. nepotes cum gloss. C. de his qui n. liber. se excus. lib. 10. l. de personalibus, & l. fin. eod. tit. plene Pæz. de excus. parent. à public. muner. ob liberorum numerum n. 7.* & numerus duodecim filiorum patri immunitatem acquirit ab omnibus muneribus, tam personalibus, quàm realibus, & à collectis, ac etiam ab iis, quæ personæ pro rebus imponuntur, *gloss. in l. si quis decurio C. de decur. lib. 10. Alex. in l. si cum dotem §. si maritus sub n. 6. solut. matrim. plenè Roland. à Vall. cons. 52. vol. 2. Barsat. cons. 161. lib. 2. latè Cacher. cons. 6. plenissime Thesaur. decis. 267. Franch. decis. 289. copiosè Borrell. cons. 28. num. 10. centur. 1. in quo numero computantur tam masculi, quàm foeminae etiam nuptæ & Religionem ingressæ, & emancipati, refert *Roland. à Valle cons. 52. numero 5. & seq. Thesaur. decis. 267. numer. 5.* & quod in eo numero comprehendantur Moniales judicatum fuisse refert *Franch. decis. 331.* & eadem ratione computatur Monachus, ut inquit *Marant. cons. 81 numer. 21.* & ad huc filii in bello amissi, qui per gloriam vivere censentur, & in hoc numero computantur. *Pæz. de excusat. parent. numer. 39. & seq. & computati quoque bastardos dicit gloss. in l. 3. C. de his qui numer. liber. se excus. Costa in memorab. in verb. bastardi, pulchrè Ruin. cons. 124. numer. 5. lib. 4. Roland. à Vall. cons. 67. numer. 18.* ut similiter in hoc num. computati nepo-*

tis ex filio præmortuo pro unica tamen persona, ait *Franch. decis. 259. numer. 14. & seq. de quo vide Thesaur. in decis. 267. num. 7.* & ibi filium in addit. qui tamen asserunt mortuo patre, filios non gaudere tali privilegio, quod non recipitur à *Menoch. in suo cons. 486. nec ab Anna in singul. 241.* ubi contrarium refert decisum in Regia Camera Summaria, ut etiam alias in eadem Regia Camera sic quoque fuit decretum sub die 4. Augusti 1571. referente Præsidente David, & vide *Surd. decis. 123.* & plura apud Mole in *decis. manuscript.*

Bene verum ubi pater, & filii essent divites 18 & Universitas esse pauper, tunc secus est dicendum *gloss. in l. semper §. demonstratur ff. de jur. immunit. refert Thesaur. d. decis. 267. numer. 9.* qui adhuc dicit non procedere supradicta adversus solutionem datiorum, & gabellarum ad Principem spectantium, licet contrarium scribat *Ruin. cons. 127. numer. 10. in fin. lib. 4. Mandel. cons. 519.* & sic fuisse judicatum refert *Thesaur. ibid in addit. & in d. quest. forens. 93. lib. 1.*

Sunt exemptæ quoque à tali onere Civitates, 19 & Terræ Camerales Baronum Regni, qui possunt reservare sibi unum ex eorum Terris 20 Camera, & ad talem effectum pecuniam accipere à vassallis. *Ursil. in addit. ad Afflict. decis. 101. Curt. 1. divers. feud. fol. 36. 46. & 47. de Pont. de potest. proreg. tit. 1. paragraph. 6. numero 22.* qua electa pro Camera efficitur exempta ab onere hospitandi, *Mut. Surgen. in addit. ad Fratrem de Neap. Illustr. cap. 21. privil. 49. novissimè de Pont. de potest. Proreg. in tit. de provision. fieri solit. paragrapho 6. num. 19. cum seq.* licet bene teneantur pro transitu, vel quando adesset mandatum Excellentissimi Proregis in contrarium prout in anno 1619. & 20. fuit factum per Illustrissimum Ducem Ossunæ, an autem sint exempti à contributione privilegiati ab onere hospitandi, vide *Thor. in compend. in verb. immunitas hospitandi tom. 1.*

Unum tamen advertas, quòd licet viduæ dicantur miserabiles personæ, ad plenè tradita per nos in *praxi electio. & variat. fori,* & excipiuntur honestatis causâ ab onere hospitandi, quotiescumque tamen essent divites bene tenentur pro contributione, *Capibl. in d. pragmat. 19. numer. 46. ex text in l. 3. C. de muner. patrim. lib. 11.* & ita sæpius vidi praticari.

PRIVILEGIUM CIVI

ARGUMENTUM.

Prælegata veniunt in restitutione fideicommissi, quando sunt substitutæ miserabiles personæ.

SUMMARIUM.

- 1 Prælegata in quo differant à legatis.
- 2 Prælegata regulariter non veniunt sub fideicommissio, nisi appareat ex contraria mente testatoris, num. 3.
- 4 Author docet conjecturas, ex quibus apparere possit prælegata venire vel non venire in restitutione fideicommissi, & n. 5. 6. & 7.

- 8 Prælegata veniunt in restitutione fideicommissi favore miserabilium personarum.
 9 Dispositio facta in uno casu porrigitur ad alium favore piæ causæ.
 10 Præsumptio pro pia causa excludit alias juris concturas, sive præsumptiones.
 11 Præsumptio pro pia causa est capienda semper.
 12 Prælegata facta miserabilibus personis vel Ecclesiæ, non veniunt in restitutione fideicommissi.
 13 Legatum quod fit Ecclesiæ relinquitur pro solvendis debitis peccatorum.

Pro coronide infra dicendorum sciendum est breviter, quod prælegata differunt à legatis, nam legatum relinquitur illis, qui non fuerunt instituti hæredes in testamento, sed prælegatum non capitur nisi ab eo, qui hæres est institutus, vel in totum, vel in parte, & prælegatum non ideo vocatur, quod semper ante institutionem fiat, & à præcedentia institutionis (cum, & post institutionem, & substitutionem fiunt prælegata) sed quia ante partem, & quasi præter hæreditatem relictam capiatur, & hac de causa præceptionis etiam nomen obtinet in *l. Marcellus* §. quidam liberis *l. Lucius* §. pluribus ff. ad Senat. Consult. Trebell. & in aliis juribus.

Qua declaratione ad utilitatem Tyronum præmissa firmo regulam generalem in casu communi, quod quotiescumque hærede instituto relictum est prælegatum, eidemque deinde per illud verbum communi. *In omnibus aliis bonis substituto, &c.* injunctum est fideicommissum, numquam prælegata veniunt in restitutione fideicommissi, juxta sententiam *Soccin. in reg. 372. & cons. 170. numero 83. lib. 3. Coras. in l. cum virum in princip. numero 6. C. de fideicommiss. Aret. cons. 153. optimè Vigel. lib. 34. digestorum regul. 3. pag. mihi 1202. & post alios noviter Peregr. in suo amplo tract. de fideicommiss. art. 7. numer. 16. qui talem opinionem veram esse judicat, & sequitur, pro qua Nos quoque in facti contingentia sic respondimus de anno 1621. limitando tamen hoc non esse verum quoties aliquando contrarium apparet ex mente Testatoris vigore alicujus conjecturæ *l. cum virum C. fideicommiss.* quia mens Testatoris in hac præcipuè materia est plurimum attendenda, ex fusè traditis à *Paris. in cons. 18. numer. 18. lib. 3. & in cons. 79. numer. 11. lib. 2.* qui scribit, tales conjecturas etiam per testes probari posse videndus *Franch. Steph. decis. Aquens. 46.**

Una autem ex conjecturis poterit esse, in habendo rationem personæ, cui prælegatum est relictum, & quis sit institutus hæres, videlicet si extraneus esset institutus hæres, & gravatus restituere filio Testatoris, nam in tali casu restituet quoque prælegatum cum reliqua hæreditate, attentâ doctrinâ *Bart. in l. liberto §. filium ff. de annuis legat. qui id tenet per illum text. quem ad hoc notabilem fatetur Fas. cons. 175. lib. 4. & de communi dicit Rip. in l. hæredes mei §. cum ita numer. 44. ff. ad trebell. plenè defendit Mantic. de conjectur. ultim. volun. tit. 7. numero quarto & seq. ante eum Boer. decis. 280. numer. 9. & Grass. de success. in paragrapho fideicommissum quasi. 47.*

in fin. sicque dicebatur in collegio habito ad favorem Angelæ de Lucia & litis confortium.

Item considerabitur persona, quando prælegatum est factum personæ, cui de jure aliquid est relinquendum, ut exempli gratiâ in ipso filio, vel in filia, cui dos vel erat jam tradita, sed in prælegato posita, aut nondum tradita, sed erat solvenda. Insuper in eo cui debetur aliquid ex quacunque causa, ut à marito pro dote restituenda, aut ab alio pro ære alieno contracto, in talibus quidem casibus indistinctè nullâ habitâ ratione, si prælegatum sequatur, vel procedat, sive de portione, sive de hæreditate mentio facta fuerit prælegatum remanet præcipuum legatario, ut circa dote uxori prælegatam, est *text. in l. Lucius §. Maritus ff. ad Trebell. & in l. cum pater §. si dei tuæ ff. de leg. 2. & in dote consuluit Aretin. cons. 153. & in relicto compensationis tradiderunt Castrens. Soccin. Nat. & Menoch. quos recenset & sequitur Peregr. in d. artic. 16. n. 38. cum seq.*

Alia conjectura desumi potest ex verbis testamenti, ut puta institutione si Testator post factum prælegatum, & cæteris legatis utatur illâ communi formula communiter receptâ, *In omnibus aliis bonis instituo, &c. & substituo si hæres absque liberis decesserit M. & N.*

Quo in casu voluerunt nonnulli vigore dictionis (*aliis*) prælegata esse à fideicommissio separata attentâ conjunctione, & per quam substitutio intelligitur facta in illis tantum bonis, in quibus procedit institutio procedens, ut latè apud *Dec. in cons. 653. Oldrad. cons. 107. Fas. cons. 175. lib. 4. plenè Rimin. Jun. cons. 147. numer. 50. lib. 2. Cuman. con. 37. Sylvan. cons. 49. numero 25. Paris. cons. 79. lib. 2. Fulgos. cons. 100. Corneus cons. 91. lib. 1. & reliqui apud Peregr. in cit. art. 16. numer. 44. in tali enim casu Testator censetur constituisse fideicommissum super residuo hæreditatis detractis legatis, & prælegatis antea relictis, & ideo recepta est opinio, quod prælegata non veniant in restitutione fideicommissi, juxta opinionem DD. de quibus apud eundem *Peregr. ubi supra numer. 36.**

Item conjectura oritur ex verbis testamenti in formula ipsa prælegati, puta si Testator relinquat prælegatum ut illud hæres habeat pleno jure, & liberè, quia tunc non veniunt prælegata in restitutione fideicommissi, ita *Curt. Jun. cons. 13. in fin. Soccin. Sen. cons. 43. numer. 11. lib. 4. Cuman. cons. 37. & post alios Peregr. in sapius citato artic. 7. n. 14. ubi concordantes allegat.*

Alia conjectura desumitur ab ordine scripturarum, ut exempli gratiâ, si prælegata sint facta post substitutionem, nam tunc, quia non præsumitur rogasse de eo, quod adhuc non dedit, non veniunt prælegata sub fideicommissio, ut post Antiquiores de communi autumant *Soccin. cons. 21. n. 8. lib. 4. Dec. Paris. & Rip. apud Mantic. de conjectur. ultim. volun. d. tit. 7. numer. 21. Marzari. de fideicommiss. par. 2. qu. 2. magis communem dicit Rolan. cons. 34. numer. 7. lib. 1. Decian. cons. 92. n. 12. lib. 5. Gail. observ. 135. Raudens. dec. Pisan. 22. Cras. in d. §. fideicommissum q. 47. n. 14. in fin. Peregr. multos allegans cit. artic. 7. n. 63. & post reliquos *Viv. dec. 408. numer. 18.**

Tandem aliam adduco conjecturam practi-
cabilem omissis nonnullis de quibus apud re-
latos DD. possunt videri, & est ut habeatur
ratio circa qualitatem prælegati, videlicet si
Testator in prælegato reliquerit majorem
partem suarum facultatum, quod in illo ca-
su plerumque fieri solet, quoties pater dividit
majorem partem suorum bonorum inter fili-
os, inde illos in aliis bonis instituendo eos
invicem substituit, hoc enim in casu venire
in restitutione prælegata, dicebam ad favo-
rem nisi de Abenantiem contra hæredes Do-
minici Martiani ex glos. in l. sextiam ff. de
leg. 3. Bart. in l. quid ergo ff. de leg. 1. Imol.
& Angel. in l. filio pater eod. tit. Ruin. conf.
152. numer. 6. lib. 3. Dec. conf. 254. Paris.
conf. 18. numer. 16. lib. 3. Caphal. conf. 259.
numer. 6. Gail. observat. 135. lib. 2. Raudens. d.
dec. 22. numer. 8. & ut alios rejiciam Magon.
decis. Florent. 15.

Et has conjecturas (post hæc scripta visus)
fuso calamo probat, & autumat Thesaur. fo-
rensis. quæst. 17. part. 1. qui omnino erit vi-
dendus pro materiæ dilucidatione. Favore ta-
men miserabilium personarum, Ego dico,
prælegata venire in restitutione fideicommissi,
si esset substitutum Hospitale, in quo tales
miserabiles personæ educantur, & curantur
ex text. in l. 2. ff. de manumis. test. per quem
Roman. in auth. similiter numer. 88. C. ad l. fal-
cid. voluit, quod una dispositio facta in certo
casu porrigatur ad alium casum favore piæ
causæ, Succin. in reg. in verb. privilegia numer.
382. Dec. conf. 182. numer. 2. ubi asserit quod
dispositio ad piæ causas locum habet, quam-
vis non contingat casus, juxta ordinationem
Testatoris, Tiraquell. de privileg. piæ causæ pri-
vileg. 62. Mantio. de conject. ultim. volunt. lib.
6. tit. 3. num. 39.

Et pro hac opinione facit, quod præsump-
tio & conjectura piæ causæ quia respicit ani-
mam Testatoris, quæ cunctis rebus est antepo-
nenda, ut alias in hoc eodem tractatu dixi-
mus tollit alias præsumptiones juris, ac supe-
rat, argum. text. in l. sancimus C. de sacros. Ec-
cles. ut singulariter tradidit Jas. in l. si quis id
quod ff. de jurisd. omn. judic. num. 22. unde sem-
per pro pia causa præsumptio capienda est,
nisi expressè appareat de voluntate Testato-
ris. Doctores autem in hoc articulo si præle-
gata veniant in restitutione fideicommissi non
ponunt regulam negativam, quod non ve-
niunt, quia apparet de voluntate Testatoris
prælegantis, sed dicunt recurrendum esse ad
conjecturas ut habetur per Menoch. de præ-
sumpt. lib. 4. præsumpt. 194. ubi totam hanc
materiam esse conjecturalem fatetur.

Ceterum modifica prælegata facta miserabi-
libus personis non venire in restitutione fi-
deicommissi, ex adductis per Genuens. in prac-
ticabil. Eccl. quæst. 558. ex quibus ipse firmat,
prælegata facta Ecclesiæ, non venire in res-
titutione fideicommissi, quia quod legatur
Ecclesiæ, vel miserabilibus personis relinqui-
tur pro solvendis debitis peccatorum cap. Pon-
tifices 12. quæst. 3. & consequenter non de-
bet venire in restitutione fideicommissi, prout
ita favore animæ posset concludi, & asseve-
ramus esse observandum à bonis Christianis.

PRIVILEGIUM CVII.

ARGUMENTUM.

Bona Oeconomi Orphanotrophii, in quo
resident miserabiles Personæ, sunt tacite
hypothecata pro male administra-
tis, & tacita hypotheca incipit à die
administrationis.

Exornatur Text. in l. si pro officio, ubi
gloss. C. de ministr.

SUMMARIUM.

- 1 Orphanotrophium Miserabilium Personarum
habet tacitam hypothecam in bonis sui Oe-
conomi, & incipit à die administrationis,
num. 10.
- Prælati reputatur tanquam maritus sua Ec-
clesiæ, ibid. & equiparatur tutori, n. 5.
- 2 Argumentum de matrimonio carnali ad spiri-
tuale, est validum.
- 3 Uxor habet tacitam hypothecam in bonis viri.
- 4 Ecclesia equiparatur minori.
- 5 Bona tutoris sunt obligata pupillo, ibi. Sic
etiam bona conductorum rerum fiscalium
Fisco, num. 6.
- 7 Hypotheca minimè inducitur nisi in casibus
à jure expressis.
- 8 Ratio ubi est eadem, idem jus est statuen-
dum.
- 9 Declaratur Capitulum Regni incipiens Ladis-
laus.
- 11 Hypotheca tacita in bonis tutoris incipit à
à die administrationis.
- 12 Favore animæ, & Ecclesiæ, cui facienda
est restitutio, bona debentis restituere sunt
tacite hypothecata.

Regulam firmo. Orphanotrophium Mi-
serabilium Personarum habere tacitam
hypothecam in bonis sui Oeconomi, seu
Administratoris, nam Prælati reputatur
tanquam maritus Ecclesiæ, cap. sicut vir non
debet, & cap. sicut alterius 7. quæst. 1. &
valet argumentum de matrimonio carnali ad
spirituale, & è contra cap. inter corporalia de
translat. Episc. cap. cum inter Canonicos de
elect. Gom. in l. Tauri 29. num. 14. Franch.
dec. 146. num. 2. Vivius dec. 255. num. 39.
Menchac. quæst. illustr. c. 35. num. 20. Boer.
dec. 1. num. 18. Tusc. conclus. 506. lit. A. num.
2. Sess. dec. 171. num. 2.

Unde sicut uxor habet tacitam hypothe-
cam in bonis mariti pro dote restituenda, &
ejus administratione, l. unic. S. & pluries, C.
de rei uxor. act. l. à viduis, C. qui potior. in pignor.
habeantur, ita pariter eandem tacitam habebit
Ecclesia in bonis sui Prælati; & alterius cu-
jusque administrantis, sive Oeconomi, &
consequenter, sic etiam Orphanotrophium in
quo resident miserabiles personæ.

Quæ opinio etiam comprobatur quia Ec-
clesia equiparatur minori, c. 1. de restit. in
integr. unde sicut bona tutoris sunt obli-
gata pupillo, gloss. in l. si ea, C. de legitim.
tutor.

tutor. etiam si essent bona dotalia matris, vel avia quæ sunt legitimæ tutrices, *auth. matri, & avia, C. quando mulier. tutel. offic. fung. poss. ita tradunt Socin. conf. 146. Dec. conf. 349. col. fin. Rolan. à Vall. conf. 17. nu. 6. lib. 4.* quos cum aliis novissimè recenser *Regens Valenzuel. conf. 15. num. 2. vol. 1.* ita quoque bona Prælati erunt obligata Ecclesiæ, cum etiam Prælati in multis æquiparentur tutori, *Felyn. in cap. cum Deputati, ubi etiam Abb. de judic. & hanc rationem in proposito adducit Negusant. in suo tract. de pignor. part. 2. membr. 4. n. 121. & ante eum Abb. in cap. ex literis, num. 11. d. tit. de pignoribus, ubi similiter scribit idem procedere in Fisco, cui sunt tacite obligata bona conductorum vectigalium, l. semper, §. divus. ff. de jur. immunit. ergo etiam bona Prælati, & Oeconomi, qui quasi contrahit cum Ecclesia prælaturam acceptando cap. nisi de renunciat.*

7 Nec refragatur, quod hypotheca minimè inducatur, nisi in casibus à jure expressis, *glos. in l. fundi, ff. de privileg. credit. Rip. in l. damus, n. 9. ff. cit. tit. Surd. dec. 27. n. 19.* Respondeo enim sufficere, quod adsit eadem ratio, & militet argumentum à paritate rationis de matrimonio carnali ad spirituale, de minore, & tutore ad Ecclesiam, & Prælatum adpropositum, & effectum inducendi talem hypothecam, *Escobar. de ratiocin. cap. 39. numer. 13. Abb. in d. cap. ex litteris num. 11. de pignorib. & in hoc casu non dicitur extensionem fieri, sed dari proprium intellectum, cum comprehendatur Bald. in l. per diversas col. 1. in fin. C. mand. Alex. in l. curatoris, C. de negot. gest. Anchar. conf. 112. Tiraquel. in l. libertis numer. 44. & 45. C. de revocand. donat. Cyn. in l. quod verò eod. tit. Castrens. consil. 411.*

8 plenè *Salyc.* loquens in materia statuti in *l. 2. num. 21. C. de noxal. ubi numer. 22. firmat, quòd quando est eadem ratio, & omnimoda similitudo etiam in correctoriis facienda est extensio, nec tunc dicitur fieri extensio juris, sed terminorum, nam casus, quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis, non sunt quoad juris dispositionem separandi *glos. in l. 1. in fin. ff. solut. matrim. Aret. in §. fere igitur instit. de rerum divis. ubi propter hoc singulariter dicit, quòd, licet omnes text. loquentes licere venari in fundo alieno ante prohibitionem Domini, nihil dicant de piscatione in alieno; tamen, quia eadem est ratio, utrobique sentit idem juris esse per l. illud C. de sacros. Eccles. Ex quo merito dicebam in facti contingentia, Capitulum Regni incipiens Ladislaus, quo cavetur, in instrumenta confecta per Notarios vasallos pro Barone, aliquam fidem non faciant, ut tradunt quoque *Anna singul. 244. Franch. decis. 18. Marta decis. 186. & 188. ubi loquitur, & affirmat procedere etiam in instrumento dotis confecto in favorem Baronis habere quoque locum, & extendi in instrumento confecto in favorem Domini Affictatoris alicujus Terræ, seu Castri, ex Marta d. decis. 186. col. fin. Viscont. in addit. ad Franch. decis. 118. meminit Illustr. Episcopus D. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. 154. part. 2. militat enim eadem ratio, ergo sub eadem legis dispositione continetur. Fui tamen consultus (ut ad casum propositum deveniam) à quonam scilicet tempore bona Administratoris, sive Oeconomi Orphanotro-***

phii miserabilium personarum incipiant esse tacite obligata pro malè administratis ipsi Orphanotropho, & quidem respondendo transivi cum sententia, quod hæc tacita hypotheca inciperet à die administrationis inceptæ, & non à tempore damni dati, & illati, seu malæ gestionis, prout ita in specie de tacita hypotheca concludunt *Abb. in cap. Episcopus de præben. glos. in cap. similiter 16. quest. 1. & in cap. ex literis de pignor. Lup. de donat. inter vir. & uxor. §. 66. num. 21. Pequius in tract. de Eccles. repar. cap. 4. num. 3. ubi testatur de communi, & ita quoque asseverat Escobar. de ratiocin. cap. 39. num. 13. quos omnes aliàs fuimus sequuti de anno 1622. in quadam causa vertente in Curia Episcopali Civitatis Theani, pro qua decretum ut nostra erant vota obtinuimus.*

Et juvat pro comprobatione, quia contrahitur hypotheca tacita de bonis tutoris, vel curatoris, aut eorum, qui pro talibus se gesserint à die qua incipiunt administratione uti, donec satisfaciant *l. pro officio, ubi glos. C. de administr. tutor. l. de creationib. C. de Episcop. audient. l. fin. §. inventario, C. de curat. furiosi, §. sin autem, authent. de hered. ab intest. collat. 1. Jas. in §. item, Serviana instit. de act. Lopez in ll. Hsp. tit. 12. p. 5. Molin. de just. & jur. disp. 223. quos cum aliis novissimè comprobatur *Reg. Valenzuela conf. 15. numer. 1. vol. 1. quo loci tractat articulum istum, à quo scilicet tempore Tutoris, & Administratoris bona incipiant obligari, & concludit juxta relatam sententiam, quam nos bis recepimus unâ vice in causa vertente in Magna Curia Vicariæ hujus almæ Civitatis, cujus nos eramus patroni, & alteri in causa, quæ dilceptabatur in foro laicali Civitatis Sarni de anno 1619. cujus decisio adhuc desideratur, ex quo parte non sequenti sunt litem, quas certè omittere debemus in his temporibus sic extremis.**

Sed an favore animæ, & Ecclesiæ, cui facienda est restitutio bona debentis restituere sint tacite hypothecata, affirmat *Genuens. in suis practicabil. Eccles. quest. 175. tricen. 6.*

PRIVILEGIUM CVIII.

ARGUMENTUM.

Instrumento deperdito Testes non periti possunt deponere super tenore instrumenti favore Miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Testes deponentes se vidisse instrumentum, ad hoc ut probat quæ requirantur.
- 2 Favore Miserabilium Personarum instrumento deperdito testes non periti possunt deponere super tenore instrumenti.
- 3 Sic etiam est favore Fisci, & favore Ecclesiæ, num. 4.

Regulariter, testes deponentes se vidisse Instrumentum, ad hoc ut probent, duo neces-

necessariò requiruntur. Primò amissio originalis instrumenti, & secundò quod ipsi testes sint valde periti, *Mascard de probat. concl. 32. num. 29.* ut Notarii, & Advocati, aliàs nisi forent testes ità periti eorum dicta, depositiones nullam facerent fidem, ità *Dec. conf. 52. n. 3.* & scribit *Abb. in conf. 98. vol. 2.* quod si testis asserat se literas nescire non posset perfectè scire de scripturis, & opinioni huic facile assentitur etiam *Bart. num. 6. Dec. num. 28. Curt. Jun. n. 24. Riminal. col. 3. & Cagnol. n. 46. in auth. si quis in aliquo, C. de edend. qui omnes ibi indicant istam fore communem sententiam, Afflict. decis. 274. & ibi Ursill. in addit. n. 1. Surd. conf. 109. num. 13.* ubi omnia ad præsentem rem sic egregiè absolvit, ut nemo meliùs singulari methodo expressit, atque exornavit artificio, imò *Bolognet. in d. auth. si quis in aliquo, n. 35.* curiosè quidem studuit probare sex requisita fore necessaria in præsentis quæstione, & tria *Ferret. conf. 371. numer. 1. & seq. vol. 2.* quæ re ipsa ad duo jam præmemorata requisita reducuntur, ut advertit idem *Surd. conf. 144. num. 1. & seq.* prout ità declaravit Sacra Audientia Barenfis in anno 1588. in causa magnificæ Universitatis Vigiliarum, ut refert *Viu.* hæc omnia dicens in *dec. 165.* Et mihi accidit in facto in causa Joannæ de Beatrice, cum Simeone de Andrea.

Tamen favore miserabilium Personarum instrumento deperdito testes non periti possunt deponere super tenore instrumenti, ut in facti contingentia requisitus de voto respondi pro Orphanotrophio cujusdam Civitatis de anno 1622. in quo reponuntur peregrini, & cæteræ miserabiles personæ. Movebar, quia favore Fisci instrumento deperdito testes non periti possunt deponere super tenore instrumenti, *l. 2. §. divus, & ibi Bart. de jur. fisc. DD. in l. si de possessione, C. de probat. Abb. & alii in cap. cum olim de privileg. ergo sic etiam annuere debemus favore miserabilium personarum.*

Et conducit, nam Ecclesiæ favore instrumento deperdito testes non periti possunt deponere super tenore instrumenti, ut probat *Genuens. in suis practic. Eccles. quæst. 182. triten. 7. ex Præpos. in cap. quis nesciat, dist. 9. & Everar. in loco à Fisco ad Ecclesiam,* ubi dicit hoc esse menti tenendum; ergo sic favore Miserabilium personarum annuere debemus.

PRIVILEGIUM CIX.

ARGUMENTUM.

Jus sepulturæ competens alicui familiæ illa extincta ab Episcopo loci Ordinario aliis concedi potest, præcisè pro usu Pauperum exterorum, & miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

¹ Extincta familia habente jus sepulturæ potest loci ordinarius talem sepulturam aliis concedere, & amplia eo magis favore miserabilium Personarum, num. 7.

- ² Sepultura usus liberè redit ad Ecclesiam deficiente progenie illorum habentium tale jus.
- ³ Ususfructus cessat morte usufructuarii.
- ⁴ Jus sepulturæ amittitur destructa Ecclesia.
- ⁵ Jura sepulchrorum habent similitudinem aliquando cum jure patronatus.
- ⁶ Jus patronatus redit ad mensam, & efficitur liberum extincta familia, cui illud competebat.
- ⁸ Ossa illorum qui habebant jus in sepultura, destructa familia, & jure sepeliendi aliis concessa, non possunt exhumari, & alibi poni.

Regula est quidem licere Episcopo loci Ordinario concedere aliis jus sepulturæ competens familiæ, dum jam progenies talis familiæ est extincta, ut in terminis *Rodriquez in sum. tom. 4. addit. in verbo sepultura, conclus. 14. Portel. par. 2. respons. moral. cas. 20. numero 1.*

Siquidem sepulturæ jus liberè regreditur ad Ecclesiam, quando deficit progenies illorum quibus competebat, ut apud *Silvestr. in summa in verbo sepultura quæst. 3. Ubald. de portion. canonic. cap. 10. numero 6.* quos ad propositum referendo sequitur *Lavor. var. lucubrat. jur. tit. 2. cap. 9. de prisco, & recenti funerandi more num. 25.*

Conducit simile de usufructuario, quo extincto ususfructus cessat ad *text. in l. penult. C. de usufruct. & proinde usus mortuo usufructuario revertitur ad proprietarium.*

Et facit, nam destructâ Ecclesiâ amittitur jus sepulturæ, *Lambert. de jur. patronat. lib. 3. quæst. 7. art. 1.* igitur destructâ familiâ extinguitur jus sepeliendi in illa.

Nec non satis juvat hanc opinionem, nam videmus jura sepulchrorum habere similitudinem cum jure patronatus, cum multa quæ procedant in jure patronatus habeant locum pariter in jure sepulchrorum, *Rocch. de Curt. in tract. de jur. patr. in verbo Ecclesiam, numer. 14. Lambert. in ejusdem nominis tr. lib. 1. par. 2. art. 3. q. 2. in pr.*

Et tamen indistinctè videmus, ut destructâ familiâ cui competebat juspatronatus, beneficium redire ad Mensam Episcopalem, & effici liberum, & ab ea provideri absque alterius præsentatione *Abb. in cap. 1. num. 10. de elect. Vivian. de jur. patronat. par. 1. lib. 4. cap. 2. num. 79.* quia juspatronatus relictum familiæ illâ extinctâ extinguitur, *Seraphin. decis. 378. n. 5. Roca in lucana jurispatronatus 21. Junii 1602. coram Eminentiss. Card. Mellino, Gabr. conf. 196. lib. 2.*

Quæ omnia si procedant pro corroboratione talis opinionis in abstracto, eo maxime in concreto dicebam habere locum, dum quidam illustrissimus Archiepiscopus Regni stante extinctione cujusdam familiæ habentis jus sepulturæ in Matrice Ecclesia cujusdam Terræ illam sepulturam concesserat pro usu pauperum, exterorum, & aliarum miserabilium personarum.

Cæterùm observabis, quod ossa illorum de tali familia, quæ habebat jus sepeliendi, non debent exhumari, & alias transferri, quia per sepulturam acquisiverant jus, & injuria illis infereretur, & sequeretur scandalum viventium si absque eorum culpa exhum-

humarentur, & hanc sententiam probat *Portel. d. cas. 20 sub num. 1. pag. mihi 449.*

PRIVILEGIUM CX.

ARGUMENTUM.

Transactio, sive concordia, vulgò *Accordio*, facta à majori parte Universitatis, præjudicat Civibus successoribus, maximè favore Miserabilium Personarum.

Exornatur Text. in loci corpus, §. si fundus, ff. si servit. vendic.

SUMMARIUM.

- 1 *Conventio facta per majorem partem Universitatis est observanda maximè favore dirimendarum litium, quo casu major pars potest præjudicare minori, num. 2. & amplia ut num. 3. Et sic etiam dicas favore Ecclesiæ numer. 12.*
- 4 *Dictio (omnis) est intelligenda juxta subjectam materiam.*
- 5 *Conventio facta à majori parte Universitatis præjudicat Civibus successoribus.*
- 6 *Concordia regulariter successoribus non nocet, nisi tamen sit facta ab Universitate, ibid.*
- 7 *Universitas semper est eadem licet varietur ex mutatione personarum.*
- 8 *Sententia nocet omnibus de Universitate etiam successoribus.*
- 9 *Cives successores ligantur ex compromisso, & transactione facta per Universitatem.*
- 10 *Præsens, præteritum, nec futurum datur in Universitate.*
- 11 *Major pars Capituli cum Episcopo potest statuere, ut quilibet Canonicus contribuat ad sustentationem scholaris.*
- 13 *Episcopus potest statuere ut certa pars reddituum beneficiorum vacantium ad tempus deputetur pro fabrica Ecclesiæ Cathedralis.*

REGULA est clara, quod conventio facta per majorem partem Universitatis est observanda, non obstante quod minor pars Civium contradicat, *cap. 1. & 2. de his quæ fiunt à majori parte capituli cum concordantibus de quibus supra in privileg. 2. maximè favore dirimendarum litium, quo casu major pars potest præjudicare minori etiam in re communi pluribus, ut singulis, cap. prudentiam de offic. Deleg. cap. fin. de re judic. l. duo ex tribus, ff. eodem titulo, Franc. Marc. decis. 490. num. 17. tom. 1. post Felyn. in c. cum omnes numer. 15. de const. & Bart. in cit. l. quod major, ff. ad munic. & præcipuè ubi ageretur de libertate, & de eximenda*

3 *Universitate ab alio onere, quo in casu etiam in actu communi, uti singulis major pars prævalet minori, & illi præjudicare potest l. majori, & l. suum, §. fin. ff. de rescript. Ferret. in cap. cum omnes numer. 42. ubi etiam Felyn. & Bobic. de constit. Franc. Marc. decis. 490. num. 15. & 16. tom. 1. referens pro-*

cedere etiam si concernat actum particularis, §. olim erat instit. de donat. l. 1. C. de comm. serv. manumif. in tantum quod si essemus in actibus voluntariis adhuc talem actum valere, & minori parti præjudicare, nisi per eam attendatur de irrationabilitate, docuit Felyn. in cit. cap. cum omnes col. 10. quo in loco si quoque tradit de actu utili, in quo non est dare ullam irrationabilitatem, quæ nullatenus, & nunquam potest considerari, quoties agitur de recessu à lite, & exemptione, ac reductione in libertatem, quibus de causis actus erit licitus, & poterit exerceri à majori parte, licet esset faciendus per omnes, cum dictio (omnis) intelligenda sit juxta subjectam materiam, scilicet majoris partis, ad hoc ut eripiatur occasio difficilius, & raro expediendi negotia, prout accideret, cum semper homines dissentiant, & tot sint sententiæ quot capita, & cervices, l. quia poterat, ff. ad Trebell. Fulgos. Bald. & reliqui in l. rescriptum, ff. de pact. Alex. in addit. ad Bart. in l. quicumque in fin. C. de omn. agr. desert. lib. 11. Cagnol. in l. aliud, paragraph. refertur, num. 2. ff. de regul. jur. Corset. singul. 384. & alii recentiores, & novissimi Scribentes, quos consultò omittimus.

Dubitationis tamen articulus cadebat super eo, si scilicet transactio facta per cujusdam Universitatis majorem partem in anno 1600. in favorem Hospitalis in quo adfuit, & aluntur egeni, ægroti, & peregrini per Cives ejusdem potuisset infringi, discussione nobis transmissa, ad hoc ut nostrum impartiremur votum transimus cum opinione negativa, siquidem, licet concordia regulariter successoribus nocere non possit, qui in ea non intervenerunt, nec sunt hæredes prædecessorum, nec successerunt in eorum bonis neque ab eis aliquam causam, si res inter alios acta, quæ aliis nocere minimè debet l. de unoquoq. ff. de re jud. l. sæpe constitutum est ff. eod. tit. l. nam, & postea in fin. ff. de jur. l. Lucius ff. de his qui notantur in fam. l. modestius respondit ff. de except. Mascard. de probat. conclus. 1243. Cardos. in præm. Jud. & Advoc. in verb. res à num. 25. cum seq. Tusc. conclus. 274. lit. R. tamen si per majorem partem Universitatis aliquid statuitur bene transit in privatos, posteros, & absentes l. supra §. Cassius ff. de aqua plu. ar. cend. l. loci corpus §. si fundus ff. si servit. vendic. quia in simili casu non habetur ratio, quòd res sit inter alios acta, sed sufficit, quòd conventio sit facta per majorem partem universitatis, quæ quidem repræsentatur per omnes successores, cum semper dicatur idem populus, licet varietur ex mutatione personarum, & quamvis excessissent tercenter mille anni, & nullus viveret ex eis, l. proponebatur ff. jud. Addit. ad Guid. Pap. in decis. 279. ubi refertur sic pluries judicatum, Papon. arrest. 1. in tit. de Univers.

Pro cujus opinionis comprobatione facit illud, quod asseveratur de sententia, quæ quidem nocet omnibus de Universitate etiam successoribus, juxta opinionem Guid. Pap. in decis. 279. & in cons. 271. num. 4. & Barbof. in l. cum proponebatur n. 28. & 29. ff. de judic. quo in loco scribit hoc esse verum, & si mutata sit gubernii forma, cum semper sit ipsamet Civitas, & Universitates idemque populus,

& gens eadem, licet mutentur Cives, & habitantes Bald. in cap. publicato num. 10. de elect. Alvar. in cap. 1. §. numer. 1. de alien. feud. Mandos. cons. 91. numer. 5. & 8. cum aliis recentioribus.

Quare merito Natta in suo cons. 589. à numer. 16. cum seq. post antiquiores, quos allegat, in illam descendit sententiam, quod in compromisso, & transactione facta per Universitatis majorem partem, singuli successores ligentur, ut quoque in similibus contractibus esse verum docuit Bal. in cons. 159. lib. 5. & in l. sicut municipii §. decurionibus, ff. quod quisque Universit. nomin. ubi ait, quod semper tales contractus firmi permanent, cum sint gessi nomine Universitatis, quæ nunquam moritur, nec habet heredem, sed in semetipsa continuè vivit, ad text. in l. 1. §. fin. ff. si quis jus doceat, non obtemper. & juxta plenè tradita per Maring. in dec. 55. à numer. 33. cum seq. ubi quod eadem Universitas quamvis corpora mutentur, l. si cum testamentum §. si petiero ff. de except. rei judic. l. 3. ff. de rei vindic. l. si grege ff. de legat. 1. ità quod in Universitate non dari præsens præteritum, nec futurum, ex supra dictis annuere debemus.

Hæc omnia cum generaliter sint vera, nullà habitâ ratione personarum, ergo quanto magis debent procedere in casu nostro, ubi agitur de favore Hospitalis, in quo tot miserabiles personæ aluntur, & curantur.

Sed an Ecclesiæ favore major pars Capituli Canonorum attendatur in his, quæ respiciunt singulos, ut singulos licet minor pars contradicat, affirmat Genuens. in practic. Eccles. quæst. 209. cujus hæc sunt verba.

Ecclesia Cathedralis indiget reparatione Episcopus cum majori parte capituli statuit, ut quilibet canonicus teneatur aliquid conferre pro reparatione, an minor pars quæ contradicit ligetur statuto, & videtur negativè respondendum, quia major pars non potest præjudicare minori in his, quæ pertinent ad singulos, l. per fundum ff. de servit. rust. prædior. contrarium deducitur in cap. fin. de his quæ fiunt à majori parte capituli, ut attendatur major pars, ubi agitur de reparatione Ecclesiæ, quæ continet tam pium opus, nec obstat, quod agatur de interesse singulorum, ut singulorum, nam respondet Innoc. id procedere quando redditus pertinent ad singulos jure proprio, sed in casu d. cap. fin. pertinent ad singulos jure Ecclesiæ, cum redditus canonicorum sint Ecclesiæ licet deputentur singulariter pro eorum sustentatione, quod dicit esse valde notabile Abb. ex quo etiam colligitur limitatio ad regulam communem videlicet quod factum à majori parte prævaleat, juxta cap. de his quæ fiunt à Prælati, & l. quod major ff. ad municip. etiam cum disponit de pertinentibus ad singulos jure tantum collegii intelligit tantum id procedere, quando agitur de opere pio, & necessario alias cessante utilitate, vel necessitate, seu pia, & necessaria causa non procedit.

Infert etiam, quod major pars etiam pro opere pio non possit obligare minorem partem ad contribuendum de proprio patrimonio. Ratio est, quia major pars non habet

jurisdictionem in minorem partem, & ideo non potest per statutum obligare personas, & eorum patrimonium, sed quando disponit de bonis collegii, tunc major pars censetur tota Universitas, & videtur disponere de rebus propriis, cum bona collegii censeantur propria ipsius corporis ficti, & non singulorum de collegio c. qui manumittitur 12. q. 2.

Elicit etiam singulariter ex d. text. in cap. 12. fin. quo potest Episcopus, & major pars capituli statuere, ut quisque debet contribuere ad sustentationem scholaris docilis existentis in studio faciunt in argum. not. in cap. super specula de Magistris.

Potest etiam Episcopus, quando ipse & 13 capitulum ex suis redditibus non potest reparare Ecclesiam deputare partem reddituum beneficiorum vacantium pro reparatione Ecclesiæ ad tempus, ut probatur in cap. unic. ut Ecclesiastic. beneficia in fin. gloss. Innoc. Abb. & Joan. Andr. in cap. si propter de rescript. in 6.

PRIVILEGIUM CXI.

ARGUMENTUM.

Confessio absque causa parit effectum favore miserabilium personarum.

Ad limitationem text. in l. cum de indebito §. fin. ff. de probat.

SUMMARIUM.

- 1 Confessio proprii oris est major omnibus probationibus, & prævalet dictis testium numer. 2.
- 3 Confessio proprii oris semper apponi potest.
- 4 Confessio oris proprii probat contra Fiscum.
- 5 Præsumptio juris, & de jure non admittit contrariam probationem, sed limita ut ibidem.
- 6 Confessio absque causa, est nullius momenti.
- 7 Etiam si favorem dotis respiciat, & sive facta sit absente, sive præsentem, numer. 8.
- 9 Confessio absque causa, respiciens favorem miserabilium personarum tenet, sic etiam si respiceret favorem piæ causæ, ibid.
- 10 Sic pariter si facta sit in instrumento guarantee, vel in ultima voluntate n. 11. vel si esset geminata numer. 12. quod tamen declara ut ibidem, vel si esset facta in judicionum. 13.

Regula est trita, quod nulla major reperitur probatio, quam proprii oris confessio, l. cum te C. de transact. cum dicatur Regina probationum omnesque alias superet Roland. cons. 21. numer. 3. lib. 1. & inquit Rimin. Jun. cons. 502. numer. 3. lib. 1. est omnium probationum Illustrissima, exornatque idem cons. 242. numer. 64. & seq. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 1. numer. 37. Crav. cons. 75. numer. 1. vocaturque probatio superlativa Bero. cons. 16. numer. 2. lib. 2. in tantum quod partis confessio prævaleat dictis testium, etiam si mille essent, scribit Bursat. cons. 111. numer. 14. lib. 1. imò

imo o, erari ut dicta testium sint invalida dixit *Cravett. conf. 61. num. 3.* etiamsi essent mille testes, *Cæsar. de Grass. dec. 75. num. 2. de testib. Gabriel. concl. 75. eod. tit. & esse majorem quocunque publico instrumento asserit Cravet. conf. 61. num. 3. & conf. 217. num. 10. sequitur Rimin. Jun. conf. 383. num. 73. lib. 4. & conf. 329. numer. 85. tantæque est*

3 efficaciam, ut nunquam censeatur, sed semper & quandocumque opponi possit etiam contra præsumptionem juris, & de jure *Ludov. decis. Lucens. 5. n. 44.* & non tantum est efficax contra confitentem, sed contra quemcunque illius successorem etiam singularem habentem causam ab ipso confitente, *Socc. conf. 82. num. 4. lib. 3. Ruin. conf. 120. num. 16. lib. 2. & conf. 76. num. 13. & 18. lib. 5. Soccin. Jun. conf. 180. nu. 35. lib. 1. Riminal. Jun. conf. 214. nu. 9. lib. 2. Tob. Non. conf. 66. nu. 7.*

4 & probare etiam contra Fiscum, si est successor, tradit *Puteus dec. 3. de confes. in manuscriptis*, ubi pulchrè id ampliatur procedere etiam si Fiscus successerit in pluribus, & conveniens unum tantum habuisset, imò

5 quamvis præsumptio juris & de jure non admittat contrariam probationem, tamen eliditur ex confessione partis in contrarium, *Decian. conf. 40. num. 44. lib. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 61. num. 4. 5. & 6.* ubi tamen declarat procedere si confessio fiat super his, quæ pendent à facultate confitentis, & etiam si confessio facta sit in instrumento nullo, adhuc probare adnotavit *Jafon. in l. certi conditio §. si nummos num. 34. ff. si cert. per. Ruin. conf. 53. num. 15. lib. 2. Imol. in l. si ita stipulatus §. Chrisogonus num. 11. ubi quoque Alexan. num. 11. & Castr. num. 4. ff. de verb. oblig. Mascard. de probat. concl. 358. Gabriel. conclus. 10. num. 8. de claus. Crot. conf. 212. numer. 9. & seq. lib. 2.*

6 Verum ubi confessio esset sine causa, tunc nullius esset momenti, *l. cum de indebito §. fin. ff. de prob. cap. si cautio de fide instrum. cum concordantibus de quibus apud Serap. de privileg. juram. privil. 94. numer. 1. cum seq. & per Marsil. in rubr. C. de prob. numer. 77. Mascard. de probat. concl. 345.* etiam si confessio facta sit favore dotis, juxta communem

7 DD. sententiam, de qua *Bursat. conf. 119. numer. 24. lib. 1.* qui tamen loquitur ut tertio non præjudicet, & esse verum sive facta sit

8 confessio parte absente, sive præsentem, asserit *Mascard. de probat. concl. 345. num. 10.* ubi tamen plura opponit.

9 Quidquid tamen sit in supradictis, ubi confessio concernit favorem miserabilium personarum, & si sit facta absque causa tenet, & probat, cum talis confessio respiciens favorem piæ causæ probet *Felyn. in c. si cautio num. 6. de fide instrum. Mascard. de probat. conclus. cit. 345. n. 6. qui n. 56. ibidem firmat idem*

10 procedere in confessione facta in instrumento guarentigiato, *ex Jaf. in l. tale pactum num. 6. ff. de pact. & Felyn. loco superius cit. num. 15.* ut etiam ita procedere quoad confessionem liberatoriam docet *glos. in l. 1. super verb. apud Judices de inter. act. Capyc. dec. 133. numer. 5. Dec. conf. 62. num. 23. lib. 4. Marsil. in l. fin. num. 15. ff. de jurisd. omn. Jud. Marant. in sua praxi in 6. p. 5. act. Jud. num. 12.* & esse

11 se verum ubi talis confessio fiat in ultima voluntate diebus præteritis requisitus de voto

respondi, asserendo saltem valere in vim legati, *ex Abb. in d. c. si cautio num. 2. & ibi etiam Felyn. in rubr. de prob. n. 80. Menoc. conf. 25. num. 8. lib. 1. Mascard. de probat. cit. concl. 345. num. 30. & seq. ubi num. 52. firmat idem esse quando concessio sine causa est geminata, ex Jaf. in §. personarum inst. de act. Dec. conf. 163. n. 2. Paris. conf. 77. n. 37. lib. 3. Marant. in 6. par. 5. act. Jud. n. 15. dummodo tamen geminatio sit facta ex intervallo, secus si simul *Dec. in l. 1. num. 7. C. de error. calcul. Ripa in rubr. de verb. oblig. nu. 34. Afflict. dec. 285. n. 12. & vide Verall. in dec. 199. par. 1. sicque pariter esset, quando confessio fuerit in judicio, Alex. conf. 13. num. 4. lib. 1. Paris. de syndic. in verb. tortus cap. 7. n. 5. Curt. Jun. in l. edita num. 139. C. de edend. & alii apud Mascard. in d. conclus. 345. num. 16. quem in materia poteris videre.**

PRIVILEGIUM CXII.

ARGUMENTUM.

Dos data miserabilibus personis ab eo, qui tenetur illas dotare in dubio earum favore, non censetur congrua.

SUMMARIUM.

- 1 Dos à patre filix constituta præsumitur congrua.
- 2 Pater naturali instinctu desiderat suas filias opulenti nubere.
- 3 Dos data miserabilibus personis ab eo qui tenetur illas dotare in dubio earum favore non censetur congrua.
- 4 Dos congrua quæ dicatur, & numer. 5, 6, 7, & 8.
- 9 Dos incongrua quæ dicatur, & numer. 10, 11, 12, & 13.

Regulariter, dos à patre filix constituta præsumitur congrua, juxta doctrinam *Dec. in conf. 26. & 35. nu. 10. Alciat. de præf. reg. 1. præf. 2. num. 8. Fusc. sing. 89. lit. F. Engen. conf. 34. n. 29. Barz. dec. 29. n. 24. Amant. dec. 28. n. 2. Gram. dec. 101. Reufner. dec. 3. n. 32. lib. 1. Grat. discept. for. 148. Marefcot. res. lib. 2. res. 69. n. 29. Lod. dec. Perus. 21. nu. 51. Mascard. de probat. concl. 571. & noviter illustr. D. Ricc. in collect. dec. collect. 1433.* qui patrem fraudare velle filiam sua portione non præsumitur, sed illi potius favere, & bonum consilium pro ea capere, *l. nec in ea ff. de adult. l. patre furioso ff. de his qui sunt sui vel alien. jur. Becc. conf. 112. Decian. conf. 39. numer. 33. Tiraq. in præfat. l. si unquam nu. 2. C. de revoc. donat. Cæval. decis. 5. n. 69. & seq. par. 3.* cum naturæ instinctu desideret ipse filios filiasve nobili, & opulento copulati conjugio, *Decian. conf. 79. num. 8. vol. 5.*

Aliud tamen dicendum est favore miserabilium personarum, nam si eis fuerit legata dos, non taxata quantitate & fuerint ab herede deinde dotata, in dubio non præsumitur ipsis assignata congrua dos, in tantum quod ipsi dotanti incumbit onus probandi ipsum dedisse miserabilibus personis dotem congruam, ut in facti contingentia vidi responsum per eruditos viros

De Privileg. Miserab. Personarum. 291

de anno 1622. aliàs esset condemnandus ad supplementum congruæ dotis, sicque vigore nostræ opinionis vidi prætesum in Magna Curia Vicariæ ad favorem Lucie de Angela.

Sed quæ dos congrua, & incongrua dicatur sciendum est pro ornatu generaliter DD. in varias fuisse sententias, & ob id arbitrium viri plurimum valere, *l. cum post §. gener. ff. de jur. dot. l. 3. C. de dot. promis. Schenard. conf. 2. n. 31. Alban. conf. 239. num. 5. Ludovic. decis. Perus. 21. num. 58. Bellon. conf. 83. num. 9. & quod boni viri arbitrium ex ratione, & æquitate accipitur l. quod si ephesi ff. de eo quod certo loco, Aretin. in l. continuus §. cum ita num. 6. ff. de verb. oblig. liberorum propterea numerus, filie dignitas, mariti qualitas, dotantis patris facultas, & patriæ consuetudo ab eo consideranda sunt, *l. quæro, & l. cum post ff. de jur. dot. Afflict. decis. 160. Franch. decis. 89. Magon. decis. Florent. 34. num. 3. Peregr. decis. 3. num. 8. Vivius decis. 260. Barz. decis. 127. num. 3. Thesaur. decis. 292. & ultra alios Tusc. concl. 733. 780. & 789. lit. D. quam in taxanda etiam dote de paragio asseverant Cannet. de feud. cap. si aliquem §. sed quantum n. 7. & Gregor. de parag. quæst. 27. & 28. Gratian. discept. foren. 231. num. 27. & Intrigliol. de feud. cent. 2. art. 72. num. 20. licet dos minor legitima esse non debeat, *auth. si qua mulier C. de sacros. Eccles. ubi Salyo. num. 1. Bald. conf. 67. num. 3. vol. 1. Alban. consil. 246. num. 1. Natta consil. 455. num. 5. Gabriel. conf. 15. num. 33. vol. 1. Marta decis. 59. num. 4. Ursill. ad Afflict. in decis. 169. num. 1. & 2. Surd. de alim. tit. 3. quæst. 1. num. 60. Gayll. obser. 147. numero 6. & 7. lib. 2. de Ponte conf. 65. num. 3. vol. 1. si Judex illam arbitretur, vel alii quibus commisit pater ipse verò dotem minorem legitima constituere potest, *Peregr. decis. 3. n. 9. Tusc. lit. D. conclus. 784. num. 20. vel si naturalis sit filio, cujus minor est dos, Alba conf. 665. num. 4. Capi-blanc. de Baron. pragmat. 1. num. 81. Ursill. decis. 265. num. 56. sicut arbitrari paragium, nec potest Judex minus legitima, Gregor. de dot. & parag. quæst. 33. num. 2. Cumi. gloss. maritata num. 17. 115. 122. Gratian. discep. 231. num. 27. & 28. Cannet. cap. si aliquem §. sed quantum Intrigliol. cent. 2. feud. art. 72. num. 5. Tiraq. de primogen. quæst. 4. Viv. lib. 3. opin. 315. Minad. in constit. in aliquibus nor. 1. num. 21. Gram. decis. 57. Mart. dict. vol. 59. num. 8. & 9. ex Provinz. ad Bertacch. verb. filia, Gregor. d. quæst. 28. Mastrill. dec. 1. & dec. 48. numero 2. Intrigliol. d. art. 72. num. 22.****

Ex quibus hic infertur conqueri non posse filiam, quod minorem sua sorore habuerit dotem, liberum namque patri est majorem uni filie, quam alteri dotem dare posse, *Cavagnol. ad Momisfer. decret. 72. §. 1. quæst. 2. n. 11. quas æqualiter patrem tractasse dicimus si condecorer merito collocet Gratian. discept. 231. num. 27. ad finem. Alba conf. 198. num. 30. Decian. conf. 39. num. 19. vol. 5. Bertaz. conf. civil. 70. num. 5. cum nec mulieris voluntate constituenda dos sit. Decian. conf. 11. num. 24. vol. 2. at si filia minus congruè se dotatam proponat, id probare debet, *Natta consil. 648. num. 6. Bertaz. decis. 127. num. 1. & 6. Cumi. gloss. maritata n. 169. Cavagnol. conf. 1. num. 26. vol. 2. fol. 49. Caphal. conf. Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.**

671. congruitas ergo arguitur ex sequentibus.

Et primo dos scutorum mille congrua etiam est Comiti, ut ex *Bald. & Fulgos. scribit. Dec. conf. 26. num. 3. Caphal. conf. 665. num. 25. Sylvan. conf. 2. num. 39. Surd. dec. 63. & de alim. tit. 9. quæst. 37. num. 26. Burs. conf. 223. num. 18. Decian. conf. 71. num. 86. vol. 4. Aldovin. conf. 104. num. 89. & 90. Reusner. dec. 5. num. 31. lib. 1. Amat. decis. 28. num. 3. Cavagnol. d. num. 26. & 27. licet hac in summa non æquaret legitimam *Laderch. conf. 127. Aldovin. conf. 104. nu. 90. Amat. d. num. 30. ergo, & quæ excedit congruentior erit si legitimæ commensurata eo in loco frequentari soleat Bertaz. decis. 127. num. 6. Menoch. d. casu 149. num. 38. Gabr. conf. 142. num. 2. in 1. sed contrarium admisisse praxim, ait Franch. decis. 217. Amend ad decis. ejusdem 44. n. 4. quoniam nec ætas aliam vitam, & alios mores postulat, ut ex Comico refert Tessaure. decis. 192. n. 6. & pretia rerum ex qualitate temporum mutantur, & ex usu *l. pretia rerum ff. ad l. falcid. nunc enim dos mille aureorum datur cuilibet etiam ignobili viro, & pauperi mulieri, Rol. conf. 25. num. 19. in 4. ideo dignitas & qualitas temporis inspicienda est, ex l. si quis §. equum ff. de relig. & sumpt. funer. Sim. Pret. conf. 96. ad fin. Tessaure. d. num. 6. Menoch. d. conf. 149. n. 39. Amat. decis. 28. d. 16. & 20. Caphal. conf. 52. num. 11. & omnes.***

Secundo congruitas præsumitur ab effectu, & sic exequuto matrimonio cum viro nobilissimo, & condigno, si, cum congrua dos non fuisset, utique maritus si condignus nec fuisset repertus, ut post *Doct. ad l. 1. ff. solut. matrim. notat. Decian. conf. 7. num. 76. vol. 1. Cavagnol. d. conf. 1. num. 21. fo. 50. inde est, ut si minori dote quam sit legitima mulier possit nubere nobili, & diviti juxta sui qualitatem, ad legitimam est mensuranda, tunc non est dos satisfacta quam erit quod sit bene condecorer nupta. Dec. conf. 26. num. 4. Cala de mod. articuland. & proband. §. 2. glos. 1. numero 823. sed hoc verum in materia statuti foeminas à successione parentum excludentis propter masculos.*

Tertio ex dote unius sororis, alia censetur congrua. *Ruin. conf. 172. n. 33. Decian. conf. 32. n. 61. vol. 2. late Cavalc. dec. 5. n. 99. lib. 3. Peregr. dec. 34. num. 7. imò ex modo quo dotata fuit prior, sic posteriorem dotatam censuit Alba conf. 456. num. 11. Bertazzol. conf. civil. 25. n. 74. at si aliter sororem dotarent fratres, quam pater vivens aliam dotavit, incongrua dos erit Dec. conf. 6. num. 181. Tusc. conclus. 784. num. 31. lit. D. consuetudo namque aliarum mulierum in ea familia nuptarum congruam arguit dotem, *Reusner. decis. 5. num. 38. lib. 1. Tessaure. decis. 192. num. 1. Illustr. D. Ricc. collectan. decis. collect. 709. nisi temporis variatio auget dotem, Caval. d. dec. loco proximè citato, cum non sint uniformes. Cann. in d. cap. si aliquem glos. maritata n. 362. Intrigliol. de feud. cent. 2. artic. 77. num. 6.**

Quarto dos congrua intelligitur secundum consuetudinem Regionis *Aldovin. conf. 103. num. 18. Franch. decis. 44. num. 2. Peregr. decis. 3. numero 8. Gram. decis. 101. Tusc. conclus. 784. num. 8. lit. D. maximè si de dote constituenda agatur ex bonis fideicommissis subjectis, Paris. conf. 16. n. 77. Corn. consil. 3. n. 3. vol. 3.*

- 9 Incongrua tamen dos dicitur, si datur duo millia, & hæreditatis valor ad decem millia ascendat, *Turret. consil. 5. num. 58. vol. 1. Decian. consil. 17. n. 24. vol. 4. Marta decis. 59. num. 3.*
- 10 Ut etiam incongrua dos est, quæ minus legitima datur. *Crav. consil. 236. num. 3. Dec. consil. 181. Felic. allegat. 3. numer. 10. part. 3. Gratian. decis. 27. numer. 9. & alii recentiores, unde filia incongruè dotata à patre congruæ dotis supplementum ad legitimam ulque petere potest, Decian. consil. 78. numer. 20. & 22. volum. 5. Rot. divers. decis. 735. num. 2. Bertazz. consil. civil. 25. num. 119. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 19. num. 2. & tit. 21. mortuo tamen patre, Seraph. decis. 815. & ubi non renunciasset, vel à statuto esset exclusa, Aldovin. consil. 107. num. 13. & 31. vel si lætio non esset enormissima, juxta consilium ejusdem 194. num. 86. & 87.*
- 11 Similiter dos æquans legitimam incongrua etiam appellatur, sed cum ea nequeat pari numerare, *auth. res quæ ubi Bald. & alii, C. commun. de leg. Alex. consil. 7. num. 5. vol. 5. Roger. consil. 5. num. 22. cum seq. Manent. de contract. livel. part. 15. num. 28. Raudens. consil. 22. num. 43. vol. 2. Schenar. consil. 2. num. 29. vol. 1.*
- 12 Pariter quoque incongrua dos est, quæ dilationem habet ad solvendum l. 1. §. adiunctionis, ff. de eden. *Soccin. consil. 15. nu. 56. vol. 1. Phanut. de dot. glos. restituenda n. 22. Men. consil. 768. num. 6. aut habet aliquod onus, vel conditionem, Dec. consil. 12. num. 5. vol. 4. nam magnæ doti ea apponi possunt pacta, & dilationes, ut judicanda sit parva Curt. Sen. consil. 27. Bæz. de dot. cap. 28. n. 4. quia pars dotis sunt l. 4. ff. de pact. dotal. Menoch. d. consil. 768. num. 10.*
- 13 Et tandem (ut finem imponam) dos congrua non est, quæ ex fideicommissio in subsidium etiam comperit, si congrua semel fuerit, taxationis tempore, fiet sed matrimonii contracti tempore incongrua temporum varietate. *Tusc. conclus. 733. num. 9. lit. D. quæ augeri tamen potest ex eisdem fideicommissi bonis, ut sit congrua, late Caroc. decis. 16. Amat. decis. 28. num. 13. & Peregr. de fideicommiss. art. 42. num. 49.*

PRIVILEGIUM CXIII.

ARGUMENTUM.

Obligatio Mulierum tendens ad favorem Miserabilium Personarum est valida.

Exornatur Text. in l. 1. & tot. tit. ff. ad Senat. consult. Vellejan. Pragmat. Regni 1. sub eod. tit. & l. de die, ff. qui satisfacere cogantur.

SUMMARIUM.

- 1 Mulier non potest pro aliis obligari sive virgo sit, sive nupta, sive vidua, numero 2. Sed an mater pro filio possit se obligare, & uxor pro marito excarcerando, numero 3.
- 4 Mulier se obligans cum alio, vel pro alio præsumitur fidejussisse, & proinde locum facit Vellejano.
- 5 Color quæsitus semper præsumitur in prohibito contrahere, & quando dicatur color quæsitus respectu mulieris, numero 6.
- 7 Mulieris confessioni pecuniam esse versam in ejus utilitatem non statuitur, sed aliunde per creditorem est probandum, & quid si probetur pecuniam pro parte esse versam in utilitatem mulieris, an contractus sit validus, vel in totum nullus, numero 8.
- 9 Contractus non potest pro parte sustineri, pro parte annullari si additum sit juramentum.
- 10 Absolutio à juramento non est necessaria in Regno in contractibus mulierum se obligantium pro alio.
- 11 Renunciatio exceptioni Vellejani an valeat per mulieres in Regno facta.
- 12 Exceptio Vellejani in Regno impedit liquidationem instrumenti fallit si mulier sit obligata præcedente dispensatione Collateralis Consilii numero 13.
- 14 Mulieres pro alio fidejubere, & intercedere non possunt, & quare, numero 15.
- 16 Mulier non obligatur si fidejubeat etiam pro patre, filio, fratre, vel consanguineo, & juvatur Vellejano.
- 17 Maritus recte se obligat pro uxore non contra, sed quomodo succurratur uxori, numero 18.
- 19 Mulier fidejubens pro Miserabilibus Personis causa pia & causa studii obligatur, & non juvatur Vellejano, & numero 20. & 21.
- 22 Mulier favore dotis potest se obligare, & pro alio intercedere, nec juvatur Vellejano etiam si se obliget cum viro in dote communis filie, vel etiam extranea, numero 23. sed contrarium de extranea, vide numero 24.
- 25 Mulier recte se obligat, & intercedit pro causa libertatis.

Regula est communi calculo apud omnes recepta tam de jure communi, quam de jure municipali nostro mulierem non posse pro aliis obligari, ut toto titulo, ff. & C. ad Senat. consultum Vellejanum, & in pragmat. 1. eodem titulo.

Quod sane axioma est verum respectu Virginitatis, nuptarum, ac viduarum, ut constat apud Præsidentem de Franchis decision. 613. numer. 8 & 9. Visconti in conclusionibus juris in verbo mulier, quæ alienum, & modernè, Thoro in eod. decisivo 97. numero 52. & 108.

Ita ut matrem pro filio, & uxorem pro viro excarcerando non posse se obligare, fuisse decisum per Sac. Conf. testatur idem Præsident de Franch. decis. 239. & 578. licet contrarium reperitur fuisse determinatum per idem Sacrum Consilium in causa Francisci Mareschæ, & tutan-

tutantur Reg. de Ponte in tract. de potest. Pro-
regis in tit. de diversis provisionibus num. 25. &
26. Surd. decis. 86. Muta decis. 84. n. 22. Giz-
zarel. dec. 4. Rot. decis. 775. part. 2. tom. 2.
in recent. effusè Gaius in tractatu de credito,
cap. 4. quæst. 7. numer. 935. & seq. quorum
opinionem agnosco veram accedente dispen-
satione Collateralis Consilii, ut videtur an-
nuere Reg. Tappia in tract. de Reg. Cancellaria
potestate, numer. 52. dum testatur car-
cerationem esse justam causam, qua Colla-
terale possit dispensare, ut Mater pro filio,
& uxor pro Marito possit obligari, & sic
passim observari ibi fatetur.

Et quamvis dum mulier obligatur pro
alio, seu cum alio fateretur se principalem
semper præsumitur pecuniam fuisse versam
in alterius utilitatem, & sic fidejussisse, &
proinde locus est Vellejano, quia præsumitur
color quæsitus Mauson. de caus. executiv. li-
mit. 10. num. 1. Fallong. racem. 160. & si am-
ambo confiteantur pecuniam recepisse divi-
sam, Thesaur. decis. 222. num. 4. Amplians e-
tiam si in instrumento cum muliere nullus ef-
set obligatus si tamen obligatio illius alterius
respiceret commodum; & Henrigius in tracta-
tu de fidejussoribus, c. 7. ver. nemo. color
enim quæsitus semper præsumitur in prohibi-
to contrahere Alexander consil. 60. vol. 4.
Præses de Franch. decis. 279. sub numer. 8. ita
ut si uxor obligaretur, ut principalis adhuc
præsumitur color quæsitus Gramm. consil. ci-
vil. 88. Marefcott. var. resolut. lib. 2. cap.
5. numer. 12. & semper quod negotium spec-
tat ad alium obligatio muneris dicitur color
quæsitus Tasson. in commentario ad pragmat. de
antefato vers. 4. observatione 2. sub num. 246.
dicens verum num. 248. etiam si mulier uti
principalis, & alter prout fidejussor obligare-
tur, nisi tamen pecunia verteretur in mulie-
ris utilitatem R. Tappia in compilatione juris
Regni in prag. 1. ad Senatus consult. Velleja-
num Gaius in tract. de credito c. 4. d. 9. 7.
n. 978. & seq. quæ quidem versio in utilita-
tem mulieris non præsumitur, etiam si in in-
strumento id asseratur quoniam non statim
confessione mulieris id asserentis, sed aliunde
debet hoc manifestè constare, ut est tex. ex-
pressus in auth. si qua mulier, C. ad Velleja-
num, in finalibus verbis, ubi dicitur nisi ma-
nifestè probetur, quod pecuniæ in propriam
ipsius mulieris utilitatem expensæ sint, & ibi
expresse Bart. & Salyc. & Bal. Barbof. plures
secum vehens q. 5. n. 55. ff. solut. matrim.
Afflict. dec. 209. nu. 4. fuse Hondedeus con-
sil. 45. Cachera. dec. 240. Amat. dec. Rot.
Marchia 27. n. 12. Thesaur. dec. 222. & 223. n.
4 ita ut creditori necesse sit probare pecuniam
illam veram versam fuisse in utilitatem mulie-
ris ex adductis per Menochium in tract. de
presumpt. lib. 6. presumpt. 27. & ex Neo-
thericis probant Tasson. in d. commentario ad
pragmat. de antefato d. observat. 2. à num. 171.
& Merl. controuv. forens. c. 55. nu. 14. di-
cens nu. 6 cum seq. quod si probata pecunia
probaretur versa in utilitatem mulieris cum
alio obligatæ insolidum cum pro rata præsuma-
tur intercessisse, adhuc erit locus Vellejano, &
contractus est nullus l. vir uxori, §. mulier, ff.
ad SC. Vellej. Præses de Franch. dec. 426. n. 12.
Roder. de ann. redd. lib. 20. c. 5. numer. 23. &
ratio est, quia cum unicus sit contractus, non
potest ex una parte sublineri, & ex alia ir-
Jo. Mar. Navarii Tract. de Priv. Tom. II.

ritari, l. mulier la 3. 9. fm. ff. ad Vellejanum.
Nec in hoc aliquid operatur juramentum, ex
adductis novissimè per Thor. vot. dec. 97. n.
23. & 24. quia cum tendat contra legem nul-
lam operatur, l. non dubium, C. de legatis, l.
cum lex, & l. si quis pro eo, ff. de fidejussoribus
c. non est obligatorium de regul. jur. in 6. gloss.
in C. unic. §. & cum lex in verb. alienare, C.
de re jussoria actione, Arnald. Ferr. ad cons.
Burdeg. tit. de dote fol. 299. & ratio est, quia
juramentum assumit naturam contractus super
quo interponitur l. fin. C. de except. numerat.
pecu. Machel. patroc. 6. n. 5. Ferdin. Bongior in
consil. 31. num. 78. & seq. in recoll. à Lunæ tali
modo, ut, licet absolutio juramenti de jure
communi videatur necessaria, ut per Fabr.
dec. 7. qu. 10. C. ad Senat. cons. Vellejanum,
tamen de jure Regni per allegatam pragmat. 1.
eodem tit. non est necessaria, ut decisum refert
Ascia dec. 85. & post cæteros probat novissi-
mè Amatus var. resolut. lib. 2. resolut. fin. num. 23.
nam quando instrumentum est nullum non
est necessaria absolutio Thomatus dec. Rot. Ma-
cerat. 3. n. 13. & seq. & frustra petitur abso-
lutio vinculi non abstringentis Viu. in addit.
ad dec. 120. n. 74.

Et licet non desint affirmantes ad majorem
cautelam absolutionem esse petendam, ut tes-
tari videtur Thor. in d. vot. 97. n. 58. Tamen
de vigore non puto esse adeo necessariam, ut
absque perjurii metu melior agere non pos-
sit ex alleg. Reg. Pragmat. 1. de Sen. Cons.
Vell. quæ mandat hujusmodi juramentum esse
contra bonos mores naturales, & civiles,
& comprehendi sub regula juris canonici ju-
ramentum contra bonos mores non esse obli-
gatorium, ut in d. Pragmat. videre est, & ibi
Trois. num. 7. & seqq. & Scagl. num. 3. &
seqq. de qua non mirandum, potuit enim prin-
ceps ex injustis causis publicam utilitatem
concernentibus tollere vires juramenti. Marc.
Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 24. in multis
numeris. Afflict. in constitu. Regn. dictæ me-
morie numer. 35. & seqq. rubr. 5. lib. 3.
Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. iii. de jur.
jurando resolutio 23. num. 39. & seqq. Me-
rend. controversiarum jur. lib. 1. cap. 1. nu. 27.
Amat. var. resolut. lib. 1. resolut. 23. num. 17.
& seqq. Pic. de contract. glos. 27. numer. 1.
& seqq. Facchin. controvers. jur. lib. 3. cap.
13. Rot. Rom. in recent. p. 1. dec. 665. num.
10. Trois. in propriis terminis in alleg. pragmat.
1. num. 10. & 11.

Nec renunciatio facta aliquid opera-
tur, cum renunciari non valeat à muliere
juxta sanctionem nuper adductæ pragmatice
1. de Senat. Consult. Maced. ubi omnes
acceptant, & fatetur Fachin. controvers. jur.
lib. 2. cap. 60. & 61. Maced. conjur. lib.
2. cap. 36. Gall. 68. numero 8. & seqq.
Mauson. de caus. execut. limit. 10. numero
12. & 13. ubi etiam quod hujusmodi ex-
ceptio impedit liquidationem, quod an-
tea probaverant Præses de Franch. decis.
623. numero 2. & 2. Galier. de liquid. inf-
trum. 2. par. 2. part. princ. numero 55. vers.
6. principaliter, amplians etiam si mulier
huic renunciasset beneficio Thor. d. vot. 97.
num. 3. & 4. dicens sic judicatum per Sacr.
Reg. Consilium.

Et proinde inducit praxis, ut quando mu-
lieres volunt se obligare, impetretur Regia dis-
pensatio Reg. Tappia in d. tract. de potestat.
Regia

Rege cancellaria numer. 52. ex cuius dispensationis defectu pluries ad ipsarum mulierum favorem nullos fuisse declaratos contractus per Sacrum Regium Consilium habemus apud Præs. de Franch. decis. 279. 578. & 623. & apud Gizzarel. indicat. dec. 4.

14 Et ex his descendit mulieres fidejussoris munus, & pro aliis intercedere minimè posse, l. de die, paragraph. 1. ff. qui satisfac. cogant. l. 2. ff. de reg. jur. l. alienam, C. de procur. l. si paternam, C. ad Velleja. Carp. ad stat. Mediol. 1. cap. 44. numer. 29. & idè Senatusconsulto Vellejan. succurritur mulieribus, quæ pro aliis fidejubent, tot. i. ff. & C. ad S. C. Velleja. & vigore pragmaticæ ad rubr. l. tamen, ff. ad Macedoniam.

15 Et ratio est, quia sexus muliebris satis levis, & imbecillis est, mulieres quodam naturali vitio imprudentes, mendaces, fluxæ fidei sunt, & plurimum earum consilium contra propria comoda laborant, l. 2. §. verba, ff. ad Velleja. l. si pater, C. de spons. Barbat. consil. 54. versic. capio nunc col. 1. lib. 1. & ideo propter pudorem feminei sexus aliorum defensiones in se suscipere, & alia virilia officia gerere prohibentur, l. femina, ff. de reg. jur. cum aliis juribus præallegatis, quo fit mulier fidejubendo non obligetur, sive intercedat pro patre, sive filio, sive pro fratre, sive pro alio consanguineo, ut etiam si pro extraneo, non in omnibus istis casibus etiam eidem datur amplissimi ordinis beneficium,

16 l. 3. & l. si pater nam C. ad Vellejan. Thes. decis. 23. n. 5. imò licet maritus se pro uxore sua rectè obliget, l. 3. C. ne uxor pro marit. l. 2. §. Prætor ait, ff. qui satisfac. cogant, attamen è converso uxor pro marito, sive in criminalibus causis non obligatur, & intercedens pro eo, talis fidejussio non attenditur, Auth. si qua mulier, ubi omnes notant, C. ad Velleja. l. 2. in princ. & in §. fin. C. ad Velleja. lib. 1. C. ne uxor pro marit. ubi Bal. & Fas. in l. 1. & in §. ait prætor n. 3. & in l. de die, §. qui mulierem, n. 3. ff. qui satisfac. cogant, & in l. si constante, ff. solut. matrim. advertunt DD. in l. 1. C. ne fid. fidentur, & in l. cum dotis, ff. de jur. dot. Bar. in l. qui accusare, n. 5. ff. eod. dum inquit,

17 quod licet mulier non juvatur Vellejan. ipso jure tamen juvatur ope exceptionis Thes. d. decis. 223. nu. 7. Amat. dec. 62. etiam si vellet facere per interpositam personam, l. si uxor, C. ad Vellejan.

18 Cæterum licet suprâ dicta sint vera tamen claudicant quando obligatio facta à muliere respiceret commodum miserabilium personarum, puta quia ex causa pietatis aliquid à muliere ipsis esset promissum cum obligatione, quia non posset excipere de nullitate contractus ita damnatæ memoriæ Author in commentar. ad consuetu. Parisiens. fol. 138. col. 2. quem reperio adductum in quibusdam manuscriptis antiquis, ubi etiam enunciatur posse pro tali causâ mulierem fidejubere.

19 Baptizat hanc opinionem, nam talis obligatio videtur redundare in favorem piæ causæ, certique juris est propriâ causâ mulierem posse obligari, nec gaudere Vellejan. l. penult. C. ad Velleja. addit. ad Dec. ad l. 2. n. 13. ff. de reg. jur. Valent. in Franch. in tract. de fidejussor. cap. 5. n. 173. ubi n. 174. ideo voluit mulierem intercedere posse pro causa studiorum concludens ipsam causam studiorum esse causam piam.

20 Congruit pro corroboratione, nam in simili videmus favore dotis inductum esse, ut mulier posset se obligare a text. in l. si dotare, & l. fin. C. ad Velleja. & probat post cæteros Bal. cons. 106. vol. 5. Novell. in tr. de dotepar. 6. priv. 3. & priv. 12. Puteus dec. 106. lib. 3. ubi testatur hanc opinionem esse receptam in Rot. Mareschot. alias ejusdem Auditorii adducens decisiones var. resolut. lib. 1. cap. 43. nu. 9 Verall. decis. 199. par. 3. Picus de contractibus glos 7. nu. 24. lib. 1. Barbos. in l. 1. par. 3. num. 53. ff. solut. matrim. fundans part. 4 nu. 101. non tantum pro hac causa se posse obligare, sed pariter mariti obligationem in se suscipere pro communi filia dotatione non obstante Auth. si qua mulier, C. ad Velleja. quod etiam prosequuntur Gomez. in l. 30. Tauri nu. 25. Baez. in tract. de non meliorand. dotibus num. 37. & seq. & voluit Rot. in una Anconitana Julii 1602. coram Eminentiss. Card. Mellino, Valasc. consil. 12. n. 3. ubi n. 4. defendit nullum esse discrimen statuendum si mulier sola dotem constituat, tamen verò pro marito fidejubeat, pro communi filia, eò quod in hoc casu non potest dici à marito decepta, seu circumventa, eandemque opinionem tenuit Franc. Marc. dec. 508. n. 18. par. 1. cum aliis relatis per Gratian. discept. juris. cap. 647. n. 17. 10. 4. dicens cap. 735. n. 12. etiam pro dote extraneæ mulieris posse uxorem cum marito se obligare, seu fidejubere, Franch. decis. 182. nu. 12. Amat. decis. 43. n. 11. Suarez in thesaur. comm. opin. lit. D. num. 319. Gizzarell. d. dec. 4. n. 25. Mareschot. var. resolut. d. cap. 43. n. 32. dicens sic judicatum in Rot. ut alias etiam patet apud Pic. dec. 19. post suum tract. de contractibus.

21 Quorum sanè sententia justificatur ex generalitate, l. final. C. ad Vellejan. ibi (generaliter sancimus) & rursus (pro qualibet muliere) hoc enim fert favor ipse matrimonii consideratus in eodem text. ibi Neque enim ferendum est quasi casu fortuito interveniente mulierem fieri indotatam, & sic viro forsitan repelli, & distrahi matrimonium.

Licet circa id non esse permixtum mulieri, etiam in causam dotis pro marito fidejubere, veluti pro dote extraneæ mulieris tutentur inter cæteros ex Neothericis Maur. Aret. in tract. de fidejussor. sect. 8. cap. 3. nu. 31. Faber. decis. 14. C. ad Vellejan. Arneus Robert. lib. 3. rerum judic. cap. 11. Christophor. Mart. decis. senens. 48. & 49. & novissime Merl. alios cumulans controvers. forens. cap. 56. num. 11. & 12.

Adstipulatur pariter, nam favore libertatis mulieris fidejussionem valere tanquam factam ratione piæ causæ patet apud DD. in l. quamvis, ff. ad Velleja Aret. in §. item si in iudicio num. 32. inst. de except. Henrig. in tract. de fidejuss. cap. 7. num. 337. cum seq. firmam valere obligationem mulieris factam Domino pro pretio libertatis ejus servi valent. Franc. in tract. simili de fidejussor. cap. 2. n. 172.

Testa
le
&
for
Exor
S.
&
Ti
Testa
r
li
Volu
p
3 Volu
si
5 Prim
I
6 Clau
f
8 Tir
10 Te
f
n
d
tu
R
ut
tais,
luntatis
nissima
estlam.
Bologn
21. n.
Menob
Marta
1. &
imperfe
l. si qui
Castren
Rui, co
observa
20. nu.
decis. n
& 8.
decis. 8
numer.
Episc.
& 78 n
amplia
ter fili
cæteris
ad ll.
specul.
juris fi
toris
numer.
di, Po
volunt

PRIVILEGIUM CXIV.

ARGUMENTUM.

Testamentum imperfectum ratione solemnitatis, sed non voluntatis valet, & sustinetur favore Miserabilium Personarum.

Exornatur Text. in l. hac consultiſſima, §. imperfecto, ubi DD. C. de testam. & impugnatur doctrina Bart. apud Tiraquell. de pia caus. Privileg. 7.

SUMMARIUM.

- 1 Testamentum imperfectum quando valeat inter liberos, & quando substineatur favore pie causæ, n. 7. & favore Miserabilium Personarum, n. 9.
- 2 Voluntas Testatoris non potest pro parte suspendi.
- 3 Voluntas Testatoris est potior filiorum successione, & vide n. 4.
- 5 Princeps non potest subvertere voluntatem Testatoris.
- 6 Clausula codicillaris voluntatis defectum non supplet.
- 8 Tiraquell. & Bart. reprobantur ab Authore.
- 10 Testamentum an voluntatis ratione imperfectum sit, si Notarius de illo se rogare non potuit, ut Testator fieri jusserat, & vide n. 11. & 12. ubi Author concordando opiniones diversas distinctione utitur.

Regulariter, testamentum inter liberos, utcumque imperfectum ratione solemnitatis, dummodo perfectum sit ratione voluntatis servandum adhuc est, l. hac consultiſſima, §. ex imperfecto, & ibi DD. C. de testam. Clar. in §. testamentum, q. 9. in fin. Bolognett. conf. 12. num. 65. Laderch. conf. 21. n. 2. Mascari. de prob. concl. 1352. n. 62. Menoch. conf. 1189. num. 14. post antiquiores Marta decis. 8. n. 56. & 57. & decis. 60. n. 1. & seq. secus si voluntatis defectu illud imperfectum sit, l. fideicommissa, ff. de leg. 3. l. si quis cum testamentum, ubi Aret. Bart. & Castrens. ff. de test. Abb. conf. 105. vol. 2. Rui. conf. 7. num. 7. Gui. Pap. dec. 538. Gail. observat. 112. num. 10. lib. 1. Cavalc. decis. 20. nu. 19. par. 1. Valasc. decis. 74. in fin. Viu. decis. 13. n. 11. Trentacinq. conf. 42. num. 1. 2. & 8. vol. 2. Surd. conf. 380. num. 55. Caroc. decis. 85. num. 4. Palaez de major. par. 1. q. 48. numer. 54. Boer. decis. 240. num. 5. Illustriss. Episc. D. Ricc. in collect. decis. collect. 230. 330. & 781. Vasq. de success. creat. §. 21. numer. 62. amplians num. 67. procedere, sive inæqualiter filios insituit pater, aut unum præ cæteris meliorasset, ut etiam tradidere Tell. ad ll. Tauri 3. part. 1. numer. 21. & Spin. in specul. testam. glos. 18. num. 33. & seqq. cum juris sit testamenti substantiam in sola Testatoris voluntate consistere, Old. conf. 64. numer. 33. quæ non potest pro parte suspendi, Popon. conf. 36. numer. 4. cum ultima voluntas Testatoris potior de jure naturali

filiorum successione sit, Bal. in d. lege n. 1. C. de legit. hæred. Oldrad. conf. 107. n. 3. Magdalen. de n. testam. in test. requis. par. 3. c. 3. num. 17. quæ si perspicua sit non est exquirenda ratio cur ita senserit, cur ita voluerit cum sit pro ratione voluntas, l. 1. C. de sacros. Eccles. §. disponat, auth. de nupt. l. in condit. ff. de condit. & demonstr. Mantio. de conject. ult. vol. lib. 3. tit. 3. à n. 1. ad num. 12. Præf. de interpr. ult. volunt. lib. 5. interpr. 1. dub. 1. à n. 1. usq; ad num. 30. Bim. conf. 266. num. 1. publicè enim expedit suprema hominum judicia exitum habere, l. vel negare, ff. quemad. testam. aper. Bim. conf. 266. num. 2. Galvan. conf. 47. n. 7. Spin. de testam. gl. 28. num. 5. & 6. id namque solum habet solatii mors, ut mortui homines serventur elogia, solatium fati est voluntas ultra fatum scribit ex Lipsio lib. 2. de Cruce Doct. Jo. Jac. Anichinus de prævent. instr. c. 2. q. 7. ideo servandam eam dicimus cap. tua nobis de test. l. nulli, C. de Episc. & cler. l. cum antiquitas, l. si testamentum, ubi Castrens. C. de testam. §. si quis autem collat. 1. auth. de hæred. & falc. Bero. conf. 22. num. 44. vol. 2. Covar. 3. res. cap. 6. Raudens. de analog. cap. 30. n. 117. Spin. de testam. nu. 6. par. 1. n. 16. 17. & 18. & glos. 28. num. 5. Præf. de Franch. decis. 174. n. 3. piunque est non irritari l. vel negare, ff. quemad. test. aper. l. contra voluntatem, C. de test. manumiss. Mareſco. lib. 2. res. 96. Covar. c. cum esset, n. 12. de test. Valasc. dec. 183. n. 4. Tusc. lit. T. concl. 90. n. 12. Bursat. conf. 226. n. 22. Morot. conf. 97. n. 18. etiam in dubio Honde. conf. 77. n. 54. vol. 1. Eugen. conf. 21. n. 14. Rim. Jun. conf. 612. n. 13. Petr. de interpr. ult. vol. lib. 2. solut. 1. n. 1. Mant. de conject. ult. vol. lib. 1. t. 6. n. 4. lib. 2. & tit. 15. n. 6. Turret. conf. 73. n. 27. vol. 3. Tusc. d. concl. 90. Menoch. lib. 4. præsumpt. 141. n. 40. Cavalc. decis. 3. nu. 19. par. 3. Cavagnol. conf. 63. numer. 58. vol. 2. ea que favore testamenti sumenda semper est interpretatio, ut etiam contra filios substineatur, Bal. l. si pars, C. de in inoffic. testam. Fulgos. conf. 90. Grat. conf. 30. n. 26. vol. 2. Eugen. conf. 87. num. 55. Menoch. conf. 275. nu. 11. Turret. conf. 100. n. 41. vol. 2. Bardel. conf. 44. nu. 4. legitima accepta Amat. dec. March. 71. n. 35. Pancirol. conf. 3. num. 5. & conf. 114. n. 14. & si evidens resultet utilitas contraveniendo Testatoris voluntati, Bero. conf. 124. num. 16. vol. 1. Raudens. de analog. loco cit. imò conjecturata Testatoris voluntas semper prædominabitur Cavalc. dec. 14. n. 8. & dec. 26. num. 21. par. 3. Raudens. lib. 1. variar. resol. resolut. 37. n. 89. Surd. dec. 210. n. 13. Bolognett. conf. 15. n. 5. Amat. dec. 2. Alvarad. de conject. ment. defunct. lib. 1. cap. 4. n. 28. Cavagnol. conf. 27. n. 57. in 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 4. n. 28. Menoch. lib. 3. præsumpt. 185. num. 2. Spin. de testam. rubr. par. 2. n. 26. & 27. Pancirol. conf. 49. nu. 32. ut nec eam subvertere possit Princeps, Soggi. Jun. conf. 65. n. 11. vol. 2. Alba conf. 143. Mantio. de conject. lib. 11. tit. 3. n. 9. Monald. conf. 31. n. 24. vol. 2. Molin. disp. 249. Mareſco. lib. 2. res. 88. n. 5. Covar. 3. resol. c. 6. n. 4. & 7. Spin. d. rubr. par. 1. n. 20. aut alterare l. si testamentum, C. de test. quod speciale est in Papa, clem. quia contingit de relig. domib.

In tantum quod hæc clausula codicillaris

ris voluntatis defectum supplet, *Dec. conf. 291. Turret. de codicil. q. 119. Faber. dec. 27. de test. Cacher. conf. 74. n. 41. Bardelle conf. 21. n. 68. D. meus Ric. in collect. 230. Alba conf. 463. n. 17. Reg. de Ponte conf. 41. n. 11. vol. 1. imò nedum filiorum favore, sed quoad omnes alias qualitates Lopez. l. 7. à los hijos tit. 1. par. 6. licet aliter senserit Tiraq. de primog. q. 4. n. 4. Soc. Jun. conf. 27. nu. 19. & conf. 189. nu. 68. vol. 2. & quoad legata Borrell. conf. 44. n. 28.*

- 7 Idem si ad pias causas testatur pater, *Jas. conf. 155. vol. 4. Valasc. alleg. dec. 74. dict. n. ult. Misinger. centur. 3. observat. 28. Menoch. conf. 1189. n. 5. 15. & 16. Magdal. dict. nu. 260. & par. 2. c. 5. n. 1. & 2. P. Molin. disp. 234. eruditiss. D. meus Ricc. in collect. 330. Mascard. d. concl. 1352. n. 79. Raudens. variar. resol. 51. Soc. Jun. conf. 71. n. 24. vol. 4. Tiraquell. de pia caus. privil. 7. Decian. conf. 86. n. 15. vol. 2. Covar. in c. relatum. n. 9. de test. Natta d. §. ex imperfecto n. 129. Cæph. conf. 294. n. 3. & 9. Gabr. d. concl. 9. n. 2. à quibus & si dissenferit Bar. in l. si test. ff. de fideic. libert. Socc. in fallent. reg. 300. Abb. c. 1. de succes. ab intest. alios citat Tiraq. d. privil. 7. attamen magis commun. contra Bar. & alios profitentur Magdalen. d. c. 1. nu. 3. eamque uti falsam communiter reprobari inquit Benedict. loc. cit.*

Hinc non videtur recipiendus Tiraq. d. privil. 7. qui communiorem enunciavit Bar. opinionem, quam ipse sequitur per text. d. l. test. qui solum probat ex testamento imperfecto deberi libertatem, & sic legata pia non tamen loquitur, si voluntatis defectu est imperfectum, ideo intelligendus potius est text. ille de imperfectione solemnitatis, cum voluntatis defectus à jure naturæ procedat, nec hoc dispensant leges, *Magdalen. d. p. 2. c. 4. n. 65. & 66. licet sustineri posset quoad relicta pro voto, & conscientia exoneratione, non enim credendum est voluisse ab ea voluntate recedere, à qua sine animæ periculo non potuisset Faber. d. dec. 27. ad fi. Illustriss. Episc. Vicequen. D. Ricc. d. collect. 230.*

- 9 Ex his igitur ego firmo conclusionem, testamentum in favorem miserabilium personarum conditum imperfectum ratione solemnitatis, non autem voluntatis bene posse sustineri, prout plerumque consultus cum hac sententia transibam, & in specie dum casus accidisset novissime de anno 1623. in Civitate Puteolorum requisitus de voto, prout supra respondi, & alias accidit trutinandus casus ad favorem Venerabilis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Gratiarum hujus Civitatis Neapolis.

- 10 Sed pulchrum est scire, quando testamentum dicatur imperfectum ratione voluntatis, & quando solemnitatis, & ideo quære; Testator Notarium vocari jussit, ut suæ voluntatis quam coram testibus explicuit in testamentum ad publicam scripturam redigeret, sed morte præventus cum nec potuerit Notarius de testamento se rogare, ut Testator fieri jufferat, an imperfectum ratione voluntatis sit testamentum etiam ad pias causas, vel solemnitatis tantum ratione, qua in re imperfectum voluntatis ratione illud esse respondit *Oldra. conf. 119. quia licet Testator erit, testibus omnem suam expressam voluntatem, ex eo tamen quod publicam in scripturam illam à Notario redigi voluerit, talis voluntas suspensa videtur, donec Notarius de illa publice se rogaverit, quo nondum peractio tes-*

tamentum id dici non potest, sed quadam potius præparatio ad testandum. *Abb. conf. 98. ad fin. vol. 2. Castr. conf. 75. par. 1. & conf. 451. par. 2. Gui. Pap. conf. 53. nu. 3. & dec. 531. ad fin. Tusc. lit. T. conclus. 112. n. 4. Covar. c. relatum 1. n. 9. de test. Zunt. in conf. pro uxore. n. 192. Crescent. dec. 3. tit. de test. Mantie. de conject. ult. volunt. lib. 2. tit. 6. n. 6. Gabr. concl. 9. n. 3. 4. & 5. de test. & si in causam piam ille testetur, ut decisum refert *Magdal. de test. in testam. requis. p. 2. c. 5. num. 8. 9. 10. & 11.**

Contrarium autem judicârunt *Alex. & Novarra in hac consultissima, §. ex imperfecto, nu. 146. & 147. C. de test. Fachin. lib. 4. contr. 4. Menoch. conf. 1189. n. 11. & 12. Laderch. conf. 157. n. 1. Caphal. conf. 99. nu. 6. & 18.*

Quid dicendum in hac contrarietate istorum clarissimorum virorum.

Certè si meam qualem auscultare velis sententiam putarem esse distinguendum, prout distinguit *Zunt. d. respons. pro uxore. num. 290. 291. & 292.* aut ex verbis Testatoris cessat dispositionem suam in adventum, & rogatum Notarium differre voluisse, tunc licet coram testibus illam explicasse videretur, est tamen potius testamenti præparatio, quam testamentum, & vera est *Oldrad. & aliorum sententia, aut inspectis negotii circumstantiis, ex verbis cessat testari defunctum voluisse omnemque sui voluntatem coram testibus expressisse quam pro perfecta, absoluta habuit, tunc, & si ad Notarium missum fuerit, argui tamen ex hoc non potest suspensionem sui voluntatem fuisse in ejus adventum, sed ut sua voluntas sit apertior, si de eo publicum conficitur instrumentum, quod licet factum non fuerit, quia Testator morte forsitan, aut pro hæredi præventus sit, nihil impedit, quò minus ejus voluntas ad pias causas & inter liberos fortiarur effectum, postquam testibus legitime probari potest, hoc in casu verior est altera contra *Old. opinio distinctionem reperit ibi Zunt. n. 337. Natta d. §. ex imperfecto num. 141. Morot. conf. 6. n. 4. Sfort. conf. 64. & 69. Pappan. conf. 36. Cavalc. dec. 27. nu. 40. par. 2. Seraphin. dec. 581. à n. 3. & dec. 623. à nu. 5. Honded. conf. 77. n. 10. & 12. vol. 1. Alba conf. 414. Magdalen. dict. cap. 5. nu. 15. perfectum namque dicitur testamentum, quia nil aliud erat dicturus Testator de præsentia, *Menoch. conf. 45. nu. 28. ad fin. Bertazzol. conf. civil. 86. n. 6. Trentacinq. conf. 42. n. 2. & 8. vol. 2. Seraphin. dec. 623. nu. 4. & 8. noviter Gratian. discept. forensis. c. 220. num. 28. & alii recentiores.***

PRIVILEGIUM CXV.

ARGUMENTUM.

Monachi; seu Religiosi claustrales possunt esse exequutores testamenti conditi in favorem miserabilium personarum.

Ad ornatum text. in cap. 2. de testament.